بسم اللّٰه الرحمن الرحيم

FIKH ZA POČETNIKE

1.STEPEN

Priredio: Damir (Abdullah) Selimović

Ciljevi predmeta

1-Uvid u cjelokupnu sliku islamskog fikha

2-Spoznaja osnovnih poglavlja i glavnih mesela

3-Dokazi nisu predviđeni za ovaj stepen

4-Glavni izvor je knjiga šejha ibn Usejmina

Fikhska poglavlja
Ibadeti
Poslovanje
Porodično pravo
Krivično pravo
Propisi hrane i klanja
Sudstvo

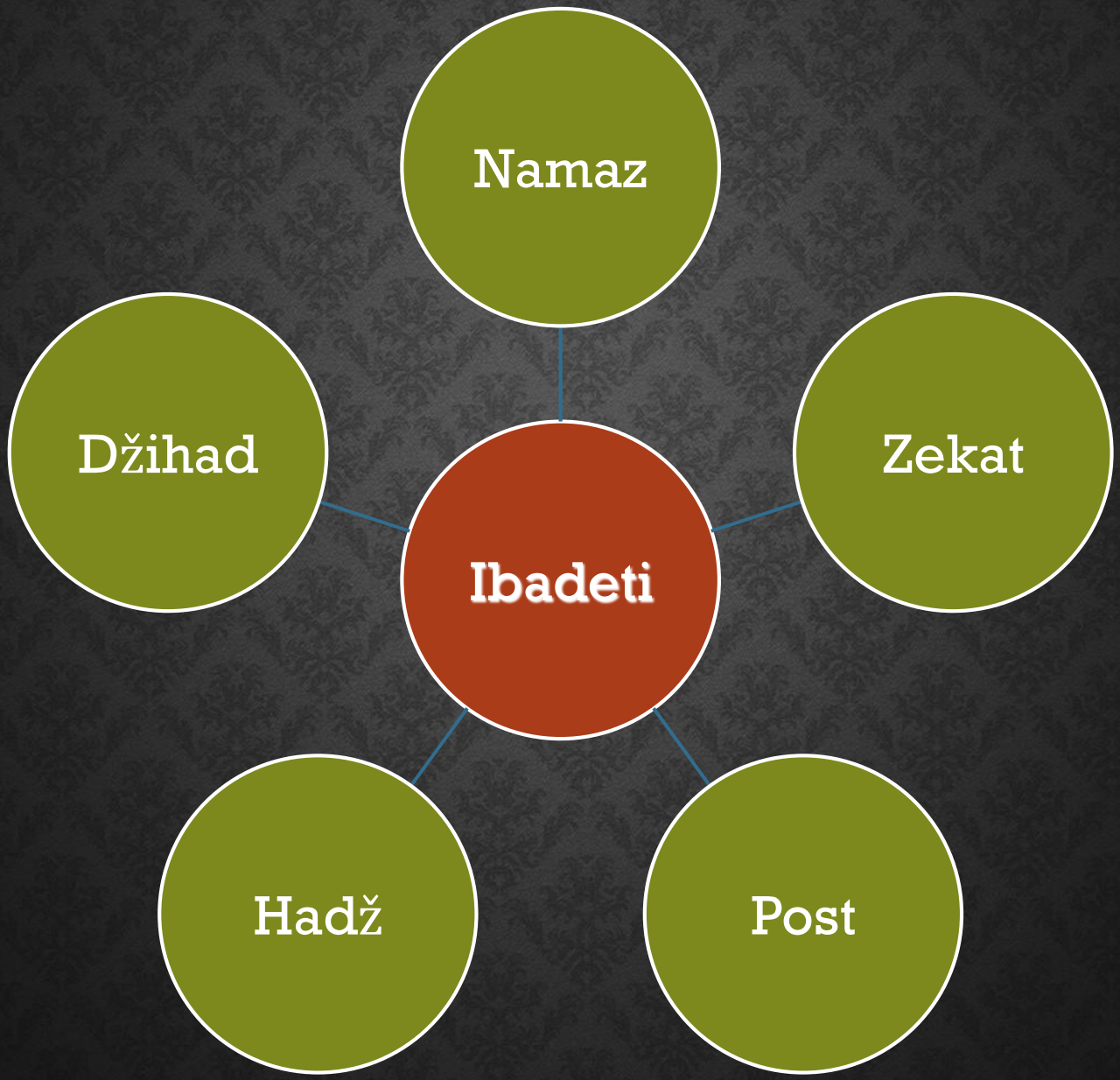
Namaz
Džihad
Ibadeti
Zekat
Hadž
Post

Namaz
Šartovi
Ruknovi
Vadžib
Suneti
Mekruhi
Mubahi
Harami
Greške u namazu
Vrste namaza

العبادات

Šartovi namaza

1- Islam

2- Razum

3- Bulug ili temjiz

4- Čistoća

5- Vrijeme

6- Kibla

7- Pokrivanje avreta

8- Nijet

Bulug – šerijatska punoljetnost

- Polucijom
- Pojava dlaka oko stidnog mjesta
- Punjenjem 15 godina
- Hajdom

Temjiz

- je stanje odrastanja djeteta u kojem ono postaje sposobno da razlučuje između korisnog i štetnog po njega

- a to je dob od sedam godina, kako su to odredili šerijatski pravnici.

شروط الصلاة

ČISTOĆA (4. ŠART)

الطهارة

ČIŠĆENJE OD HADESA

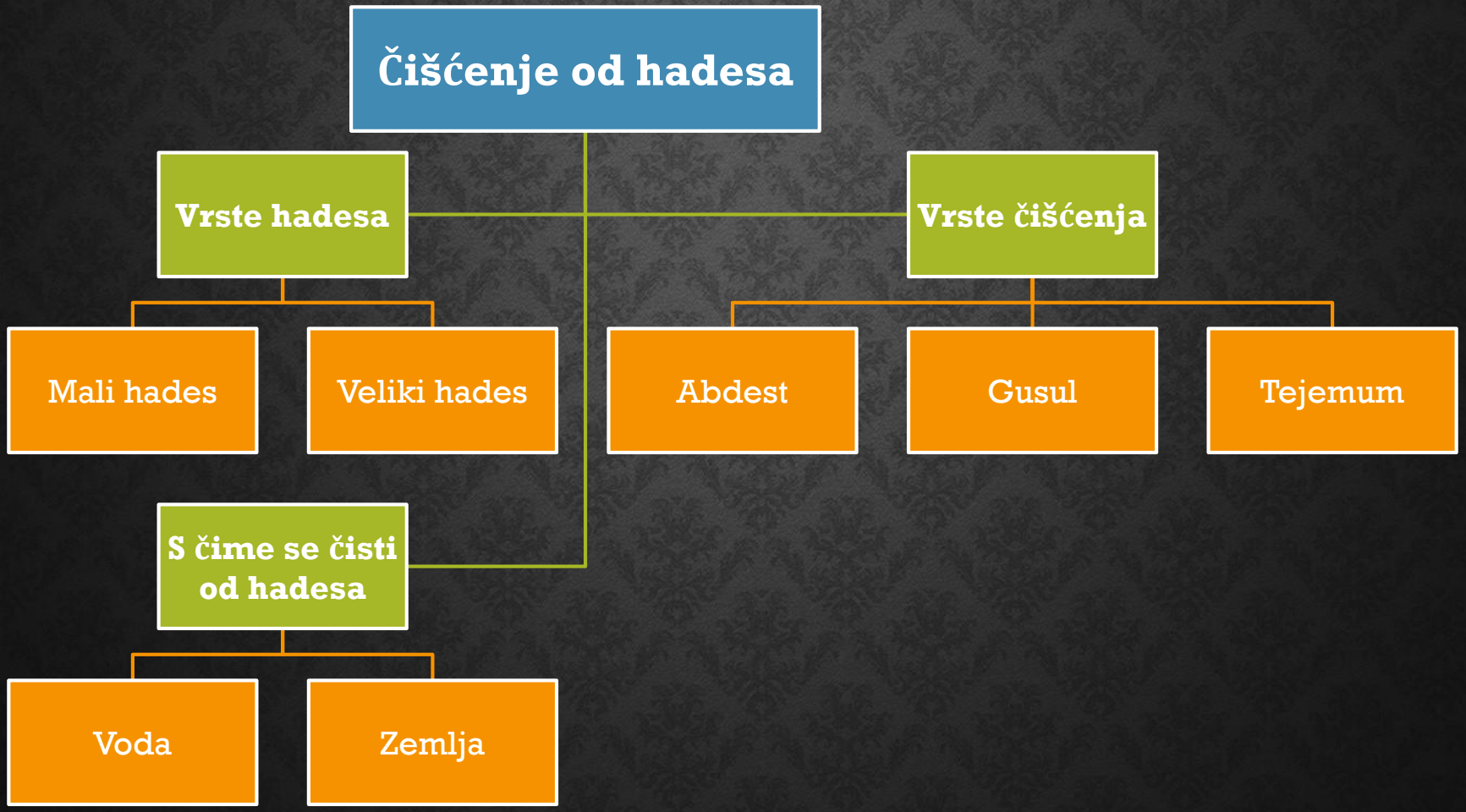

الطهارة من الحدث

Vrste i propis voda

Tahur - Čisteća

- Osnova kod voda, poput mora, rijeka, kiše...
- Čisti od hadesa i nedžaseta

Nedžis - Nečista

- Nečista je samo ona kojoj se promijeni neko od svojstava mirisa ili ukusa ili boje, nečistoćom koja je u nju upala
- Ne čisti

Vrste čiste vode koje su djelimično promijenile neko svojstvo ali nisu izgubile svojstvo vode i osobinu čišćenja

- Voda u kojoj rastu trave i alge
- Voda u kojoj ima mulja i zemlje
- Voda koja se osjeti na miris ribe
- Voda koja se osjeti na miris lešine u blizini vode
- Ustajala voda
- Ugrijana voda prirodno suncem ili vatrom
- Morska voda
- Mineralna voda
- Voda sa šamponom ili sapunom

✓ Osnova kod vode jeste da je čista

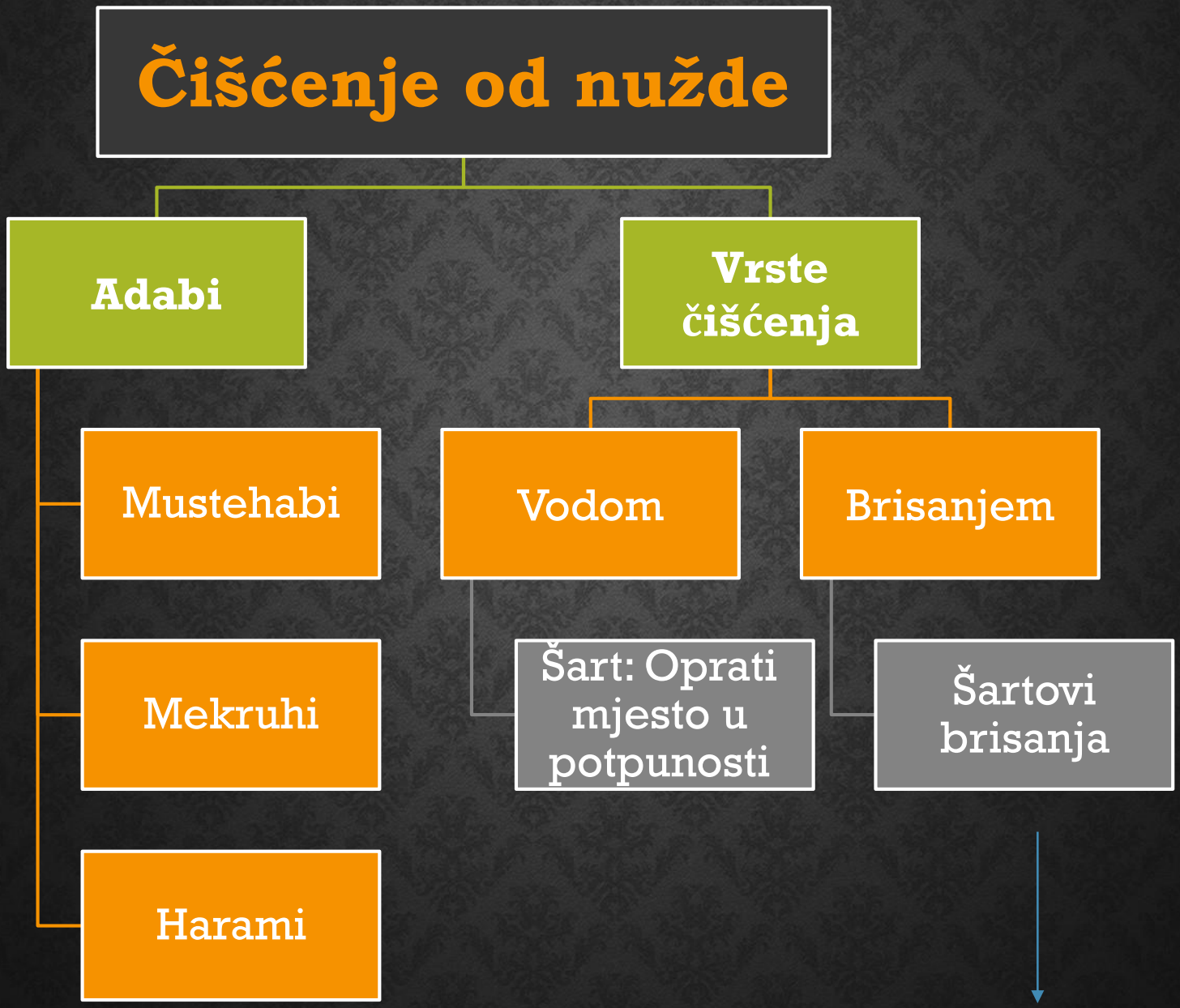
Čišćenje od nužde
Adabi
Vrste čišćenja
Mustehabi
Mekruhi
Harami
Vodom
Brisanjem
Šart: Oprati mjesto u potpunosti
Šartovi brisanja

Šartovi brisanja

- Da bude sa čistim
- Najmanje tri puta, pod uslovom da se očisti
- Da ono čime se čisti ne bude od zabranjenih stvari
  - Hrana ljudi ili životinja
  - Kost i balega
  - Na čemu je ispisano islamsko znanje

✓ Kod pranja i brisanja je dovoljno da preovlađuje mišljenje da se očistio.

✓ Kod brisanja ne smeta da ostane boja i miris koje ne može ukloniti osim voda. Jer je malo nečistoće koja ostane nakon čišćenja oprošteno u šerijatu.

Adabi čišćenja od nužde

اللهم إني أعوذ بك من الخبث والخبائث

Mustehabi

- Prije ulaska: bismila i dova
- Ulazak lijevom nogom
- Čišćenje lijevom rukom
- Izlazak desnom nogom
- Nakon izlaska: Gufraneke
- U prirodi se udaljiti i sakriti

Mekruhi

- Unijeti nešto sa Allahovim imenom osim sa potrebom
- Govor bez potrebe
- Čišćenje desnom rukom bez potrebe ili držanje uda prilikom mokrenja

Harami

- Da učini kiblu ispred sebe na otvorenom i u zatvorenom, a iza sebe na otvorenom
- Da obavlja nuždu na putu, u korisnoj hladovini, okupljalištima, ispod voćke.

Učenjaci spominju još neke adabe čišćenja dokazujući to obavezom čuvanja od mokraće:

- Da potre ud od korijena do vrha
- I da ga pritisne da izađe ostatak mokrače.

Najbolji način čišćenja: obrisati se, pa oprati.

Suneti vezani za ljudsku prirodu i uređivanje

- Kraćenje brkova
- Puštanje brade
- Čupanje dlaka pod pazuhom
- Brijanje dlaka stidnog mjesta
- Podrezivanje noktiju
- Sunećenje
- Ispiranje nosa
- Ispiranje usta
- Čišćenje usta misvakom
- Pranje od nužde vodom

Abdest

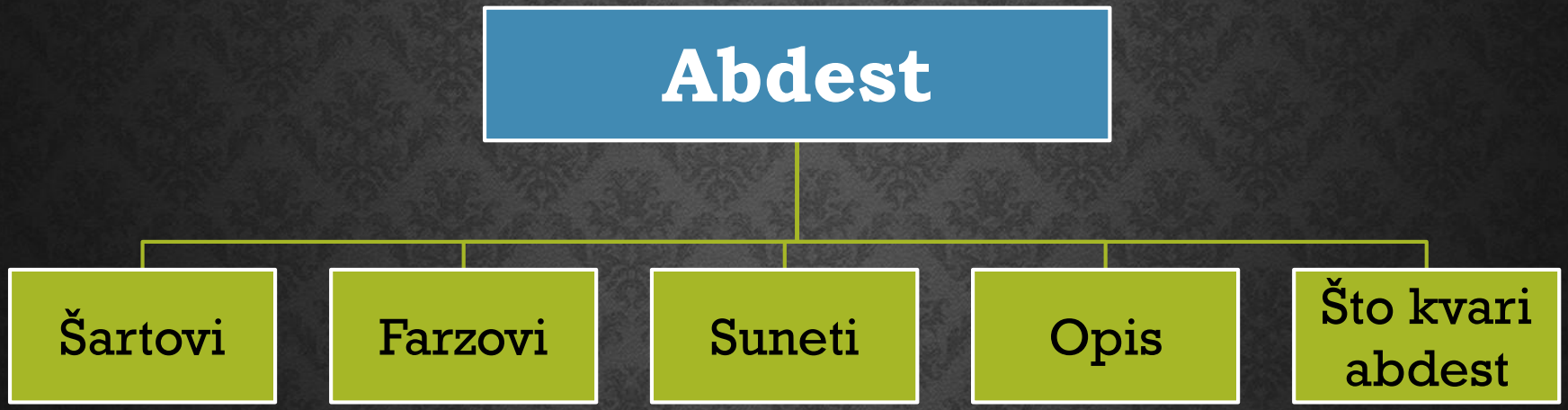

Šartovi abdesta

- Uklanjanje svega onoga što onemogućava dopiranje vode do kože
- Čista voda
- Nijet
  - Da nanijeti uklanjanje hadesa
  - Ili da nanijeti ibadet
  - Ili da nanijeti abdest

Farzovi abdesta

- Pranje lica sa nosom i ustima
- Pranje ruku sa laktovima
- Potiranje glave sa ušima
- Pranje nogu sa člancima
- Redoslijed
- Kontinuitet

Suneti abdesta

- Bismila
- Upotreba misvaka
- Pranje šaka tri puta na početku
- Davanje prednosti desnoj strani
- Provlačenje prstiju kroz gustu bradu
- Čišćenje između prstiju
- Obilno pranje usta i nosa i ostalih dijelova tijela
- Pranje tri puta ili dva
- Štednja vode
- Šehadet nakon abdesta

Opis abdesta

- Vadžib u svemu tome je oprati jednom
- Dozvoljeno je sve oprati jedanput, ili dvaput, ili triput, ili svaki dio različito
- Haram je prati više od tri puta

Oprati šake tri puta na početku

Oprati usta i nos tri puta

Oprati lice tri puta zajedno sa vanjštinom guste brade

Provući prste kroz bradu

Oprati ruke do iza laktova tri puta, desnu pa lijevu

Potrati glavu od iznad čela do iza tjemena jedanput

Potrati uši jedanput, izvana palcom, iznutra kažiprstom

Oprati noge do iza članaka tri puta sa trljanjem između prstiju, desnu pa lijevu

Potiranje - Mesh

Potiranje - Mesh

Šartovi potiranja

- Da se obuće na potpunu čistoću
- Da bude u okviru propisanog perioda
- Samo od malog hadesa
- Da pokrije ono što je farz oprati
- Čistoća onog što se potire

Šartovi džebire

- Da je u potrebi za njom
- Da ne prelazi potrebu

Potiranje - Mesh

Potiranje - Mesh

Kad prestaje pravo na potiranje

- Kad istekne period mesha
- Ako bi skinuo ono što potire

Abdest

Ono što poništava abdest

- Sve što izađe na dva otvora
- Spavanje, nesvijest, ludilo
- Jedenje kamiljeg mesa
- Dodir spolnog organa šakom, direktno

Ubjeđenje prevladava sumnju

Ko je ubijeđen da je uzeo abdest, međutim sumnja da li ga je izgubio nakon toga, radi po ubjeđenju, tj.da ima abdest.

Ko je ubijeđen da je izgubio abdest, međutim misli da ga je uzeo poslije toga, ali nije siguran, radi po ubjeđenju, tj.da nema abdest.

- Ko klanja, te se nakon toga sjeti da nije imao abdest?
  - Ako bude ubjeđen
  - Ako bude samo sumnja

Gusul - Kupanje

Šartovi

- Kao za abdest
- Prestanak krvi hajza i nifasa

Rukn

- Obuhvatiti čitavo tijelo vodom

Suneti

- Oprati šake tri puta
- Oprati ono što je umazano
- Abdest
- Posuti po glavi tri puta
- Pranje desne strane pa lijeve
- Trljanje

Kakvoća nijeta

- Da nanijeti kupanje od džunupluka ili hajza

Ono što obavezuje kupanje
Poluciranje
Spolni odnos
Hajz i nifas
Ulazak u islam
Smrt

Zabranjeno muhdisu
Ko ima mali hades
Ko ima veliki hades
Namaz
Tavaf
Doticanje mushafa
Isto kao i onom ko ima mali
Učenje Kur'ana
Boravak u džamiji

Tejemum

Šartovi

- Nemogućnost upotrebe vode
  - Bilo da nema vode, ili je ima ali se boji štete ako je upotrebi ili je bude tražio za sebe ili svoje bližnje ili svoj imetak
- Nijet

Farzovi

- Potiranje lica
- Potiranje šaka
- Redoslijed
- Kontinuitet

Šta kvari tejemum

- Sve što obavezuje abdest ili kupanje
- Prestanak razloga tejemuma: pronalazak vode ili prestanak bolesti

✓ Ko nemože uzeti ni abdest niti tejemum, klanjat će bez njih.

ČIŠĆENJE OD NEDŽASETA

Propisi vezani za nedžaset

Vrste nedžaseta

- Izmet, urin, mezij, vedij od insana
- Izmet, urin i sl.od životinja koje su zabranjene jesti
- Krv koja ističe
- Sukrvica i gnoj
- Povraćka (ako je hrana promijenjena)
- Pas
- Svinja
- Strvina kopnenih životinja
- Životinje koje su zabranjene jesti
- Alkoholna pića (Hamr)

Mjesta sa koji ga je obavezno očistiti

- Tijelo
- Odjeća
- Mjesto klanjanja

Čime se čisti

- Voda
- Zemlja
- Sve što otklanja nečistoću

ČIŠĆENJE OD NEDŽASETA

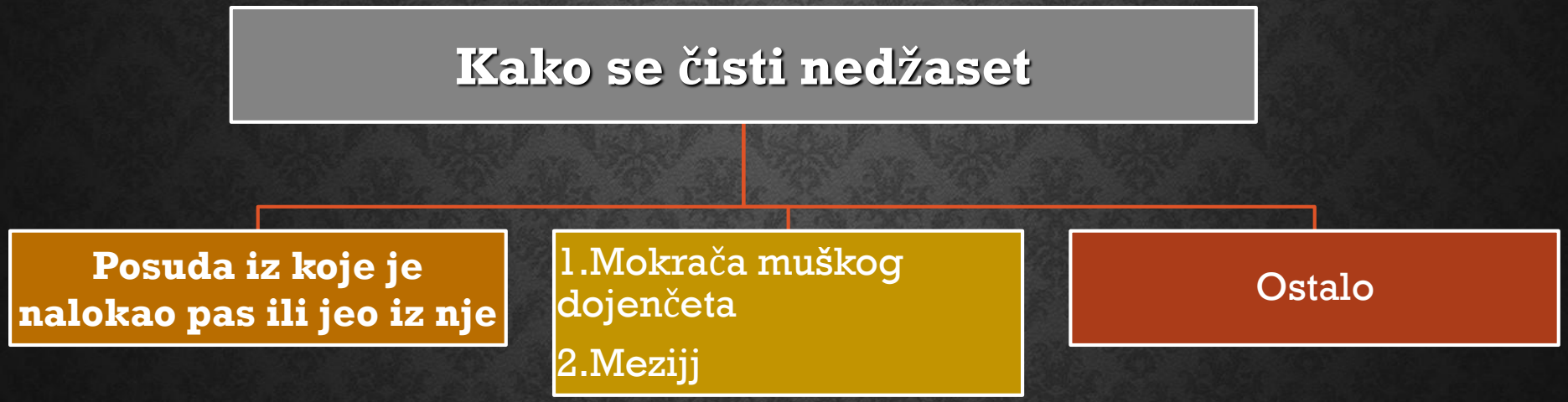

- Propis ako ostane trag nečistoće ili fleka?

Propisi hajza i nifasa

- Spada obaveza namaza u potpunosti
- Spada obaveza posta uz obavezu napaštanja
- Potvrda šerijatske zrelosti
- Zabrana spolnog odnosa
- Zabrana ulaska u džamiju
- Zabrana tavafa
- Zabrana talaka
- Obaveza kupanja po prestanku hajza

POGLAVLJE O NAMAZU

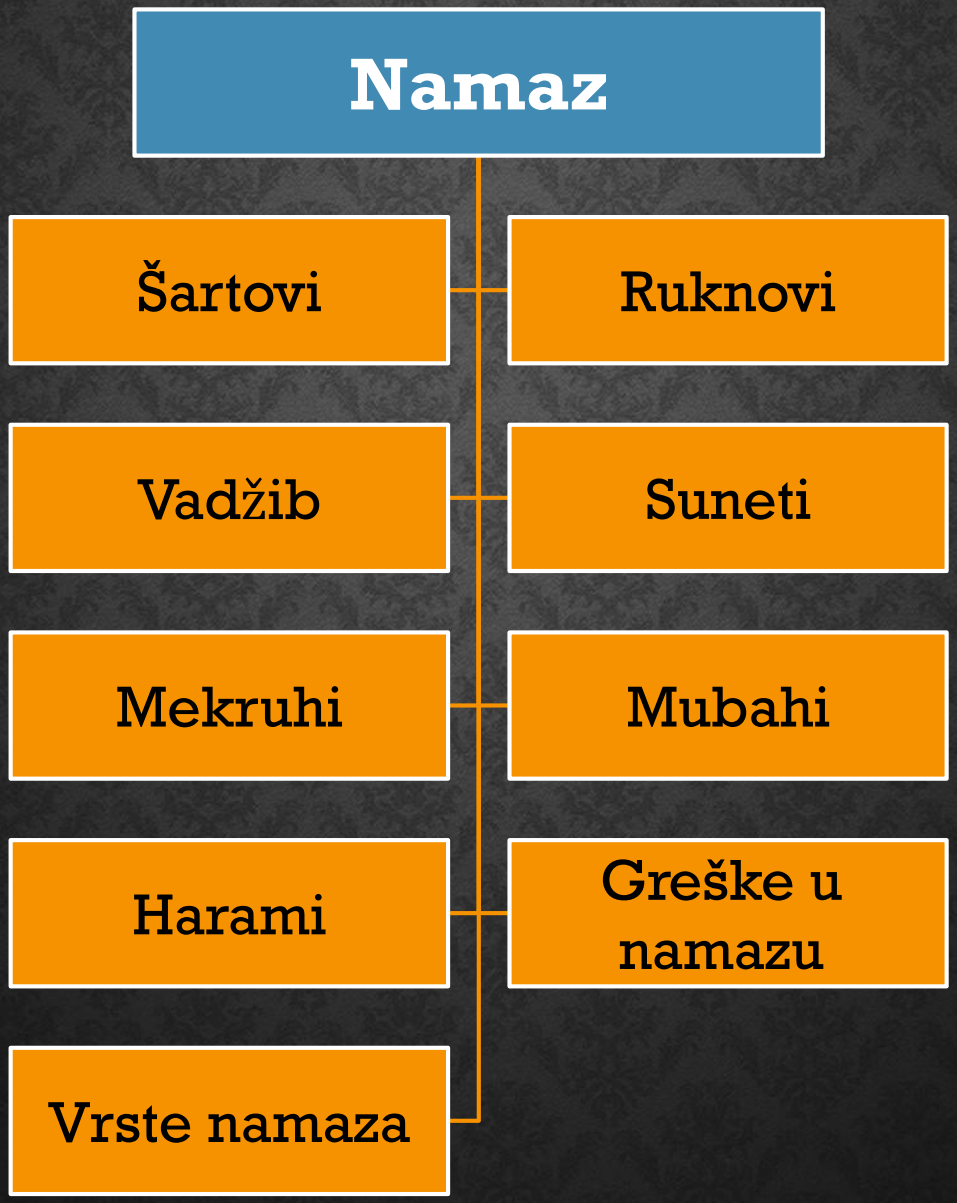

EZAN I IKAMET

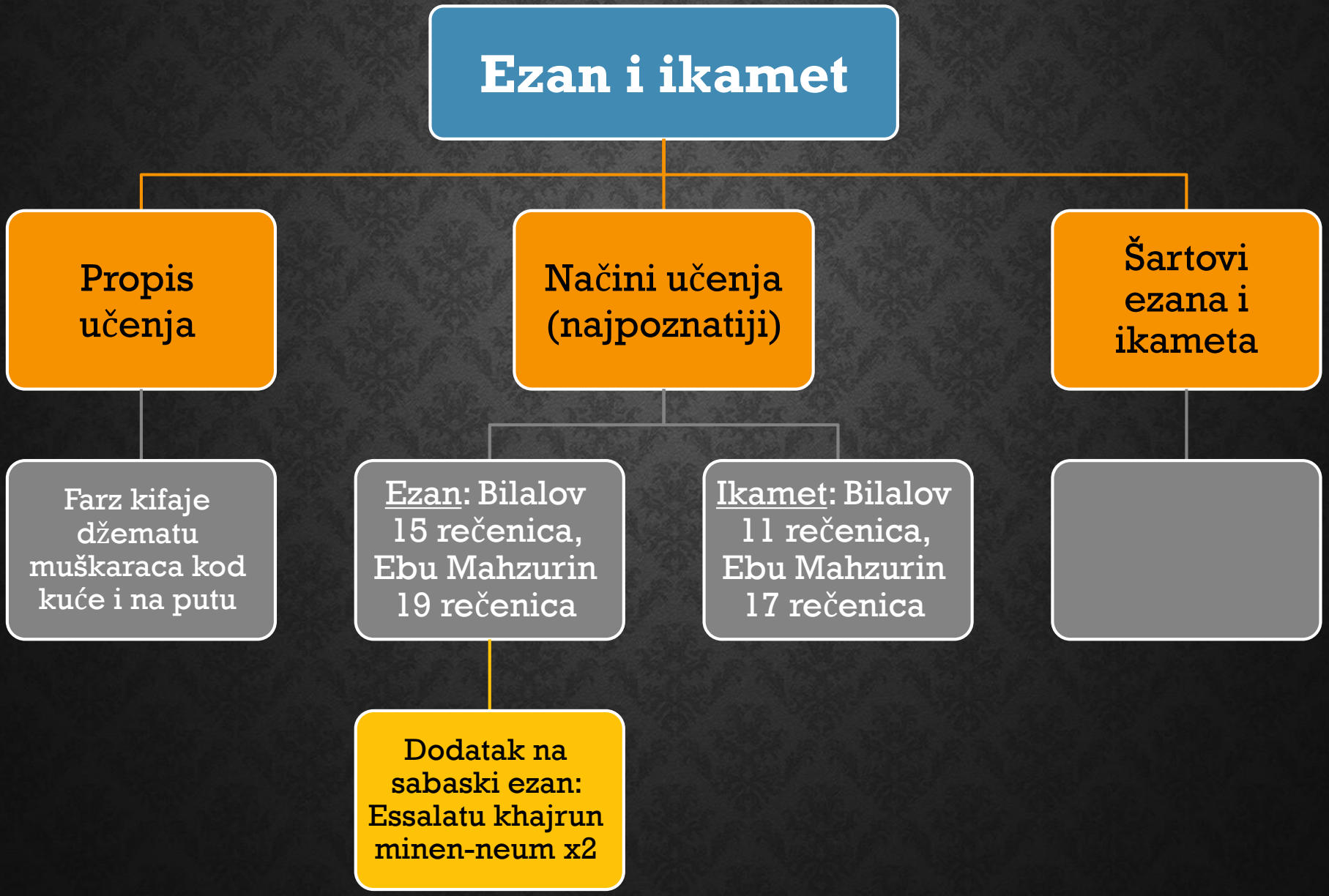
Ezan i ikamet
Propis učenja
Načini učenja (najpoznatiji)
Šartovi ezana i ikameta
Farz kifaje džematu muškaraca kod kuće i na putu
Ezan: Bilalov 15 rečenica, Ebu Mahzurin 19 rečenica
Ikamet: Bilalov 11 rečenica, Ebu Mahzurin 17 rečenica
Dodatak na sabaski ezan: Essalatu khajrun minen-neum x2

Šartovi ezana i ikameta

Vezani za ezan i ikamet

1- Da budu u vremenu

2- Na jedan od načina kako je došlo u hadisima

3- Da bude bez greške koja mijenja značenje

4- Da budu povišenim glasom

5- Da ne bude sa snimka

Vezani za mujezina

1- Musliman

2- Muškarac

3- Punoljetan i Razuman

4- Da poznaje vremena

Šartovi namaza
1- Islam
2- Razum
3- Bulug ili temjiz
4- Vrijeme
5- Čistoća
6- Kibla
7- Pokrivanje avreta
8- Nijet

NASTUP VREMENA (4. ŠART)

Namaz	Početak vremena	Kraj vremena ili odabranog vrijeme	Vrijeme nužde
Podne	Zeval	Kad sjenka postane poput predmeta	-
Ikindija	Kad sjenka postane poput predmeta	Kad Sunce požuti, tj. izgubi sjaj	Do zalaska
Akšam	Nakon zalaska	Do nestanka crvenila na horizontu	-
Jacija	Od nestanka crvenila na horizontu	Do polovine noći	-
Sabah	Pojava prave zore	Do izlaska sunca	-

Vrijeme namaza

- Najvažniji šart
- Najmanje čime se stiže klanjati u vremenu
- Propis namaza prije i poslije vremena
- Najbolje vrijeme namaza
- Naklanjavanje

ČISTOĆA (5. ŠART)

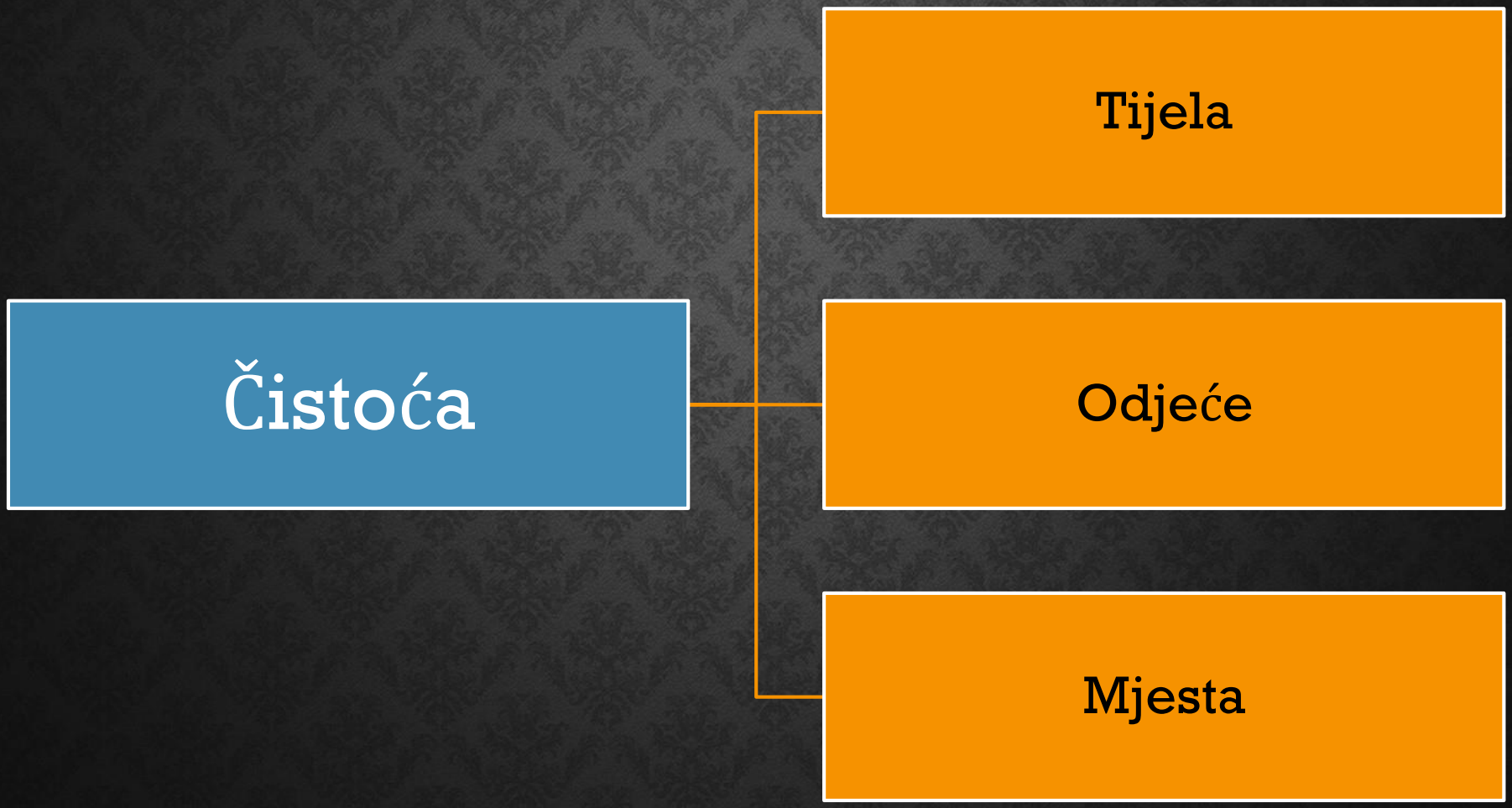

ČISTOĆA (5. ŠART)

Propis namaza bez čistoće

- **Od hadesa**
  - Neispravan, svejedno bilo iz zaborava, ili neznanja
- **Od nedžaseta**
  - Neispravan ako zna i svjestan je nečistoče
  - Ispravan je ako ne zna za nečistoću, ili ako je zaboravi
- **Mjesta na kojim je zabranjeno klanjati**
  - Mezarja
  - Prema kaburu
  - Hamami ili kupatila
  - Toaleti

POKRIVANJE AVRETA (6. ŠART)

Skupina	Avret
Do 7 godine	Nema avreta
Dječak 7-10	Dva otvora
Djevojčica od 7 do pred punoljetstva	Od pupka do koljena
Muškarac od 10 godina pa naviše	Od pupka do koljena
Žensko od punoljetstva pa naviše	Sve osim lica, šaka i stopala

POKRIVANJE AVRETA (6. ŠART)

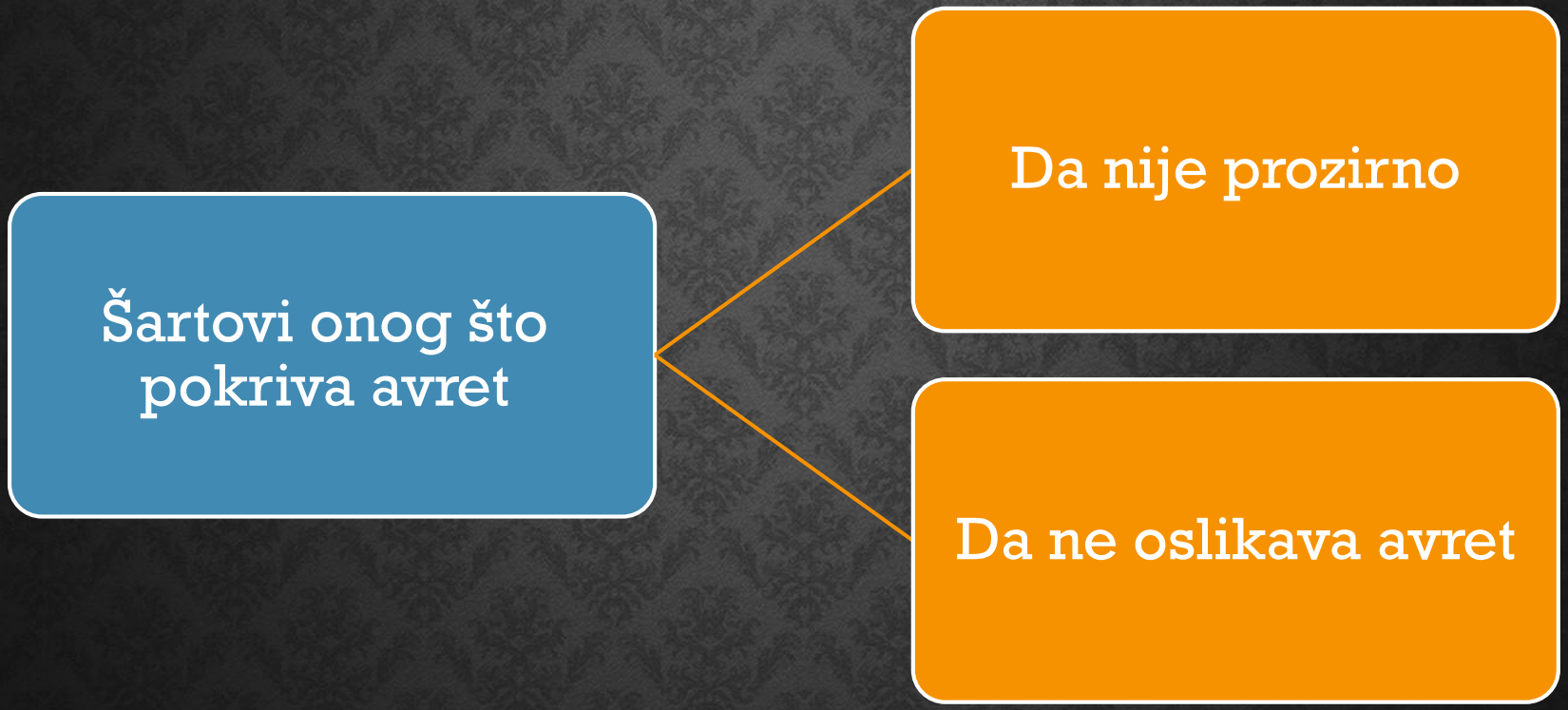

- Kako treba razumjeti ovaj šart?
- Kako se treba obući za namaz i za dolazak u džamiju?

OKRETANJE PREMA KIBLI (7. ŠART)

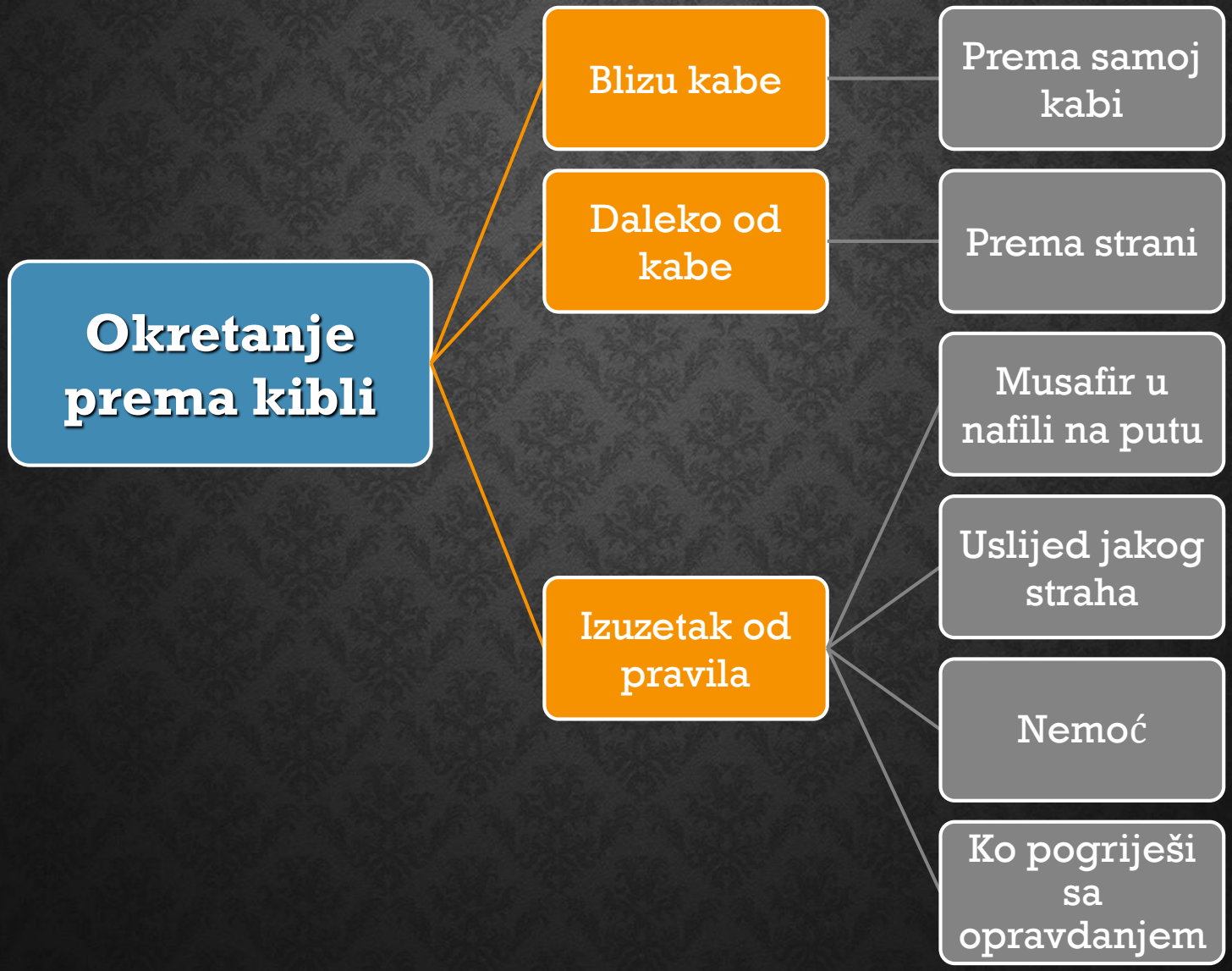

OKRETANJE PREMA KIBLI (7. ŠART)

Određivanje kible na putu
U naseljenom muslimanskom mjestu
1- Pitati muslimana ili po položaju džamije
2- Pomoću orijentacije
U nenaseljenim ili nemuslimanskim područjima
Pomoću orijentacije
Vrste ljudi u poznavanju određivanja kible i šta im je obaveza
Ko poznaje određivanje
Radi po znanju
Ko ne poznaje određivanje
Obaveza mu je da pita ili da slijedi onog ko zna
Ako nema, odredić kiblu u skladu sa mogučnošću i klanjati

NIJET (8. ŠART)

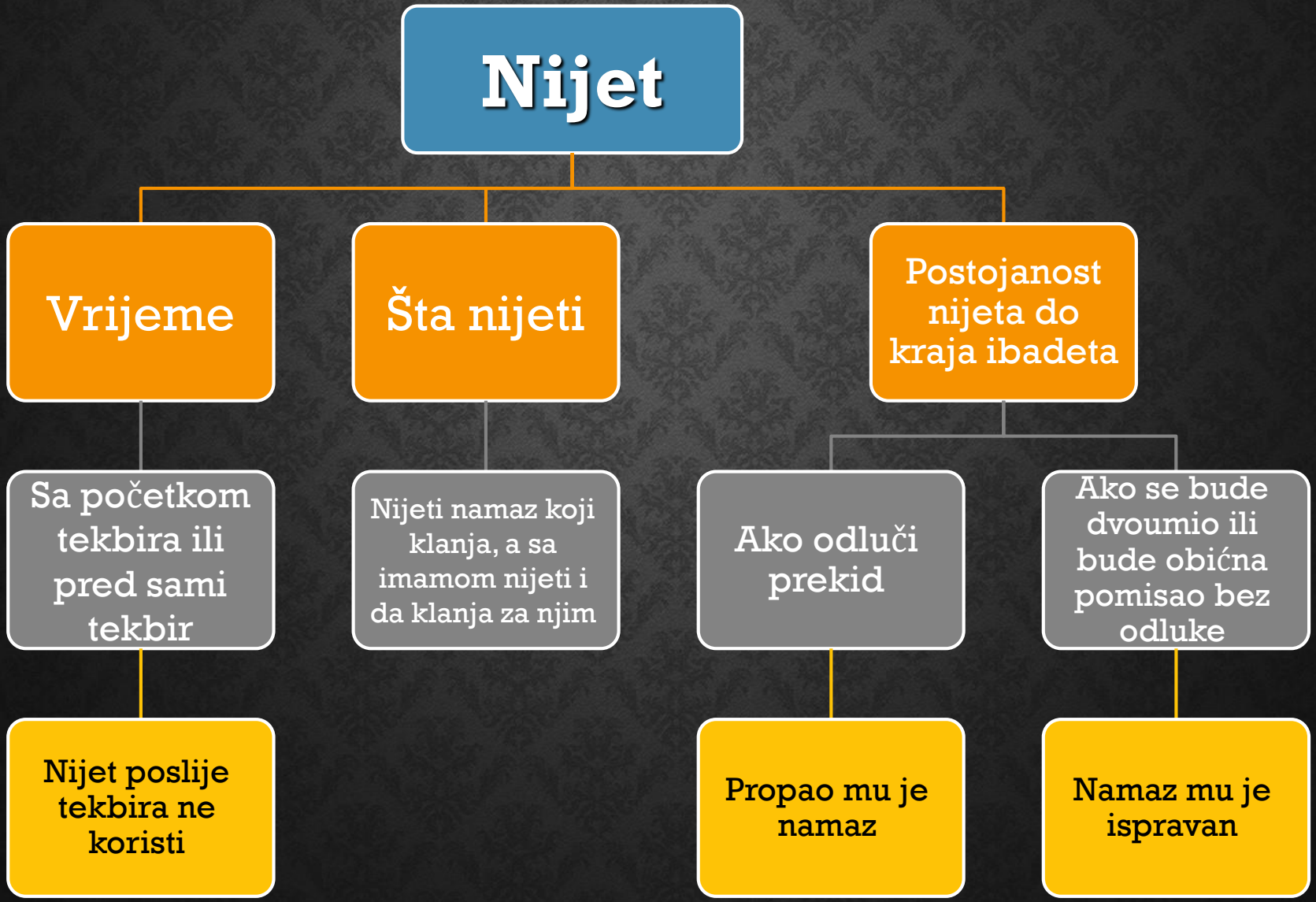
Nijet
Vrijeme
Šta nijeti
Postojanost nijeta do kraja ibadeta
Sa početkom tekbira ili pred sami tekbir
Nijeti namaz koji klanja, a sa imamom nijeti i da klanja za njim
Ako odluči prekid
Ako se bude dvoumio ili bude obična pomisao bez odluke
Nijet poslije tekbira ne koristi
Propao mu je namaz
Namaz mu je ispravan

NIJET (8. ŠART)

Bitne mesele
Nijet prekidanja namaza
Spajanje nijeta
Farz
Nafila
Dozvoljeno
Nije dozvoljeno
Nije dozvoljeno osim u nuždi
Dozvoljeno je iz potrebe
Između namaza koji je cilj sam po sebi i drugih koji nisu
Između dva namaza koji su cilj sam po sebi
Promijenit će nijet u opštu nafilu potom prekinuti

✓ Dovoljan je nijet prekida da se izađe iz namaza, nema potrebe predavati selam.

Ruknovi namaza

- Tekbiratul-Ihram
- Stajanje
- Fatiha
- Ruku
- Podizanje sa rukua i potpuno ispravljanje
- Sedžda
- Sjedenje između sedždi
- Sjedenje radi zadnjeg tešehuda
- Zadnji tešehud i salavati
- Smirenost na svakom ruknu
- Dva selama
- Redoslijed
- Kontinuitet

Vadžibi namaza

- Prelazni tekbiri
- SEMIALLAHU LIMEN HAMIDEH
- RABBENA VE LEKEL HAMD
- RABBI GFIR LI x1 na sjedenju između sedždi
- SUBHANE RABBIJEL AZIM x1 na ruku‘u
- SUBHANE RABBIJEL ’ALA x1 na sedždi
- Prvi tešehud (Etehijatu)
- Sjedenje radi prvog tešehuda

Suneti namaza

Podizanje ruku (na četiri mjesta, opis)	Uhvatiti desnom rukom zglob lijeve
Gledanje u mjesto sedžde	Početna dova
Istiaza (prije učenja na prvom rekatu)	Bismila (uvijek tiho)
Amin poslije ve le-ddallin	Učenje naglas.
Učenje sure	Učenje zikrova više od jednom
Iftiraš na svim sjedenjima, osim teveruk na zadnjem	Pokazivanje prstom na prvom i zadnjem sjedenju
Salavati	Dove na zadnjem sjedenju

Mubah u namazu

- Da se počeše po potrebi, ili da popravi odjeću, ili skine jaknu (ovo je ograničeno potrebom i da ne bude pretjerano)
- Da ubije zmiju ili akrapa i sl.
- Da drži dijete ili mushaf
- Ako ga nešto uznemiri u namazu ili želi nekog da opomene, čovjek izgovoriti subhanallah, a žena udariti dlanom po šaci druge ruke
- Da istrese nos ili pljune u maramicu
- Da se nakašlje

Mekruh u namazu

- Bilo kakvo poigravanje sa odjećom, prstima, kosom, bradom i sl.
- Okretanje lica ili pogleda ili prsa od kible bez potrebe, ili okretanje srca tj. zaokupljenost dunjalukom
- Sjedenje na petama tako da opruži stopala kontra kibli te sjedne na pete
- Da nasloni podlaktice na zemlju za vrijeme sedžde
- Da se podboči tj. stavi ruku na bok
- Da klanja u stanju koje ga ometa u namazu, kao da trpi nuždu, ili gladan u prisustvu postavljene hrane
- Da klanja prema slici ili statui ili vatri ili nečem što je predmet obožavanja mimo Allaha
- Da klanja zatvorenih očiju
- Da podiže pogled u nebo

Što kvari namaz

- Namjerno ostavljanje šarta ili rukna ili vadžiba bez opravdanja
- Običan govor
- Glasno smijanje ili plač
- Pretjerani pokreti
- Okretanje tijela u potpunosti od kible
- Jedenje i pijenje

Propisi greški u namazu i sehvi sedžda

- Ovdje riječ o greškama koje su vezane za sami namaz i njegove dijelove

Propisi dodavanja na namaz

- Govor
  - Selam
    - NAMJERNO: Pokvaren je namaz
    - NENAMJERNO:
      - Ako se sjeti ublizu: Nastavit će i učiniti sehvi sedždu poslije
      - Ako se sjeti naknadno: Pokvaren je namaz
  - Drugo
    - Ne kvari namaz, od suneta je sehvi sedžda poslije
- Forme
  - NAMJERNO: Pokvaren je namaz
  - NENAMJERNO:
    - Rekat
      - Sjeti se u toku rekata, odmah će prekinuti
        - Ako je bio na tešehudu: Sjesti će, preselamiti i učiniti sedždu
        - Ako nije bio na tešehudu: Sjesti će, proučiti tešehud, preselamiti, pa učiniti sedždu
      - Sjeti se nakon što završi rekat: Sedžda poslije selama
    - Manje od rekata: Sedžda poslije selama

Propisi oduzimanja od namaza

Rukn

Ako se sjeti prije selama

Ako se sjeti prije nego stigne do istog rukna na narednom rekatu: Vratit će se obavezno i nadoknaditi izostavljeno, te odatle nastaviti, sedžda poslije selama

Ako se sjeti nakon što stigne do istog rukna na narednom rekatu: Poništava mu se rekat sa izostavljenim ruknom, sedžda poslije selama

Ako se sjeti poslije selama

Kao da je predao selam prije vremena

Vadžib

Prvo sjedenje

Ako se sjeti nakon što se ispravi na kijam: neće se vratiti, sedžda prije selama

Ako se sjeti prije nego se ispravi na kijam: vratiće se, sedžda prije selama

Ostali vadžibi

Neće se vratiti, sedžda prije selama

Zaboravi zikr na ruku'u ili na podizanju ili nakon što se ispravi i sl.

✓ Zaborav rukna ima propis viška

Sažetak propisa sehvi sedžde

Višak

Mjesto: Poslije selama

Propis: Vadžib ako doda selam ili formu koja je rukn ili vadžib

- Ako preda selam ranije, potom upotpuni
- Ako doda kijam ili sjedenje ili ruku ili sedždu ili rekat
- Ako zaboravi rukn, potom se vrati da ga uradi
- Ako zaboravi rukn, te stigne do istog na narednom rekatu, te mu se poništi rekat

Propis: Mustehab

- Ako doda pokret koji nije rukn ili vadžib, npr.ako digne ruke gdje nije propisano i sl.
- Ako doda zikr gdje mu nije mjesto, npr.ako doda u ruku'u subhane rabbi el-eala na subhane rabbi el-azim i sl.

Sažetak propisa sehvi sedžde

Manjak

Mjesto: Prije selama

- **Propis: Vadžib ako zaboravi vadžib**
  - Ako zaboravi prvo sjedenje
    - Vratiće se ako se ne ispravi
    - Neće se vraćati ako se ispravi na kijam
  - Ako zaboravi neki od propisanih zikrova
    - Neće se vraćati
- **Propis: Mustehab (pohvalno) ako zaboravi sunet**
  - Ako zaboravi dići ruke na početnom tekbiru i sl.
  - Ako zaboravi istiazu prije fatihe na prvom rekatu i sl.

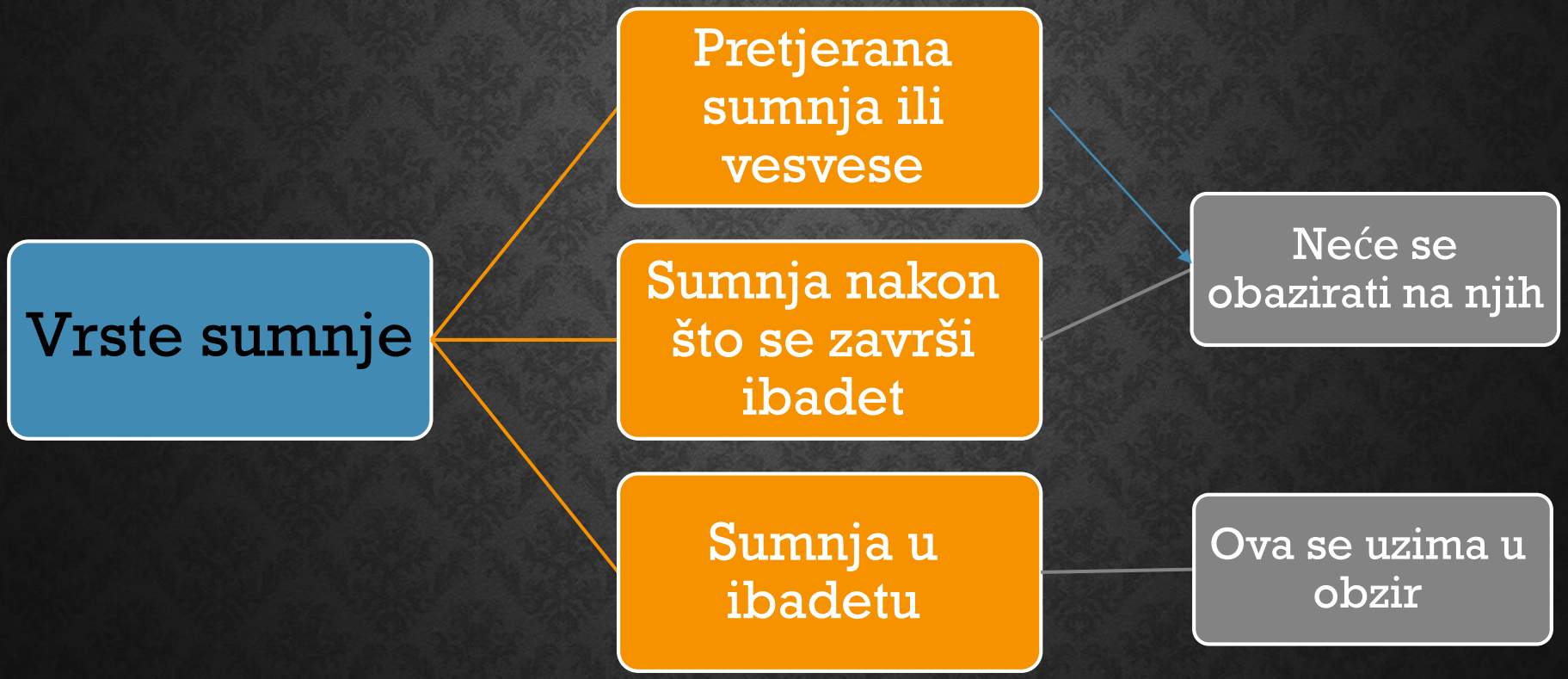
Vrste sumnje
Pretjerana sumnja ili vesvese
Sumnja nakon što se završi ibadet
Sumnja u ibadetu
Neće se obazirati na njih
Ova se uzima u obzir

Sažetak propisa sehvi sedžde

Sumnja u namazu

u broj rekata

- Ako ništa ne prevagne: uzeće da je manje i učiniti sedžde prije selama
- Ako nešto prevagne: nadogradiće na to i učiniti sedžde poslije selama

u rukn

- U manjak: ako ništa ne prevagne: kao da je zaboravio rukn, učiniće sedžde poslije selama
- U manjak: ako prevagne manjak, kao da je zaboravio rukn, učiniće sedžde poslije selama
- U manjak: ako prevagne da ga je uradio, samo će učiniti sedžde poslije selama
- U višak: ako prevagne višak, učiniće sedžde poslije selama
- U višak: ako prevagne da ga nema ili ništa ne prevagne, ne treba učiniti sehvi sedždu

u vadžib

- U manjak: ako ništa ne prevagne: kao da ga je zaboravio, učiniće sedžde prije selama
- Ako prevagne da ga nije uradio, učiniće sedžde prije selama
- Ako prevagne da ga je uradio: ne treba učiniti sehvi sedždu
- Ako prevagne da ima višak sjedenje, učiniće sehvi sedždu poslije selama

Stanja sehvi sedžde u namazu za imamom

Ako klanja potpun namaz za imamom

Ako je pogriješio imam: slijedi ga prije i poslije

Ako je pogriješio muktedija: ne treba raditi sehvi sedždu

Ako ga je imam pretekao sa rekatom i više:

Greška imama i sedžda prije selama: slijedi ga u sehvi sedždi

Greška imama i sedžda poslije selama: ne slijedi ga u sehvi sedždi, ali je učini poslije selama nakon što naklanja

Samostalna greška preteknutog muktedije: učiniće sehvi sedždu shodno grešci nakon što naklanja

Vrste namaza

- **Fard ajn**
  - Pet dnevnih namaza i džuma
- **Fard kifaje**
  - Dva bajrama
  - Dženaza
- **Nafile**
  - Vitr
  - Ravatib
  - Noćni namaz
  - Teravih
  - Kusuf
  - Istiska
  - Sedžda tilavet
  - Sedžda šukr

✓ Od nafila namaza je i duha namaz, tehijetul mesdžid i dva rekata nakon abdesta

Vitr

- Propis: pritvrđeni sunet
  - Znači da ga treba ustrajno obavljati i naklanjati propušteno
- Vrijeme vitra: od poslije jacije do nastupa zore
  - Jedan rekat
- Načini klanjanja
  - Tri rekata sa jednim tešehudom i selamom ili sa dva selama
  - Pet i sedam rekata sa jednim tešehudom i selamom
  - Devet rekata sa dva tešehuda (poslije osmog i na kraju) i jednim selamom
- Ko zaboravi vitre propisano je da ih nadoknadi sa duha namazom
- Propis kunut dove: sunet ponekad
  - Dozvoljeno je prije i poslije rukua

Ravatib

Dnevne nafile

- Propis: pritvrđeni sunet
  - Znači da ih treba ustrajno obavljati i naklanjati propušteno
- Broj dnevnih nafila: 12
  - 2 prije sabaha, 4 prije i 2 poslije podne, 2 poslije akšama, 2 poslije jacije
- Mjesto obavljanja
  - Od suneta je da se obavljaju kući, osim ako misli da će ih propustiti
- Ostale dnevne nafile koje nisu pritvrđene
  - Između svakog ezana i ikameta, 2 ili 4 prije ikindije, 2 prije akšama
- Od suneta je sabasku nafilu klanjati kratko

Noćni namaz
Propis: sunet
Vrijeme: poslije akšama do zore
Broj: nema ograničen broj
Bolje je da ne prelazi 11 ili 13 rekata
Vrijednost
Najvrijedniji namaz nakon farzova
Način klanjanja
Dva po dva

Teravih

- Propis: sunet sa džematom u ramazanu
- Vrijeme: poslije jacije do zore
- Broj: nema ograničen broj
  - Najbolje 11 ili 13 rekata, a preko toga je dozvoljeno
- Način klanjanja
  - Dva po dva

Kusuf

Namaz zbog pomračenja

- Propis: fard kifaje
- Kad se klanja i vrijeme
- Mudrost klanjanja
  - Strah od Allahove kazne, jer je pomračenje upozorenje od Allaha i podsjećanje na blizinu Njegove kazne
- Propisano je da se doziva na namaz sa riječima essalatu džamia
- Način klanjanja
  - Dva rekata, na svakom dva rukua i dva kijama sa dva duga učenja i dugo ostajanje na svim formama
- Od suneta je hutba nakon namaza
- Od suneta je kad se desi kusuf da se poveća zikr, dova, da se daje sadaka i sl.

Istiska

Ili namaz za kišu

- Propis: sunet ako postoji razlog i potreba
- Načini istiska
  - Da dovi za kišu na džumanskoj hutbi
  - Da dovi za kišu na skupu ili sijelu
  - Da se izađe na musalu i klanja kao bajram
- Dozvoljena je hutba prije i poslije namaza

Sedžde koje se obavljaju samostalno
Sedžda tilavet
Propis:
Pritvrđeni sunet onome ko prouči ajet u kojem se nalazi i onome ko sluša
Da li je sedžda kao namaz
Način obavljanja
U namazu moraju biti tekbiri kao i za namsku sedždu
Van namaza: tekbir samo kad pada na sedždu
Sedžda šukr
Propis
Pritvrđeni sunet u određenim situacijama
Kad je propisana
Opis
Kao sedžda tilavet
Razlika od sedžde tilavet

Vremena u kojim je zabranjen namaz

Vremena

- Od sabah namaza dok sunce ne odskoči, posebno vrijeme kad sunce izlazi dok ne odskoči
- Kada je na sredini neba do zevala
- Od ikindije namaza dok ne zađe, posebno kad se sunce približi zalasku dok ne zađe

Koji namazi su ciljani zabranom

- Opće nafile

Izuzetak: Svaki namaz koji ima razlog

- Da naklanja farz
- Dženaza
- Dva rekata poslije tavafa
- Tehijetul mesdžid
- Kusuf
- Da ponovi sa džematom
- Da pravi džemat ko ga nema

Namaz u džematu

- Najmanji džemat
  - Dvojica
- Propis
  - Vadžib odraslim muškarcima, i na putu, i kad naklanjava
- Džemat mimo mesdžida
- Najpreči da bude imam
  - Najbolji u Kur‘anu
  - Ko najbolje poznaje sunet i propise u namazu
  - Najstariji u islamu
- Šartovi imama
  - Adl
  - Da bude sposoban da upotpuni ruknove

Namaz u džematu

Propisi i način slijeđenja imama

- Slijeđenje: vadžib
- Preticanje: haram, kvari namaz
- Istovremeno: nije dozvoljeno, međutim ne kvari namaz osim ako bude u početnom tekbiru
- Zaostajanje: je ostavljenje prečeg i ne kvari namaz

Propisi prekidanja namaza od strane imama

- Ako izgubi abdest → Namaz muktedija je ispravan
- Ako se sjeti u namazu da nije uzeo abdest → Namaz muktedija je ispravan
- Ako se sjeti nakon namaza da nije imao abdest → Namaz muktedija je ispravan
- Ako ga zadesi bol da nemože stajati → Samo će imam sjesti
- Ako ga pritisne nužda da nemože završiti

Namaz u džematu

- Najmanji džemat
  - Dvojica, imam i još jedan
- Propis
  - Vadžib odraslim muškarcima, i na putu, i kad naklanjava
- Najpreči da bude imam
  - Najbolji u Kur‘anu
  - Ko najbolje poznaje sunet i propise u namazu
  - Najstariji u islamu pa po godinama
- Šartovi imama
  - Muškarac
  - Punoljetan
  - Adl
  - Da bude sposoban da upotpuni ruknove

Namaz u džematu

Propisi i način slijeđenja imama

- Slijeđenje: vadžib
- Preticanje: haram, kvari namaz
- Istovremenost: pokuđena je u pokretima, zabranjena i kvari namaz u početnom tekbiru i selamu, a u ostalim zikrovima nije problem
- Zaostajanje: nije dozvoljeno i ne kvari namaz kod šejha

Neka ulema smatra da kvari ako zaostane rukn.

Propisi prekidanja namaza od strane imama

- Ako izgubi abdest
- Ako se sjeti u namazu da nije uzeo abdest → Namaz muktedija je ispravan
- Ako se sjeti nakon namaza da nije imao abdest → Namaz muktedija je ispravan
- Ako ga pritisne nužda da nemože završiti
- Ako ga zadesi bol da nemože stajati → Samo će imam sjesti

Namaz u džematu

- Propisi razlikovanja nijeta imama i muktedija
  - U vrsti: kao farz i nafila
  - U imenu: kao podne i ikindija
  - U broju rekata: kao akšam i jacija
    - Ako bude klanjao akšam za imamom na jaciji, ostaće sjediti kad imam ustane na 4.rekat, proučiti svoje, nanijetiti da se odvaja od imama i predati selam
- Gdje stoji muktedija
  - Jedan stoji pored imama
  - Dvojica i više stoje iza imama
  - U nuždi imam stoji u sredini
- Namaz pojedinca iza safa
  - Haram, kvari namaz osim sa opravdanjem
  - Nije propisano:
    - Preskakati safove i klanjače
    - Stati sa imamom
    - Da povuče nekog iz safa da stane sa njim

Namaz u džematu

- Stajanje u safu sa ženom ili djetetom
  - Sa ženom
    - Nije ispravan saff sa ženom
  - Sa djetetom
    - Ispravan je saff
    - Dijete koje je zauzelo mjesto u safu nije propisano vračati nazad
- Opravdanja za izostajanje iz džemata
  - Ako bi imam pretjerano dužio namaz suprotno sunetu
  - Bolest zbog koje osjeća teškoču
  - Gladan u prisustvu hrane
  - Kad pritisne nužda da osjeća poteškoču
  - Jaka kiša ili jak hladan vjetar
  - Ako se boji štete za sebe ili imetak

Namaz bolesnika i putnika

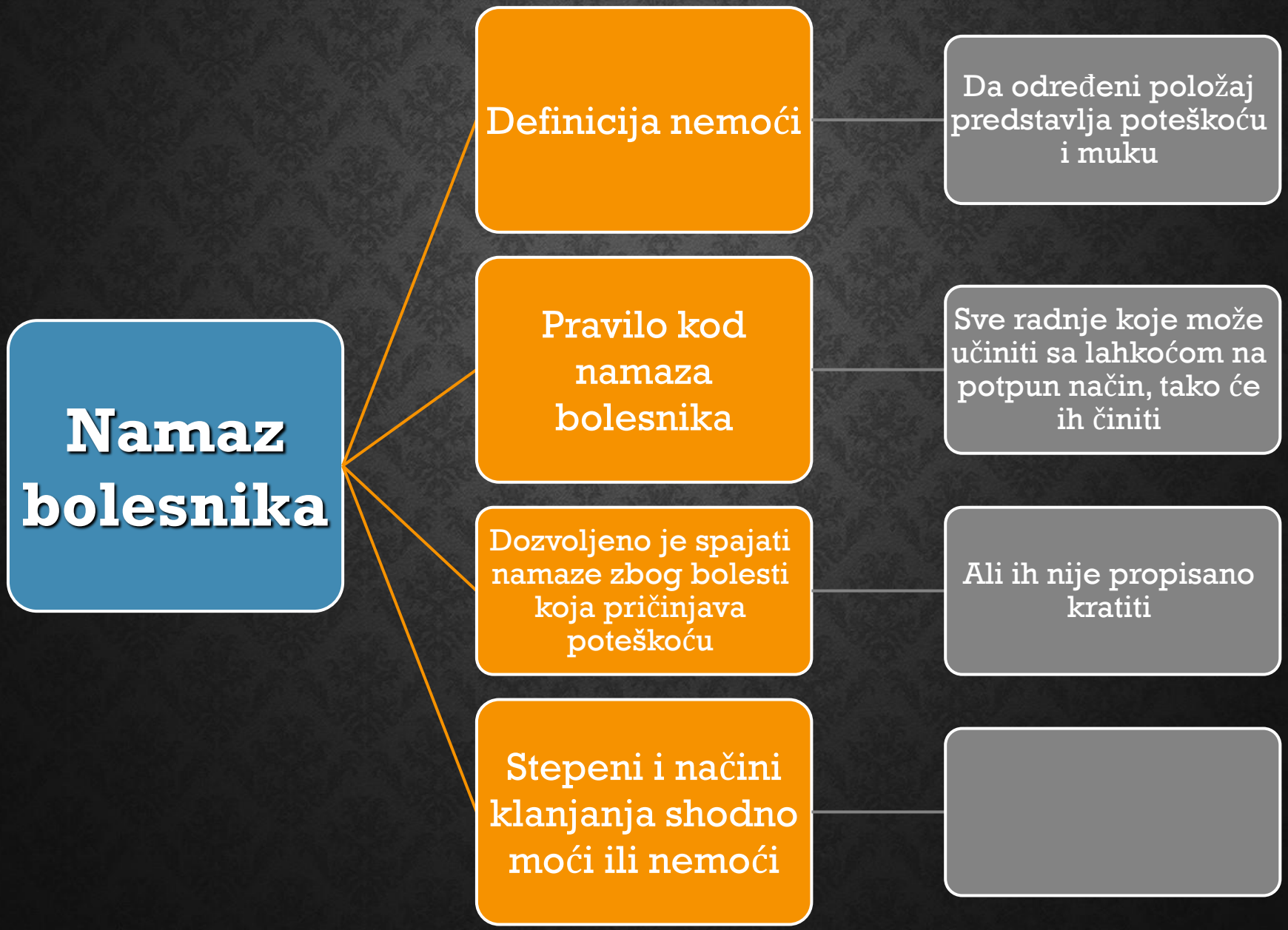
Namaz bolesnika
Definicija nemoći
Da određeni položaj predstavlja poteškoću i muku
Pravilo kod namaza bolesnika
Sve radnje koje može učiniti sa lahkoćom na potpun način, tako će ih činiti
Dozvoljeno je spajati namaze zbog bolesti koja pričinjava poteškoću
Ali ih nije propisano kratiti
Stepeni i načini klanjanja shodno moći ili nemoći

Namaz bolesnika i putnika

Namaz bolesnika
Stepeni i načini klanjanja shodno moći ili nemoći
Stajanje
Da stoji naslonjen ako može, ili da stoji koliko može pa potom sjedne
Sjedenje
Dozvoljeno je sjediti kako može, a od suneta je terabu (ili po turski). Ako može ustati za ruku i sedždu da ustane. Ako ne onda se naklonom, manje za ruku, više za sedždu
Ležeći na boku
Na desnom boku, ili ako ne može, na lijevom okrenut ka kibli. Ruku i sedždu čini glavom ako može, a ako ne nijeti srcem
Ležeći na leđima
Ako ne može na boku, onda na leđima nogama prema kibli. Ruku i sedždu čini glavom ako može, a ako ne nijeti srcem
Srcem
Nijeti pokrete ako ih ne može činiti, uči u srcu ako ne može izgovarati

Namaz bolesnika i putnika

Namaz bolesnika
Obaveza namaza ne spada sve dok je razum prisutan
Pohvalno kod položaja
Kod sjedenja terabu‘
Kod ležanja: na desnom boku prije lijevog
Obavezno kod položaja
Redoslijed shodno nemoći
Da ležanje na boku bude prije ležanja na ležima
Propis onoga ko izgubi svijest zbog bolesti
Nije obavezan naklanjati namaze

Namaz bolesnika i putnika

Namaz putnika

Olakšice putnika

- Od suneta je da krati 4 rekatne namaze
- Dozvoljeno je da spaja namaze
- Da potire obuću tri dana
- Dozvoljeno je da mrsi u ramazanu

Ko je putnik

- Svako onaj ko izađe iz svog mjesta sa namjerom putovanja bez obzira na distancu
- Ko putuje 80 km i više
- Da je izašao iz svog mjesta
- Da ne odsjeda u putu duže od 4 dana

Kad počinje olakšica

- Kad sa ciljem puta napusti svoje mjesto

Onaj ko ima namjeru da odsjeda u nekom mjestu duže od 4 dana, on će upotpunjavati, a ko namjerava 4 i kraće ili nema namjeru ostajanja, on će kratiti. (Ibn Baz)

Spajanje namaza

- Spajaju se podne i ikindija, te akšam i jacija
- Dozvoljeno je spojiti u vremenu prvog ili drugog namaza
- Spajanje nije vezano samo za put, već je dozvoljeno zbog poteškoće

Namaz bolesnika i putnika

Spajanje namaza
Kad je dozvoljeno
Šartovi spajanja
Spajanje je dozvoljeno na putu i u slućaju stvarne poteškoće
Bolest
Strah za imetak
Jaka kiša
Druge poteškoće
Postojanje stvarne teškoće koja ga ometa da klanja svaki namaz u vremenu
Ako spaja u drugom vremenu da teškoća traje do tada
Ako spaja u drugom vremenu da nanijeti spajanje u prvom

Namaz u strahu

To su farz namazi koji se klanjaju u borbi u ratu

Neki načini klanjanja

U slućaju kada nije sukob, ili povlaćenje i sl.

U slućaju borbe, povlaćenja i sl.

Prva grupa klanja sa imamom rekat dok druga čuva stražu, kad ustanu na drugi rekat, sami završe još jedan rekat i predaju selam a imam ostane stajati. Potom dođe druga skupina i klanja sa imamom rekat, potom ustanu klanjati svoj drugi rekat, a imam ih čeka na sjedenju, kad ga stignu, predaju selam zajedno.

Da podijeli vojsku na dvije skupine, te klanja sa svakom po dva rekata sa selamom.

Da ih podijeli na dvije skupine, potom klanja dva rekata, prva skupina klanja prvi rekat i preselami, potom dođe druga skupina i klanja drugi rekat sa imamom te preselame sa njim.

Džuma namaz

Kome je obavezna džuma

- Svakom punoljetnom razumnom muškarcu
- Koji nije putnik

Šartovi ispravnosti džuma namaza

- Nastup vremena
- Da se uspostavi u naseljenom mjestu
- Da se održe dvije hutbe prije namaza
- Džemat dvojice sa imamom
- Da je uspostave domaći iz tog mjesta

Šartovi ispravnosti hutbe

- Nastup vremena
- Da bude u vidu vaza

Suneti kad se popne na minber i suneti hutbe

- Da poselami prisutne
- Da sjedne dok ne završi ezan
- Da započne sa hamdom, veličanjem Allaha i šehadetom
- Da oporuči bogobojaznost
- Da donese salavat
- Da hutbu drži stojeći na minberu okrenut prema ljudima
- Kratko sjedenje između dvije hutbe

Propisi džume

Suneti na dan džume

- Okupati se
- Lijepo se obući i namirisati
- Poraniti u džamiju
- Sjesti blizu imama
- Proučiti suru Kehf
- Klanjati 2 ili 4 rekata poslije džume
- Što više donositi salavat

Neke razlike između džume i podneva

- Džuma se ne naklanjava, već klanja podne koga prođe
- Ne može se spojiti ikindija sa džumom

Opravdanja za izostanak sa džume

- Put
- Bolest koja predstavlja teškoću
- Ko živi izvan mjesta gdje se uspostavlja džuma tako da ne čuje ezan (5 km i dalje)
- Ko se boji štete za sebe ili druge ili imetak
- Jako nevrijeme

Propisi džume

- Propis slušanja hutbe — Vadžib
- Propis ako se sastave bajram i džuma u jednom danu — Ko klanja bajram, spada sa njega obaveza džume u istom danu
- Kome džuma nije obavezna — Ženi i djetetu
- Propis onoga ko nije obavezan klanjati džumu ili ima opravdanje za izostanak ili je klanjao bajram — Obavezno klanja podne namaz, a ako klanjaju džumu, to im je dovoljno
- Propis puta na dan džume — Dozvoljeno prije zevala u osnovi, a zabranjeno poslije zevala
- Propis ko zakasni na ruku drugog rekata — Naklanjaće podne, tj.4 rekata kad imam preselami

Dva bajrama

Propis bajram namaza

- Fard ajn

Šartovi bajram namaza

- Da ga uspostave stanovnici mjesta
- Nastup vremena
- Džemat

Suneti

- Okupati se, namirisati i lijepo obući
- Nešto pojesti prije ramazanskog
- Poraniti, ići jednim putem, vratiti se drugim
- Dodatni tekbiri na namazu (6+5)
- Hutba poslije namaza

Dva bajrama

Mjesto klanjanja

- Od suneta je da se klanja na otvorenom

Opis namaza

- Klanja se dva rekata, na prvom rekatu 6 ili 7 dodatnih tekbira nakon početnog, na drugom rekatu 5 dodatnih nakon ustajanja

Propisi hutbe

- Ona je sunet
- Poslije namaza
- Ražišli su se da li je jedna ili dvije (dvije je kod četvorice imama)
- Da otpočne hutbu sa tekbirima, sa 9 prvu, a drugu sa 7, je jedno mišljenje. A drugo da otpočne sa hamdom, što je odabrao šejh.

Tekbiri

- Za ramazanski bajram od nastupa sa zalaskom sunca, pa do bajram namaza
- Za kurban bajram: Neograničeni tekbiri od 1.zulhidžeta do kraja zadnjeg dana bajrama. Ograničeni tekbiri: od sabaha dana arefata, a završavaju sa ikindijom zadnjeg dana bajrama

Poglavlje o dženazi

Poglavlje o dženazi

Propisi obilaska bolesnog

- Propis obilaska
  - Fard kifaje
- Adabi prilikom posjete
  - Proučiti mu dovu
  - Podsjetiti ga na tevbu
  - Podsjetiti ga na vasijet po potrebi
  - Ne srditi ga
  - Ne dužiti
  - Ponoviti zijaret po potrebi
- Adabi kod onoga ko je na samrti
  - Biti izuzetno blag
  - Kvasiti mu usne vlažnom gazom
  - Podsjećati ga na riječ tevhida na propisan način

Poglavlje o dženazi

Gasuljenje i ćefini

- Ogasuliti ga
  - Pohvalan je način kao kod gusula živog. Od suneta je tri ili pet ili više puta, a obaveza jednom, te u zadnjem da bude voda pomiješana sa kafurom.
- Umotati ga u ćefine
  - Obaveza je da se u potpunosti pokrije, pa makar i sa jednim platnom. Od suneta je u tri platna. Propisano je namirisati mejta i ćefine hanutom.
- Izuzetak od spomenutog i dženaza namaza
  - Šehid u boju
- Ko se ne može ogasuliti zbog štete na tijelu
  - Propisan je tejemum

Poglavlje o dženazi

Dženaza namaz

Ruknovi

- Kijam
- Četiri tekbira
- Fatiha
- Salavat
- Dova za umrlog
- Selam

Suneti

- Da imam stane naspram glave ili prsa muškarca, a naspram sredine žene
- Učenje propisane dove
- Podizanje ruku kod svih tekbira
- Da se formiraju tri safa

Opis namaza

Donese prvi početni tekbir, potom prouči euzu, bismilu i fatihu. Zatim donese drugi tekbir, a potom prouči salavat. Zatim donese treći tekbir, a potom prouči propisanu dovu za mejta. Zatim donese četvrti tekbir i preselami jednim ili sa dva selama, a može i učiti dovu prije selama. Propisano je ponekad klanjati i sa pet tekbira.

Poglavlje o dženazi

Dženaza namaz

- Kome se klanja
  - Klanja se svakom ko preseli kao musliman, makar bio poznat po velikim grijesima
- Dovoljno je makar klanjala jedna odrasla osoba, makar i žena
- Dozvoljeno je da žene klanjaju dženazu u džamiji, ili u kući, ne na mezarju
- Namaz za odsutnog
  - Ako mu nije klanjano u njegovoj zemlji, onda je propisano
  - A ako mu je klanjano onda nije propisano
- Kome nije klanjana dženaza prije ukopa, a poznat je dobru, propisano je da se klanja na kaburu
- Propis putovanja radi dženaze
  - Preče je ne putovati

Poglavlje o dženazi

Ukopavanje i propisi vezani za kabure

Ukopavanje

- Dozvoljeno je u svakom vremenu osim tri vremena sa naglašenom zabranom
- Sunet kod kopanja kabura je lahd
- Od suneta je da se položi mejt na desni bok licem prema kibli
- Da zemlja na kaburu bude poput brežuljka, da ne bude poravnata
- Da se stavi sa strane kabura kamenje da čuva zemlju i da označi granice kabura

Propisi vezani za kabure

- Podizanje građevine na kaburu
- Dozvoljeno je označiti kabur imenom i granice kabura kamenjem i sl.
- Zabranjene radnje kod kabura
- Obilazak kabura

Z E K A T

Propis zekata: rukn islama

Šartovi obaveznosti

- Islam
- Da bude određena vrsta imetka
- Potpuno vlasništvo
- Nisab
- Haul
  tj. da pregodini (osim što je izuzeto)

Izuzeto od da pregodini:
1. Plodovi i zrnevlje
2. Prinove od stoke
3. Dobitak od trgovine

Vrste imetka iz kojeg se daje

- Zlato,srebro i novac
- Trgovačka roba
- Stoka
  1.Koja se ispasa više od pola godine
  2.Koja nije za rad
- Plodovi i zrnevlje
  pod četiri šarta:
  1.Da se mjeri zapreminom
  2.Da se skladišti
  3.Da je osnovna namirnica
  4. Da je u vlasništvo u vrijeme obaveze
- Rude i minerali

Nisab svake vrste

- Čisto zlato (24): 85g.
- Srebro: 595 g.
- Novac: u nisabu zlata ili srebra
- Trgovačka roba: da vrijednost bude kao nisab zlata ili srebra
- Prvi nisab krava: 30
  Prvi nisab ovaca: 40
- Plodovi: 612 kg.

Koliko se daje

- Zlato, srebro, novac, trgovačka roba: 2.5% ili 1/40
- Od 30 krava jedna
  Od 40 ovaca jedna
- Plodovi ako se sami napajaju većinu godine: 1/10
  Ako ih napaja vlasnik većinu godine: 1/20

ZEKAT

Kategorije zekata, vrijeme i mjesto izdvajanja

Kategorije zekata

- Siromasima
- Miskinima
- Onima koji rade na sakupljanju i podjeli
- Onima čija srca treba pridobiti
- Za otkup iz ropstva i zarobljeništva
- Prezaduženim
- Borcima na Allahovom putu
- Putniku koji je izgubio sredstva da se vrati u svoju zemlju

Vrijeme izdvajanja

- Ono što treba pregodiniti: odmah po prolasku h. godine (354 dana)
- Plodovi i zrnevlje imaju vrijeme nastupa obaveze zekata, a to je kad plodovi počnu sazrijeveti, a zrnevlje kad otvrdne. Dok je obavezno izdvajanje osušenih plodova, te očišćenog zrnevlja

Mjesto izdvajanja

- Osnova je obaveza izdvajanja u mjestu imetka

Z E K A T

Kategorije kojim se ne daje zekat

- Poslanikovoj porodici
- Roditeljima
- Djeci
- Braći i sestrama
- Supružniku
- Nevjerniku

Jer ih je obaveza izdržavati ako su siromašni.

A dozvoljeno je vratiti njihove dugove od zekata.

ZEKAT

Dodatna pitanja

Zekat na zlato koje nije čisto, koje je manje od 24 karata	Količina nečistog x karati / 24 = količina čistog (100g x 18 / 24 = 75 g.čistog)
Kako se daje zekat na trgovačku robu	Na isteku godine se procijeni tržišna vrijednost sve robe bez trenutnih troškova, te se tome doda novac, zlato i srebro, te se iz toga izdvoji 2.5% ili 1/40 vrijednosti
Ako novac dostigne nisab pa počne mjeriti godinu, potom kupi za novac trgovačku robu, pa padne novac ispod nisaba	Novac, zlato, srebro i trgovačka roba su jedno u pitanju nisaba i mjerenja godine, pa se nastavlja mjerenje. Isto tako svi prihodi ulaze u početno mjerenje, i ne mjeri se za njih nova godina
Zekat na platu	Daje sa na ono što je dostiglo nisab i pregodinilo
Zekat na ono što se izdaje	Ne daje se zekat na objekat, ali se daje na kiriju ako dostiže nisab i pregodini
Zekat na med	Šejh je odabrao da se ne daje

Z E K A T

Sadekatul fitr

- **Propis:** Obaveza svakom muslimanu, djetetu i odraslom, koji posjeduje višak svojih dnevnih potreba
- **Mudrost:** Čišćenje posta i hranjenje siromaha
- **Iz čega se izdvaja** Obaveza je da bude u hrani koja se smatra osnovnom u zemlji
- **Količina koja se izdvaja** 3 kg. po osobi
- **Vrijeme davanja** Obaveza nastupa sa akšamom zadnjeg dana ramazana, dozvoljeno je dva dana prije, pohvalno pred bajram namaz. Odgoditi poslije namaza je haram i biva obićna sadaka
- **Mjesto davanja** Osnova je da se da je u mjestu boravka

P O S T

Ramazanski post

- Definicija
  - Ibadet Allahu klonjenjem svega onoga što kvari post od nastupa zore do zalaska sunca
- Propis
  - Rukn islama
- Mudrost
  - Postizanje bogobojaznosti
- Utvrđivanje početka ramazana
  - Viđenjem mlađaka za svaku zemlju posebno
  - Upotpunjenjem 30 dana šabana
  - Dan sumnje i propis njegovog posta

Ramazanski post

Šartovi obaveznosti posta

- Islam
- Punoljetnost
- Razum
- Da nije putnik
- Odsustvo hajza i nifasa
- Da je sposoban da posti

Ko ispuni ove šartove ili neki od njih u toku dana ramazanskog posta (primi islam, postane punoljetan, vrati mu se razum), obaveza je da nastavi postiti taj dan, i nije ga obavezan napostiti

Ko je obaveznik posta ali ne posti zbog postojanja prepreke (puta, hajza, bolesti i sl.), potom u toku dana nestane prepreke, nije propisano da posti ostatak dana, ali je obavezan napostiti

Šart ispravnosti posta

- Nijet

Ramazanski post

Propisi vezani za šartove

Vrste nesposobnosti kod kojih nije obavezan post

- Trajna
  - Za svaki dan nahraniti siromaha
- Prolazna
  - Napostiće propušteno
  - Ako mu post šteti: haram je postiti
  - Ako mu post ne šteti ali mu predstavlja vandrednu poteškoću, onda je post mekruh

Propis posta putnika

- Ako mu predstavlja jaku poteškoću: haram mu je postiti
- Ako mu predstavlja podnošljivu poteškoću: post je mekruh
- Ako mu ne predstavlja poteškoću: bolje je da posti

Ako saznaju u toku dana da je nastupio ramazan

- Obaveza je zapostiti i napostiti taj dan
- Obaveza je zapostiti ostatak, a nije napostiti

Kome je dozvoljeno da mrsi

- Putnik
- Stara osoba
- Bolesnik
- Trudnica i dojilja
- Mudžahid
- Onaj ko mora dati krv drugome

Ramazanski post

Propisi vezani za nijet

Propis

- Šart ispravnost

Šta nijeti

- U ramazanu: dovoljan je nijet da posti
- Van ramazana: mora precizirati šta posti

Vrijeme nijeta

- Kad posti određeni post, obavezni ili nafilu: mora nanijetiti u noći prije zore
- U ramazanu:
  1. dovoljan je nijet uoči početka ramazana za čitav
  2. Mišljenje većine je da je svaki dan za sebe i da treba za svaki nijet
- Kada je post opća nafila: dozvoljeno je da nanijeti u toku dana pod uslovom da nije od zore učinio nešto što kvari post
- Ustajanje na sehur predstavlja nijet da se taj dan posti

Nijet koji je vezan za šart

- Nijet ako sutra bude ramazan onda sam postač je ispravan

Ramazanski post

Stvari koje kvare post

- Spolni odnos — Najmanje što ulazi u značenje je da vrh uda stavi u njen spolni organ
- Poluciranje uslijed samoizazvane strasti — Sve vrste strastvenog kontakta mimo odnosa, čak i poljubac, i gledanje, zatim i masturbiranje
- Jedenje i pijenje, i sve u tom značenju — Poput hranljive infuzije. Infuzija koja je lijek ili injekcija, ili transfuzija krvi ne kvari post.
- Ono što nije hrana ako se unese u tijelo na nos i usta — Kao što je pušenje, ili da proguta tabletu
- Namjerno povraćanje — Nenamjerno ne kvari, osim da namjerno proguta ono što mu izađe u grlo
- Hidžama kome se radi — Hidžama u postu nije dozvoljena osim u nuždi, i da naposti taj dan
- Doniranje krvi — Nije dozvoljeno osim u nuždi. Malo krvi za lab.analizu ne kvari post.
- Hajz i nifas
- Otpadništvo
- Nijet da prekine post

Ramazanski post

Da bi spomenute stvari kvarile post moraju biti sa tri šarta

- Da zna da je vrijeme posta i da zna propis
  - Pa ako bi sehurio ne znajući da je vrijeme posta nastupilo, ili da iftari zbog preovlađujućeg mišljenja da je sunce zašlo, ili da mrsi neznajući da je nastupio ramazan: ne kvari post i nije obavezan napostiti
  - Treba napomenuti da je obaveza napostiti po sva četiri mezheba
  - Pa ako bi namjerno povratio ne znajući da to kvari post: post mu je ispravan
- Da je svjestan radnje, tj.da nije iz zaborava
  - Pa ako bi se napio vode iz zaborava, potom se sjetio, obaveza je da prekine piti i da ispljune i post mu je ispravan.
- Da nije prisiljen
  - Pa ako ga potjera povraćanje pa povrati: post mu je ispravan, kao i da ga npr.policija natjera da jede pred njima

Ramazanski post

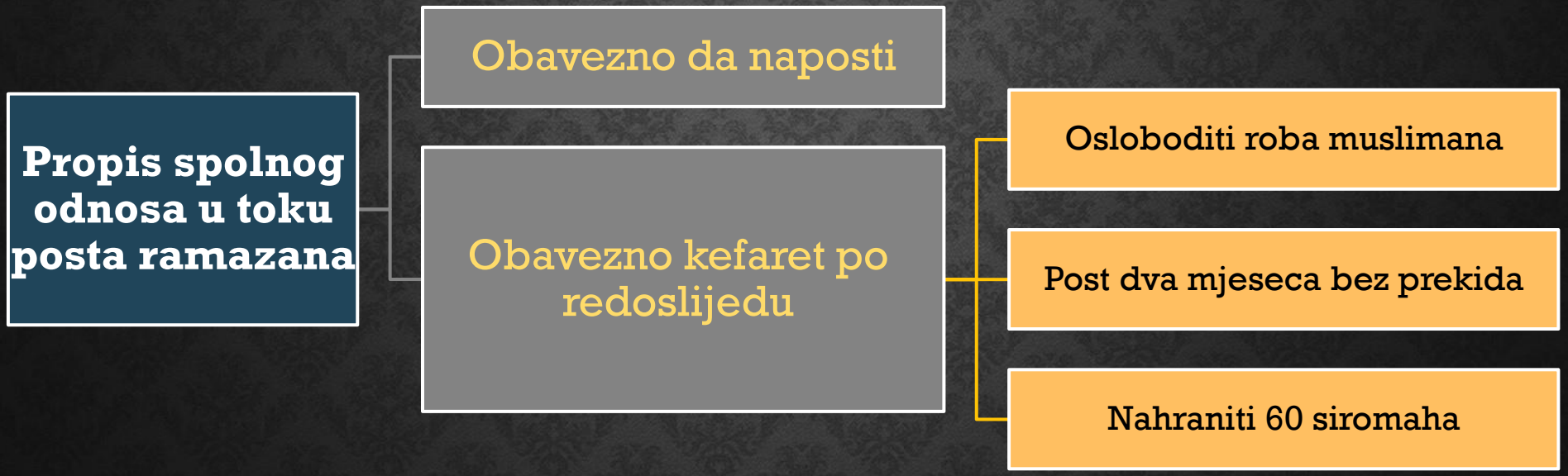
Propis spolnog odnosa u toku posta ramazana
Obavezno da naposti
Obavezno kefaret po redoslijedu
Osloboditi roba muslimana
Post dva mjeseca bez prekida
Nahraniti 60 siromaha

Ramazanski post

Šta ne kvari post

- Da čovjek proguta nešto bez namjere
  - Kao da mu uleti u grlo malo vode uslijed ispiranja usta i nosa u abdestu, ili hrana koja mu je ostala između zuba
- Poluciranje u snu ili zbog misli
- Izlazak mezija
- Injekcija koja je lijek
- Pumpica za astmu
- Kapi u oči
- Kapi u uši
- Kapi u nos pod šartom da ne proguta

Ramazanski post

Dozvoljeno postaču

- Odgoditi kupanje od dženabeta i hajza nakon nastupa posta
- Kupanje da se osvježi, ispiranje usta i sl.
- Da proba okus hrane na vrh jezika uslijed potrebe
- Pranje zuba kaladontom

Mekruh postaču

- Probavanje hrane bez potrebe
- Pretjerivanje u ispiranju usta i nosa u abdestu
- Kontinuirani post bez iftara i sehura

Haram postaču

- Poljubac ako se ne može kontrolisati

Ramazanski post

Od suneta je

- Sehuriti
- Odgoditi sehur
- Ako ga neko uznemirava da kaže: Ja postim
- Iftariti odmah po isteku posta
- Iftariti hurmama
- Dova kod iftara

Ramazanski post

Propisi napaštanja

- Obaveza je napostiti ono što se propusti zbog opravdanog razloga
- Ko bude mrsio u ramazanu bez opravdanog šerijatskog razloga
  - Ako je počeo postiti pa prekinuo, napostiće
  - Ako je u potpunosti ostavio post, nema koristi od napaštanja
- Nije obavezno napaštanje odmah
- Haram je odgađanje napaštanja do idućeg ramazana, osim sa opravdanim razlogom
  - Ako odgodi, nije dozvoljeno da spaja nijete, već će ispostiti trenutni ramazan, a potom napostiti prethodni. Ako nema opravdan razlog biva griješan.
- Kontinuitet nije obavezan kod napaštanja
- Nije ispravan nafila post dok ne naposti ramazan
- Nije ispravno spojiti nijete napaštanja i šest dana ševala

POST

Vrste posta shodno propisu

- **Vadžib**
  - Ramazan
  - Napaštanje
  - Kefaret
  - Zavjet
- **Sunet**
  - 6 dana ševala
  - Post u muharemu, dan Ašure i dan prije ili poslije
  - 1-9 zulhidžeta, dan Arefata
  - Post u šabanu
  - Bijeli dani ili bilo koja tri dana
  - Ponedjeljak i četvrtak
  - Davudov post
  - Opća nafila
- **Mekruh**
  - Džuma
  - Izdvajati redžeb sa posebnim postom
- **Haram**
  - Dva bajrama
  - Dani tešrika
  - Dan sumnje

POST

Propis spajanja nijeta i prekidanja posta

- Spajanje nijeta
  - Nije dozvoljeno
    - Vadžib sa vadžibom
    - Vadžib sa 6 ševala, danom arefata, danom ašure.
  - Dozvoljeno
    - Vadžib sa postom muharema, šabana, zulhidžeta, bijelim danima, ponedjeljkom ili četvrtkom
- Prekidanje posta
  - Vadžib
    - Nije dozvoljeno
  - Nafila
    - Dozvoljeno

POST

Noć kadra i itikaf

Noć kadra

- Može biti u bilo kojoj neparnoj noći od zadnjih deset
- Od suneta je da se traži u svim tim noćima
- Od suneta je da se provede na kijamu i učeći Kur‘an

Itikaf

- Itikaf je boravak u mesdžidu u pokornosti Allahu sa nijetom
- Itikaf u ramazanu zadnjih deset dana je sunet, i najmanji itikaf je dan i noć
- Šartovi itikafa su nijet i da bude u mesdžidu gdje se klanjaju svi vaktovi
- Itikaf kvari spolni odnos i sve što vodi ka njemu, hajz, trgovina i izlazak bez potrebe
- Izlazak koji je dozvoljen bez prethodnog uvjeta: radi džume ako se tu ne klanja, radi jela ako mu nema ko donijeti, radi kupanja, vršenja nužde i sl.
- Izlazak koji je dozvoljen samo ako ga je uslovio sa nijetom: radi obilaska bolesnika, ispraćaja dženaze i sl.
- Od suneta je provesti itikaf u pokornosti i sa što manje besposlice

Hadž i Umra

Definicija i propis hadža i umre

Hadž

Definicija: Put u Mekku radi ibadeta Allahu izvršavanjem određenih obreda u određeno vrijeme.

Propis: Rukn islama, obaveza jednom u životu

Umra

Definicija: Posjeta mekanskom haremu radi ibadeta Allahu izvršavanjem određenih obreda.

Propis: Vadžib jednom u životu

Hadž i Umra

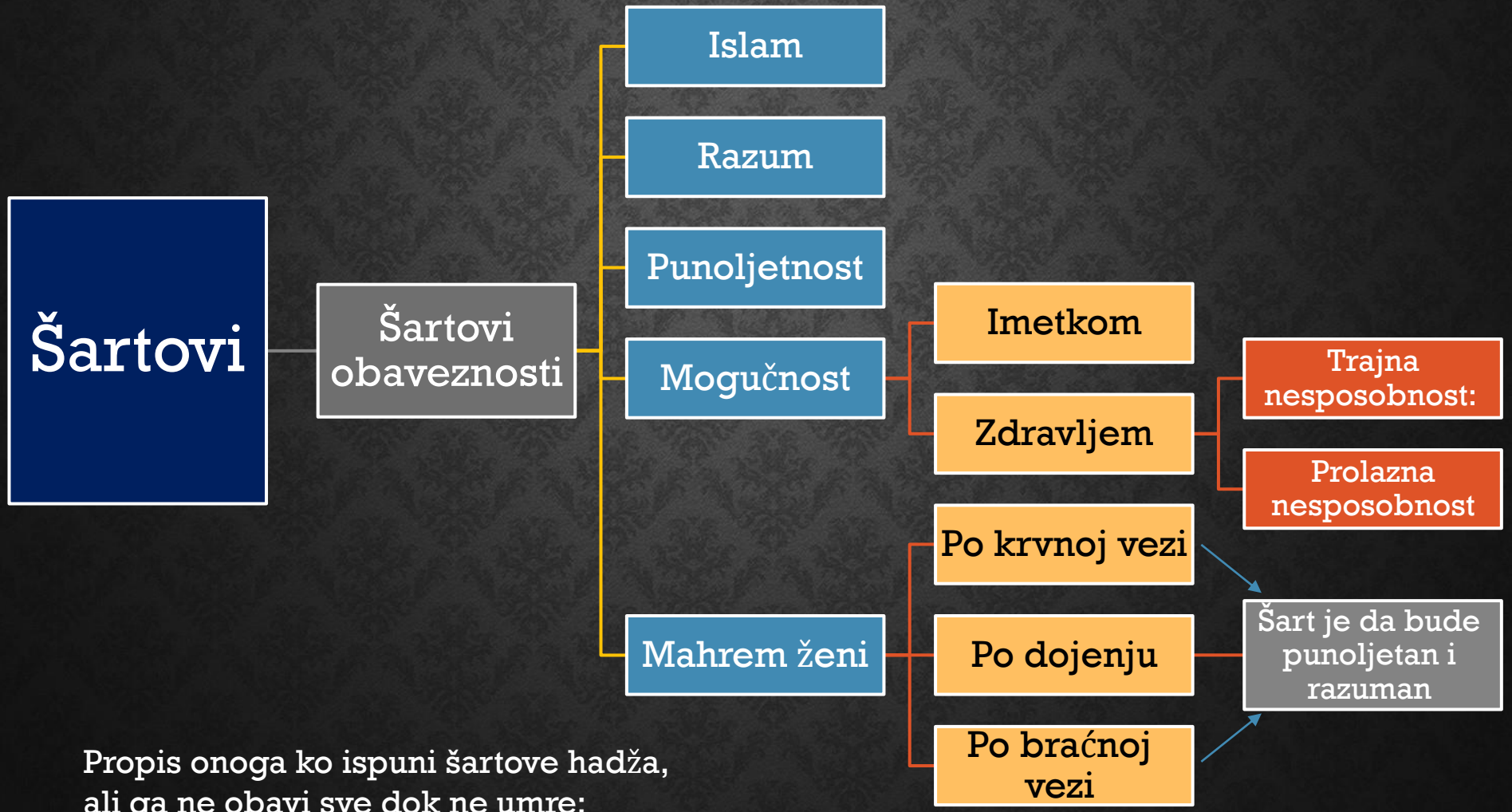

Propis onoga ko ispuni šartove hadža, ali ga ne obavi sve dok ne umre:

1. Ako ostavi imetak: vadžib.
2. Ako ne ostavi imetak: mustehab.

Hadž i Umra

Mikati

Definicija: vrijeme ili mjesto ulaska u obrede

- Vremenski
  - Ševal, zulkide i zulhidže
- Prostorni
  - Zul-hulejfe: za one koji dolaze iz pravca Medine
  - Džuhfe: za one koji dolaze iz pravca Šama
  - Jelemlem: za one koji dolaze iz pravca Jemena
  - Karnul-menazil: za one koji dolaze iz pravca Nedžda
  - Zatu irk: za one koji dolaze iz pravca Iraka

Hadž i Umra

Mikati

- Oni koji ne dolaze na mikat
  - Prolaze paralelno
    - **Mikat mu je od mjesta koje je paralelno sa mikatom**
      - Kao oni koji dolaze avionom ili brodom
  - Ne prolaze paralelno
    - **Ovo je samo za one koji dolaze iz pravca Sudana:**
      - **Mikat im je DŽida**
- Oni koji žive poslije mikata prema Mekki
  - Mikat im je od mjesta gdje žive
- Oni koji žive u Mekki i oni koji se zadese u njoj
  - Za hadž: Od mjesta gdje boravi
  - Za umru: Mora izaći iz harema

Hadž i Umra

Mikati

- Ko dolazi u Mekku radi hadža ili umre
  - Obavezan je da nanijeti ihrame od mikata
- Ko dolazi u Mekku, a ne želi hadž ili umru
  - Nije obavezan ihrame od mikata
- Ko umre a nije obavio hadž, odakle je obaveza da se obavi hadž za njega
  - Nema određeno mjesto

Hadž i Umra

Ihrami

- **Definicija**
  - Ihram je nijet ulaska u obrede.
  - Treba nakon nijeta izgovoriti: Lebejkellahumme te spomenuti obrede koje želi
    - Lebejkellahumme umreh
    - Lebejkellahumme hadždžen ve umreh
    - Lebejkellahumme hadždž
- **Propis**
  - Rukn
- **Propisane radnje kod ihrama**
  - Kupanje
  - Mirisanje
  - Odijevanje ihramske odjeće
  - Namaz prije nijeta
- **Vrste ihrama**
  - Temetu
  - Kiran
  - Ifrad
- **Telbija**
  - Pritvrđeni sunet
  - Počinje sa ulaskom u obrede, tj.nijetom
  - Završava sa ulaskom u tavaf kod umre, odnosno pred džemretul akaba kod hadža
  - Podizanje glasa je mustehab muškarcima, nije ženama.

Uvjetovanje kod ulaska u ihrame:
Od suneta je onom ko se plaši da ga nešto može spriječiti da završi obrede, da kaže poslije nijeta i telbije:
Ve in habeseni habisun femehalli hajtsu habesteni.

Hadž i Umra

Ihramske zabrane

To je sve ono što je zabranjeno ulaskom u ihrame sve do izlaska iz njih

- Spolni odnos
- Poluciranje uslijed izazvane strasti
- Strastveni kontakt
- Sklapanje braka
- Lov
- Uklanjanje kose i ostalih dlaka
- Kraćenje noktiju
- Upotreba mirisa
- Pokrivanje glave muškarcu
- Oblaćenje odjeće skrojene po obliku tijela
- Da žena stavi nikab
- Da žena stavi rukavice

Hadž i Umra

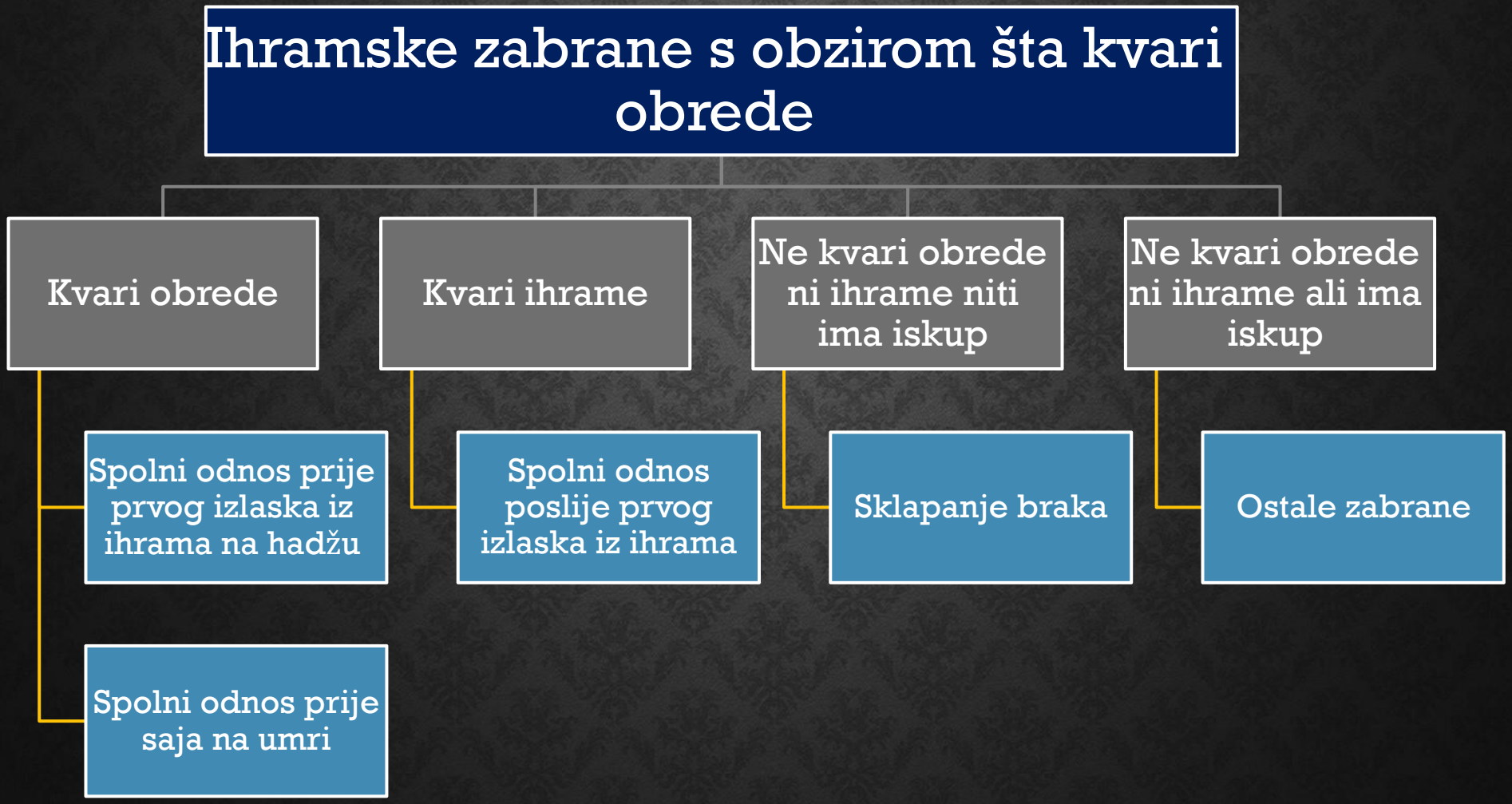
Ihramske zabrane s obzirom šta kvari obrede
Kvari obrede
Kvari ihrame
Ne kvari obrede ni ihrame niti ima iskup
Ne kvari obrede ni ihrame ali ima iskup
Spolni odnos prije prvog izlaska iz ihrama na hadžu
Spolni odnos prije saja na umri
Spolni odnos poslije prvog izlaska iz ihrama
Sklapanje braka
Ostale zabrane

Hadž i Umra

Ihramske zabrane s obzirom šta proizilazi iz njihovog počinjenja

Spolni odnos prije prvog izlaska iz ihrama

- Kvari obrede
- Mora završiti obrede do kraja
- Obaveza je da u Mekki zakolje devu i čitavu je podijeli siromasima, a ako nema spada obaveza
- Obaveza da obavi hadž ponovo iduće godine ako može

Spolni odnos poslije prvog izlaska iz ihrama

- Kvari ihrame
- Ako nije obavio hadžski tavaf mora izaći iz harema da zanijeti ihrame
- Obaveza je iskup, da izabere između: da posti tri dana ili da nahrani šest siromaha ili da zakolje ovcu

Spolni odnos na umri

- Prije saja kvari umru i mora je završiti, te ponoviti od mjesta gdje je ušao u ihrame
- Poslije saja a prije šišanja ne kvari umru
- U oba slučaja je iskup da izabere između: da posti tri dana ili da nahrani šest siromaha ili da zakolje ovcu

Strastveni kontakt sa ili bez poluciranja

- Ne kvari obrede niti ihrame
- Obaveza je iskup, da izabere između: da posti tri dana ili da nahrani šest siromaha ili da zakolje ovcu

Sklapanje braka

- Ne kvari obrede ni ihrame, niti ima iskup

Hadž i Umra

Ihramske zabrane s obzirom šta proizilazi iz njihovog počinjenja

Lov

Ne kvari obrede ni ihrame ali ima iskup po izboru:

- Da zakolje od stoke što odgovara lovini ako ima odgovarajuča, a ako nema odgovarajuča onda bira između hranjenja siromaha i posta
- Da kupi hrane u vrijednosti odgovarajuče životinje od stoke ili ako nema odgovarajuče životinje od stoke u vrijednosti lovine, te podijeli na svakog siromaha pola sa'a
- Ili da posti dan za svakog siromaha kojeg je mogao nahraniti

Ostale zabrane

Ne kvari obrede ni ihrame ali ima iskup, da izabere između:

- Posta tri dana
- Nahraniti šest siromaha
- Da zakolje ovcu

Hadž i Umra

Šartovi počinioca ihramskih zabrana i vrste i propis počinioca prema ispunjenju šartova ili ne

- Šartovi počinioca
  - Poznavanje propisa (isključuje neznanje)
  - Da bude svjestan radnje (isključuje zaborav)
  - Da bude po vlastitom izboru (isključuje prisilu)
- Vrste i propis počinioca prema ispunjenju šartova ili ne
  - Ko učini sa znanjem, svjesno i po izboru, a nema opravdanje za to:
    - Griješan je, i snosi sve obaveze koje proizilaze iz učinjene zabrane: od pokvarenih obreda ili ihrama ili iskupa
  - Ko učini sa znanjem, svjesno i po izboru, ali ima opravdan razlog:
    - Nije griješan, ali je obavezan iskup
    - Nema opravdanja za spolni odnos
  - Ko učini iz neznanja ili iz zaborava ili prisiljen
    - Nije griješan niti šta obavezan

Hadž i Umra

Ostale vrste iskupa (fidje)

Iskup za mutemetia i karina ako nemaju kurban

- Post tri dana na hadžu i sedam po povratku

Iskup ko bude spriječen da završi obrede

- Ako je uvjetovao kod nijeta ihrama: nije obavezan da zakolje kurban
- Ako nije uvjetovao: Da zakolje kurban tu gdje je spriječen, a ako nema spada obaveza sa njega
- Da obrije ili ošiša glavu, i tako i se riješi ihrama

Ko propusti vadžib neopravdano

- Da zakolje ovcu i podijeli je siromasima Mekke
- A ako nema spada obaveza sa njega

Hadž i Umra

Zabrane koje su vezane za mekanski i medinski harem

- Mekanski harem
  - Zabrana lova
  - Zabrana ništenja zelenila
  - Zabrana uzimanja izgubljene stvari
- Medinski harem
  - Zabrana lova (nema iskupa)
  - Zabrana ništenja zelenila osim po potrebi

Hadž i Umra

Vrste obreda, sadržaj i redoslijed

Hadž i Umra

Ulazak u Mekku i umra

Propisi vezani za ulazak u Mekku

- Okupati se prije ulaska u Mekku
- Prva stvar po ulasku u Mekku treba biti tavaf
- Dova za ulazak u mesdžidul-haram
- Tavaf (Umranski ili kudum)
- Dva rekata poslije tavafa iza Mekama
- Proučiti poznati ajet kad se okrene prema Mekamu
- Dodirnuti hadžer nakon dva rekata
- Napiti se zemzema prije saja
- Saj
- Brijanje ili šišanje (Šišanje: mutemeti, brijanje: mutemir)

Hadž i Umra

Tavaf

Opis tavafa

- Početi od hadžerul esveda
- Dodirnuti kamen i poljubiti ga ili poljubiti ruku ili išaretiti
- Donijeti tekbir kod dodira ili išareta i reči propisani zikr
- Tavafiti oko hidžra i Kabe
- Učiniti Kabu sa svoje lijeve strane
- Učiti dove, zikrove, Kur'an
- Prvi i drugi rukn nakon hadžera, nema ništa propisano kod njih
- Propisano je dodirnuti rukn koji je prije hadžera, ne išaretiti
- Od jemenskog rukna do hadžera učiti propisanu dovu
- Ostale krugove činiti što i prvi
- Otkrivanje desnog ramena i brzi hod prva tri kruga samo u prvom tavafu po dolasku u Mekku

Šartovi tavafa

- Nijet (za šta tavafi)
- Pokriven avret
- Čistoća
- Da počne od crnog kamena (hadžerul esved)
- Da učini Kabu s lijeva
- Da svaki krug bude potpun oko Kabe i hidžra
- Da bude sedam krugova
- Kontinuitet između krugova
- Pješice osim sa opravdanjem
- Da hadžski tavaf bude poslije boravka na Arefatu i Muzdelifi
- Da oprosni tavaf bude poslije svih obreda i pred izlazak iz Mekke

الكعبة المشرفة

الركن الشامي

الميزاب (مزراب الرحمة)

الركن اليماني

الركن العراقي

ركن الحجر الأسود

حجر اسماعيل

ستار الكعبة

الشاذروان

باب الكعبة

الحجر الأسود

الملتزم

مقام ابراهيم

خط المرمى البني

Hadž i Umra

Saj

Opis

- Uputiti se prema Safi i učiti poznati ajeta kad joj se približi
- Popeti se na Safu, okrenuti prema Kabi, učiti propisani zikr i doviti nakon njega podignutih ruku, ponoviti tri puta
- Potom se zaputiti prema Mervi hodajući, a između znakova potrčati jako, potom nastaviti hodati do Merve
- Hodajući zikri, dovi, uči Kur'an
- Kad dođe do Merve, popeti se, okrenut ka Kabi i učiti što i na Safi
- Potom povratak na Safu, svaki odlazak i povratak se posebno broji, i tako sedam puta
- Saj se završava na Mervi, i nakon toga odlazi na brijanje ili šišanje

Šartovi

- Da bude poslije tavafa koji je dio obreda (kudum, umranski, hadžski) – nije šart kod šejha
- Da počne od Safe
- Da svaki odlazak i povratak bude potpun
- Da ih bude ukupno sedam
- Kontinuitet

Hadž i Umra

Brijanje ili šišanje

Opis i propisi

- Mora obuhvatiti čitavu glavu
- Ako bude mutemeti, bolje je šišanje, a brijanje ostavi za hadž
- Brijanje je bolje od šišanja u umri i na kraju obreda hadža
- Žena se šiša, ne brije
- Njima se izlazi iz ihrama

Hadž i Umra

Propisi radnji u umri

- Ruknovi
  - Ihram
  - Tavaf
  - Saj
- Vadžibi
  - Da bude ulazak u ihrame od mikata
  - Brijanje ili šišanje

Hadž i Umra

Opis hadža

8.dan zulhidžeta: Mina

- Ulazak u ihram u mjestu boravka prije polaska na Minu
- Prije nijeta, osuneta se okupati i namirisati, a vadžib se riješti krojene odjeće i obući ihramsku
- Nakon nijeta, uputiti se na Minu prije podneva
- Na Mini klanjati podne, ikindiju, akšam, jaciju, i sabah na 9.dan, skraćeno bez spajanja

Hadž i Umra

Opis hadža

9.dan zulhidžeta: Arefat

- Klanja se sabah na Mini
- Polazak na Arefat nakon izlaska sunca do podneva
- Boravak na Arefatu počinje od zevala i vadžib je boravak do akšama, osim ko dođe noću
- Klanja se podne i ikindija skraćeno i spojeno u podnevskom vremenu
- Čitav Arefat je mjesto boravka
- Nakon namaza provodi vrijeme u dovi i zikru, a posebno pred kraj dana
- Polazak prema Muzdelifi nakon zalaska sunca smireno i bez žurbe

9.dan zulhidžeta: Muzdelifa

- Po dolasku na Muzdelifu klanjaju se akšam i jacija, skraćeno i spojeno
- Nije propisano klanjati noćni namaz, već vitr, i odmah leći spavati
- Vadžib onim koji nisu slabi je noćenje na muzdelifi do sabaha
- Dozvoljeno je slabim: ženama, djeci, starim i iznemoglim da odu nakon pola noći
- Sabah se klanja u prvom vremenu
- Potom se okrene prema kibli i dovi podignutih ruku dok se ne rasvijetli
- Povratak ka Mini prije izlaska sunca

Hadž i Umra

Opis hadža

10.dan zulhidžeta

- Bacanje kamenčića na veliko džemre (početak i kraj vremena, odgađanje)
- Klanje kurbana
- Brijanje glave (prvi izlazak iz ihrama nakon bacanja i brijanja)
- Skidanje ihramske odjeće, kupanje, mirisanje
- Hadžski tavaf (potpuni izlazak iz ihrama)
- Saj
- Redoslijed između prethodnih radnji nije obavezan

Hadž i Umra

Opis hadža

Izlazak iz ihrama

Prvi izlazak

Kad učini dvoje od troje:

1-Bacanje na veliko džemre

2-Brijanje

3-Hadžski tavaf

Sve je dozvoljeno osim što im veze sa ženom

Drugi potpuni izlazak

Kad učini treće preostalo od troje

Sve je dozvoljeno

Hadž i Umra

Opis hadža

11. 12. i 13.dan zulhidžeta – dani Tešrika

- Obaveza noćenja na Mini 11.i 12. ko požuri, a i 13.ko zakasni (bolje je noćiti sve tri noći)
- Obaveza bacanja kamenčića 11. i 12. ko požuri, a i 13.ko zakasni na sva tri džemreta
  - Obaveza je po redoslijedu: malo (prvo do Mine), pa srednje, pa veliko (zadnje do Mekke)
  - Na svako se baca sedam kamenčića ne većih od malog nokta, jedan po jedan u kontinuitetu
  - Pri bacanju se podigne visoko ruka, i kod svakog kamenčića donosi tekbir
  - Od suneta je poslije bacanja na malo i srednje džemre, proći ih malo, stati i doviti dignutih ruku
  - Vrijeme bacanja: počinje poslije zevala, dozvoljeno je poslije akšama, a najbolje je poslije zevala prije klanjanja podneva
  - Odgađanje bacanja i spajanje sa drugim danom
  - Kad je dozvoljeno zaduživanje druge osobe da baca i na koji način baca

Hadž i Umra

Opis hadža

Oprosni tavaf

- Vadžib je na hadžu i na umri
- Uvjet je da je završio sve obrede i da želi napustiti Mekku, i da mu bude zadnja stvar prije puta
- Dozvoljeno je ostati nakon tavafa samo za ono što je potreba puta
- Ako ostane poslije tavafa radi nečega što nije potreba puta ili odgodi odlazak ili radi zaboravljenog obreda, mora ponoviti oprosni tavaf
- Ako bi obavio umru i odmah nakon šišanja napuštao Mekku, ili ako bi je napuštao nakon hadžskog tavafa: ne treba činiti oprosni tavaf
- Iz obaveze oprosnog tavafa su izuzeti: žena u hajzu ili nifasu, bolestan i iznemogao tako da nemože obaviti ni sjedeći

Hadž i Umra

Propisi radnji u hadžu

Ruknovi

- Ihram (nijet)
- Boravak na Arefatu 9. zulhidžeta (makar 15 minuta, danju ili noću, poslije zevala pa do sabaha na dan bajrama)
- Hadžski tavaf
- Saj

Vadžibi

- Ihram od mikata
- Da boravi na Arefatu do akšama ko boravi danju
- Noćenje na Muzdelifi do sabaha
- Bacanje kamenčića
- Noćenje na Mini dane Tešrika većinu noći (2/3)
- Brijanje ili šišanje

Hadž i Umra

Propisi onog ko bude spriječen da završi obrede

- Onaj ko je uvjetovao kod ulaska u ihrame
  - Dovoljan je nijet da izađe iz ihrama
- Onaj ko nije uvjetovao
  - Ako bude spriječen samo od Arefata
    - Nijeti pretvaranje obreda hadža u obrede umre
    - Obaviće umru i izaći iz ihrama
    - Nije obavezan nadoknaditi hadž
  - Ako bude spriječen od tavafa i saja
    - Zaklaće kurban ako nađe, a ako ne spada sa nj
    - I obrijati glavu sa nijetom izlaska iz ihrama
  - Ako bude spriječen od vadžiba
    - Nije obavezan ništa

Hadž i Umra

Propisi kurbana

Vrste kurbana

- Hedj – Iskup (u obredima hadža)
  - Vadžib
  - Nafila
- Udhije – Bajramski kurban
  - Potvrđeni sunet

Šartovi ispravnosti kurbana

- Da bude ovca ili krava ili deva
- Da bude određene dobi
- Da nema mahana koje spriječavaju ispravnost
- Da ovca bude za jednu osobu a krava i deva za ne više od sedam
- Da bajramski kurban bude u određenom vremenu (10-13 zulhidžeta)

Hadž i Umra

Propisi kurbana

Dob kurbana

- Deva 5+
- Krava 2+
- Koza 1+
- Ovca 6 mjeseci +

Vrste mahana kod kurbana

Zbog kojih je neispravan

- Jasno ćorava
- Jako šepava
- Jasno bolesna
- Slaba i istrošena

Zbog kojih je mekruh

- Blaga šepavost, bolest ili neprimjetna ćoravost
- Slomljenih rogova
- Odsječenih ili oštećenih ušiju
- Krezuba
- Koja ima samo jedno vime
- Odsječenog repa

Koje ne škode

- Ostale mahane i oštećenja
- Kojoj je ispao samo jedan zub
- Rođena bez ušiju ili repa
- Noseća

Hadž i Umra

Propisi akike

- **Definicija**
  - Ovca koja se kolje za novorođenče
- **Mudrost**
  - Zahvalnost Allahu na blagodati
  - Iskup
- **Propisi**
  - Propis akike: potvrđeni sunet
  - Samo od ovaca ili koza
  - Određene dobi kao i kurban
  - U odgovornosti oca
  - Dozvoljeno je podijeliti ili napraviti gozbu
  - Ako preseli prije 7. dana
- **Vrijeme**
  - 7. dan
  - 14. dan
  - 21. dan
  - Poslije toga bilo koji dan
- **Broj akika**
  - Pohvalno je za muško dvije
  - A za žensko jedna

Džihad

Definicija i propis

Definicija

Oružana borba protiv nevjernika s ciljem da Allahova riječ bude gornja

Propis

Fard kifaje: osnovni propis

Fard ajn: 1-opća mobilizacija,
2-napad neprijatelja,
3-okupacija,
4-na prvoj liniji.

Nafila

Džihad

Šartovi

Borca

- Musliman
- Punoljetan
- Razuman
- Muškarac
- Sposoban

Neprijatelja

- Nevjernik
- Vojnik
- Punoljetan
- Razuman
- Muškarac
- Neprijatelj s kojim nema sporazuma

Koga nije dozvoljeno ubijati ciljano

- Djeca
- Žene
- Slijepi
- Iznemogli od starosti
- Sveštena lica
- Hendikepirani
- Sve navedene je dozvoljeno ubiti ako nose oružje ili pomažu u borbi, ili ako stradaju u napadu

Džihad

Obaveze komande i vojske

Obaveze komande

- Da iznalazi najbolje načine borbe i uništenje neprijatelja
- Da obezbijede logistiku
- Da vode brigu o vojnicima, da ih ne gura u propast, ne iscrpljuje bez potrebe, ne opterećava sa onim što ne mogu podnijeti
- Da odstrani one koji demorališu i šire paniku

Obaveze vojske

- Poslušnost u svemu što nije oprečno šerijatu
- Da ne poduzimaju ništa na svoju ruku bez konsultacije sa komandom
- Da ne bježe sa bojnog polja

Džihad

Vrste i propis onog što se zarobi u ratu

- **Imetak**
  - Ganima: ono što se zaplijeni borbom
    - 1/5 se podijeli na pet kategorija iz ajeta
    - 4/5 se podijele borcima
  - Fej: ono što se uzme bez borbe
    - Ide u bejtul-mal i troši se na opšte potrebe muslimana
    - Ostale vrste feja
      - Džizja
      - Haradž
- **Nekretnine**
  - Vladar odlučuje između dvoje
    - Da podijeli borcima
    - Da učini vakufom, na čije korištenje godišnje plaća haradž
- **Nevjernici**
  - **Koje je dozvoljeno ubiti, vladar odlučuje između**
    - Pogubljenja
    - Oslobađanja uz iskup ili razmjenu
    - Oslobađanja bez iskupa
    - Ropstva

Džihad

Vrste sporazuma sa nevjernicima i propisi istih

Ugovor sa zimijama

- Sklapa ga vladar ili koga on oponomući
- Sa nevjenicima koji žive u islamskoj zemlji
- Garantuje im se sigurnos života, časti i imetka
- Zauzvrat plaćaju džizju i poštuju zakone
- Podliježu šerijatskim kaznama u onom što im vjera zabranjuje

Ugovor o nenapadanju

- Zaključuje ga vladar ili zamjenik
- Na određeno vrijeme
- Može biti uz nadoknadu i bez
- Obaveza ga se pridržavati u određenom periodu ili dok ga oni ne prekrše

Garancija sigurnosti

- Može je dati svaki razuman musliman
- Daje se nevjerniku koji je zatraži radi ulaska u islamsku zemlju radi trgovine, da upozna islam i sl.
- Daje se na određeno vrijeme
- Obaveza je na svima da ga se pridržavaju

Ostali ugovori

- su tema šerijatske politike

Muamelat

Poglavlje o imovinsko pravnim odnosima

Razmjene imetka
Naslijedstvo
Garancije i žiranti
Muamelat - Poglavlje o imovinsko pravnim odnosima
Davanje i primanje imetka bez protuvrijed nosti
Uzimanje zastupnika i razne vrste poslovnih udruživanja
Skrbništvo i stjećaj

Kupoprodaja – el-bej‘

Definicija i propis

Definicija

Trajna razmjena preciziranog ili nepreciziranog imetka, ili dozvoljene koristi, za slićno tome, a koja isključuje kamatu (ar-riba) i kredit (al-kard)

Propis

Dozvoljena Kur‘anom, sunetom i konsenzusom

Sastavni dijelovi kupoprodajnog ugovora

Strane ugovora – akidan (kupac i prodavac)

Predmet ugovora – ma‘kud alejh (sredstva razmjene: roba i protuvrijednost)

Forma ugovora - siga (usmena, praktična i pismena)

Imetak je sve ono što je šerijatski dozvoljeno iskorištavati i obrtati u svim situacijama, što ima vrijednost.

Kupoprodaja – el-bej‘

Šartovi ispravnosti

Opšti šartovi ispravnosti svih ugovora

- Da strane ugovora budu ovlaštene da sklope ugovor (vlasnik ili ovlašteni zamjenik)
- Da strane ugovora budu oni kojim je dozvoljeno raspolaganje imetkom (slobodan, punoljetan, razuman, razborit u postupanju sa imetkom)
- Obostrano zadovoljstvo strana ugovora
- Da ugovor ne sadrži ono što je haram i da ne vodi u haram

Dodatni posebni šartovi ispravnosti kupoprodaje

- Da predmet ugovora bude poznat (na osnovu viđenja i sl. ili na osnovu opisa)
- Da je moguća isporuka predmeta ugovora u vrijeme obaveznosti
- Da bude dozvoljeno korištenje predmeta ugovora u svim situacijama

Kupoprodaja – el-bej‘

Kupoprodaja – el-bej‘

Uvjetovanje u kupoprodaji

Definicija

To je da jedna strana ugovora uvjetuje drugoj neku korist u sklopu ugovora, svejedno vraćala se ta korist na strane ugovora ili nj.predmet.

Vrijeme

Šart ispravnosti uvjeta u kupoprodaji je da bude prije nego se ugovor sklopi, odnosno prije nego se rastanu sa mjesta ugovora.

Vrste

Ispravan uvjet – je svaki uvjet oko kojeg se slože strane ug. i koji nije zabranjen šerijatom.

Neispravan uvjet – je svaki uvjet koji je suprotan onome što ugovor nužno podrazumjeva, ili ne sadrži nikakvu korist za stranu ili obje ili predmet ugovora, ili je haram ili vodi u haram.

Kupoprodaja – el-bej‘

Uvjetovanja u kupoprodaji

Vrste uvjeta

Ispravni uvjeti: obavezujući. Ako se ne ispuni može zahtjevati prekid ugovora

- **Da uvjetuje ono što ugovor podrazumijeva**
- **Da uvjetuje ono što koristi samom ugovoru ili ga pojačava**
- **Da uvjetuje neku korist za stranu(e) u ugovoru**
- **Da uvjetuje drugi ugovor sa kupoprodajnim osim kredit i i‘ina**
- **Da uvjetuje zadovoljstvo treće strane koja nije dio ugovora**
- **Da uvjetuje kaparu (urbun)**
- **Da uvjetuje oslobađanje trgovca od odgovornosti za eventualne mahane u robi**
- **Da proda roba pod uvjetom da ga oslobodi ili da proda zemlju pod uslovom da je uvakufi**

Neispravni uvjeti

- **Sa kojim je ugovor važeći: Uvjet se poništava. Ako je znao da je neispravan nema izbora i ugovor ostaje, a ako nije znao, ima pravo da prekine ugovor.**
  - **Da uvjetuje da ne može prodati ili pokloniti ili koristiti i sl.**
  - **Da uvjetuje prodaju prostora da ga učini kockarnicom i sl.**
- **Sa kojim je ugovor nevažeći: ugovor se poništava.**
  - **Kupoprodaja i‘ina (prodam ti auto za 10 odgođeno pod uvjetom da mi ga prodaš za 8 trenutno)**
  - **Uvjetovanje kredita kupoprodajnim ugovorom sl.**

Kupoprodaja – el-bej‘

Pravo izbora u kupoprodaji i nj. vrste

(el-Hijar)

Definicija: Predstavlja pravo strana ugovora da u određenim situacijama odustanu od ugovora ili nastave.

- Pravo izbora na mjestu ugovora dok se strane ne rastanu (hijarul-medžlis)
- Uvjetovano pravo izbora (hijarul-šart)
- Pravo izbora zbog obmane u cijeni (hijarul-gabn)
- Pravo izbora zbog predstavljanja robe u lažnom svjetlu (hijarul-tedlis)
- Pravo izbora zbog mahane (hijarul-ajb)
- Pravo izbora zbog lažnog obavještenja kupca o nabavnoj cijeni ili profitu (hijar tehbir bi tsemen)
- Pravo izbora zbog razilaženja strana ugovora (hijarul-ihtilaf)

Kupoprodaja – el-bej‘

Pravo izbora u kupoprodaji i nj. vrste (el-hijar)

1. Pravo izbora na mjestu ugovora (hijarul-medžlis)

To je pravo izbora na mjestu ugovora neposredno nakon njegovog sklapanja pa sve dok se strane ne rastanu, bilo fizički ili na dr.način.

2. Uvjetovano pravo izbora (hijarul-šart)

To je pravo na izbor koje se može uvjetovati na mjestu ugovaranja sve dok se strane ne rastanu. Uvjetuje se do određenog roka s ciljem isprobavanja robe.

3. Pravo izbora zbog predstavljanja robe u lažnom svjetlu (hijarul-tedlis)

To je pravo izbora kada kupac shvati da mu je prodavac predstavio robu kakvom ona nije s ciljem da je učini poželjnom ili da joj poveća cijenu, a kupac je kupio misleći da je takva.

Kupoprodaja – el-bej‘

Pravo izbora u kupoprodaji i nj. vrste (el-hijar)

4. Pravo izbora zbog obmane u cijeni (hijarul-gabn): To je pravo izbora onom ko uslijed neznanja bude obmanut cijenom misleći da je to stvarna cijena, pa plati značajno više ili proda za manje nego što vrijedi na tržištu.

- Presretanje trgovaca prije nego dođu na pijacu da bi kupili po nižim cijenama od tržišne, a trgovci ne znaju trenutne cijene. (teleki rukab)
- Lažno podizanje cijene od onoga ko ne želi kupiti robu (nedžeš)
- Obmana osobe koja ne poznaje cijene te prihvati riječ trgovca misleći da je to vrijednost (mustersil)
- Ovom se dodaju i ostale situacije gdje se iskoristi neznanje strane te bude značajno obmanut cijenom

5. Pravo izbora zbog mahane (hijarul-ajb): To je pravo izbora koje ima strana ugovora (kupac) kada otkrije mahanu za koju nije znao prilikom sklapanja ugovora. Ima pravo izbora između:

- Da vrati robu i uzme novac
- Ili da zadrži robu, a da mu prodavac isplati odštetu za mahanu (erš).

Mahana: je sve ono što umanjuje vrijednost robe bilo da se radi o nedostatku osnovnog svojstva ili postojanju oštećenja.

Erš: je razlika u vrijednosti između potpune robe i robe sa mahanom.

Kupoprodaja – el-bej‘

Pravo izbora u kupoprodaji i nj. vrste (el-hijar)

6. Pravo izbora zbog lažnog obavještenja kupca o nabavnoj cijeni ili profitu (hijar tehbir bi tsemen)

- Tevlije – prodaja po nabavnoj cijeni (da slaže da prodaje po nabavnoj cijeni)
- Šerike – prodaja dijela robe za procenat od nabavne cijene shodno procentu dijela (da slaže da prodaje pola robe za pola od nabavne cijene)
- Murabeha – prodaja uz profit (da slaže da prodaje uz profit 10 % ili npr.10 maraka)
- Muvadaa‘ – prodaja s gubitkom (da slaže da prodaje s gubitkom od 10% ili 10 maraka)

7. Pravo izbora zbog razilaženja strana ugovora (hijarul-ihtilaf): Ima pet vrsta razilaženja:

- Razilaženje u iznosu cijene
- Razilaženje u valuti cijene
- Razilaženje u količini robe
- Razilaženje u vrsti robe
- Razilaženje u postojanju uvjeta ili odgode plaćanja

Kupoprodaja – el-bej‘

Propisi vezani za preuzimanje predmeta kupoprodaje (kabd)

Šta je preuzimanje

- To znači da kupac preuzme robu, a prodavac iznos cijene, bilo fizički ili na dr. način
- Osnova je da se preuzimanje vraća na običaj (urf) shodno vremenu,mjestu i vrsti robe
- Ispravno je da preuzimanje onog što se prodaje nekom vrstom mjerenja biva mjerenjem i odnošenjem

Načini preuzimanja u knjigama fikha

- **Ono što se mjeri nekom od vrsta zapremine, preuzimanje biva mjerenjem**
- **Ono što se mjeri vaganjem, preuzima se vaganjem**
- **Ono što se mjeri brojanjem, preuzima se da se izbroji**
- **Ono što se mjeri aršinom, preuzima se da se izmjeri**
- **Nekretnine, da se isprazne i predaju**
- **Pokretne stvari, da se odnesu**

Troškovi preuzimanja, prevoza, pisanja ugovora

- Osnova je da su troškovi preuzimanja robe na prodavcu, a cijene na kupcu, osim da običaj ili uvjet podrazumjeva drugačije
- Osnova je da troškove prevoza kupljene robe snosi kupac, osim da običaj ili uvjet podrazumjeva drugačije
- Troškovi pisanja ugovora su shodno onom što su uvjetovale strane ugovora, a ako nisu, onda shodno običaju

Osnovni propisi koji se nadovezuju na preuzimanje

- Troškove propadanja robe ili štete prije preuzimanja snosi prodavac
- Ako se krava npr. oteli nakon sklapanja kupoprodaje a prije preuzimanja, tele pripada kupcu
- Nije dozvoljeno prodati robu i sl. prije preuzimanja (kabda)

Kupoprodaja – el-bej‘

Raskidanje kupoprodajnog ugovora (ikale)

Definicija

To je raskid ugovora uz obostrano zadovoljstvo na osnovu zahtjeva jedne od strana ugovora

Propis

Dozvoljeno je kada se radi o strani koja traži

Mustehab kada se radi o strani koja prihvata

Propis traženja nadoknade za raskid

Dozvoljeno

Kamata u kupoprodaji (riba)

Podjela, definicija i propis kamate

Vrste kamate općenito

- Kamata u kreditima
- Kamata u kupoprodaji
  - Kamata zbog viška (riba fadl)
  - Kamata zbog odgode (riba nesi‘e)

Definicija

Predstavlja razmjenu određenih kamatnih roba:

- Za takvu iste vrste sa viškom jedne (riba fadl)
- ili za onu sa kojom se slaže u ILLI uz odgodu, svejedno slagale se u vrsti ili ne (riba nesi‘e)

Propis

- Zabranjena Kur‘anom, sunnetom i konsenzusom

ILLA – predstavlja temeljno svojstvo razlog propisa.
Npr. illa propisa zabrane alkohola je svojstvo opijanja.

Kamata u kupoprodaji (riba)

Vrste kamatne robe

- One koje su potvrđene šerijatskim tekstom
  - Zlato
  - Srebro
  - Pšenica
  - Ječam
  - Hurme
  - So
- One koje su potvrđene analogijom
  - Novac i dr. sredstva plaćanja analogijom na zlato i srebro
  - Riža, kukuruz, brašno, šećer, ulje, krompir, meso itd. analogijom na pšenicu, ječam, hurme i so
- Temeljno svojstvo razlog propisa kod spomenutih šest vrsta
  - Kod zlata i srebra je to što predstavljaju vrijednost i koriste se kao sredstvo plaćanja
  - Kod pšenice, ječma, hurmi i soli je 1-to što predstavljaju osnovnu hranu u tom vremenu, ili ono što joj je nužno u pripremi, što je dopravlja, 2-i to što se skladišti i čuva duže vrijeme

Kamata u kupoprodaji (riba)

Situacije u kojim kamatne robe sadrže kamatu i uvjeti da se izbjegne kamata

Ako se vrši razmjena onog što se slaže u osnovnoj vrsti, poput zlato za zlato, srebro za srebro, euri za eure, pšenica za pšenicu, hurme za hurme itd:

- Ako jednog bude više onda je kamata zbog viška
- Ako bude na odgođeno onda je kamata zbog odgode
- Uvjeti da se izbjegne kamata:
  - Jednaka količina za jednaku
  - Iz ruke u ruku

Ako se vrši razmjena onog što se slaže u ILLI, poput: zlato za srebro, novac za zlato, euri za marke, hurme za pšenicu itd:

- Ako bude na odgođeno onda je kamata zbog odgode
- Dozvoljena je razlika u količini
- Uvjet da se izbjegne kamata:
  - Da bude iz ruke u ruku

Ako se vrši razmjena onog što se razlikuje u ILLI, poput: zlato za pšenicu, novac za hurme itd:

- Nema kamate, dozvoljeno je razlikovanje u količini i odgoda

Ako se vrši razmjena kamatne robe za onu koja to nije, ili **razmjena drugih roba**, poput: novac za auto, auto za auto, krava za kravu itd:

- Nema kamate, dozvoljeno je razlikovanje u količini i odgoda

Kupoprodaja nekretnina i plodova

Nekretnine i prateći imetak u kupoprodaji
Nekretnine kao osnovni imetak u kupoprodaji
Zemljišta
Objekti
Drveće
Prateće komponente kod kupoprodaje zemljišta
Ono što je iznad zemlje
Ono što je ispod zemlje
Objekti i građevine koji su učvršćeni
Posađene sadnice
Prateće komponente kod kupoprodaje objekata
Ono što je iznad objekta
Zemlja na kojoj je objekat i ispod nje
Sve komponente koje su ugrađene ili učvršćene u objekat
Dvorište objekta
Prateće komponente kod kupoprodaje drveća
Nema prateće komponente i ne uključuje zemljište na kojem se nalazi

Kupoprodaja nekretnina i plodova

Kupoprodaja plodova

- Ko kupi palmu koja je oprašena ili voćku na kojoj su se ukazali plodovi, osnova je da plodovi pripadaju prodavcu, te ostaju do berbe, osim da ih uvjetuje kupac kod kupovine.
- Ko kupi palmu koja nije oprašena ili voćku na kojoj se nisu ukazali plodovi, osnova je da plodovi pripadaju kupcu.
- Nije dozvoljeno prodavati plodove na stablu prije nego počne sazrijevanje niti žitarice i drugo zrnevlje prije nego očvrsne, osim u dvije situacije: 1-da ih proda sa stablom, ili 2-da ih odmah obere, ali pod uslovom da se mogu iskoristiti.
- Sazrijevanje plodova se ogleda u promjeni boje i jestivosti.
- Pojava zrelosti na nekim stablima jedne vrste je znak zrelosti za sva stabla te vrste u voćnjaku.
- Ko kupi plodove na stablu koji su počeli zresti, dozvoljeno ih je ostaviti do vremena berbe.
- Mušterija koja kupi plodove na stablu snosi troškove berbe.
- Odgovornost za eventualnu štetu na plodovima i zalijevanje nakon prodaje pa sve do vremena berbe snosi prodavac, a kad dođe vrijeme berbe odgovornost prelazi na kupca.

Kupoprodaja sa odgođenom isporukom robe (selem)

Definicija i šartovi ispravnosti

Definicija

Selem je vrsta kupoprodaje u kojoj je isporuka precizno opisane robe odgođena na određeno vrijeme, a cijena plaćena unaprijed.

Uvjeti ispravnosti

- **Precizan opis robe (kvalifikacija) navođenjem svih svojstava i karakteristika robe koje mogu uticati na cijenu**
- **Preciziranje količine**
- **Preciziranje roka za isporuku robe**
- **Isplata cijene robe odmah po sklapanju ugovora**
- **Realna pretpostavka postojanja robe u dogovorenom roku za isporuku**
- **Da ugovor ne bude na konkretnu robu koja se nalazi kod trgovca i koju može isporučiti odmah**

Šta ne može biti predmet ugovora „selem“

Zlato i srebro

Kredit (kard)

Osnovna pojašnjenja

Definicija

Davanje kredita predstavlja davanje imetka u posjed s ciljem dobročinstva i pomaganja, onome ko se obavezuje da vrati identičnu zamjenu, ili njenu vrijednost u vrijeme uzimanja kredita, u dogovorenom roku.

Razlike i sličnosti sa drugim ugovorima

Razlikuje se od posudbe u tome što je posudba davanje imetka na korištenje, a ne u posjed. I kod posudbe se vraća ista stvar koja je posuđena.

Sliči kupoprodaji jer su oboje razmjena imetka, međutim, razlika je što kreditiranju nije cilj razmjena već dobročinstvo.

Propis

Dozvoljeno je tražiti kredit

Mustehab je davati kredit

Šta je ispravno dati kao kredit

Sve što je ispravno prodavati, ispravno je dati kao kredit.

Kredit (kard)

Osnovna pravila i propisi

- Kredit postaje vlasništvom zajmoprimca odmah po preuzimanju i biva mu dozvoljen svaki vid raspolaganja njime.
- Zajmoprimac nije obavezan vratiti isti taj imetak koji je uzeo, već je obavezan vratiti njegovu identičnu zamjenu, ili ako ne nađe, onda njegovu vrijednost u vrijeme uzimanja.
- Kredit po preuzimanju postaje dug koji zajmodavac može odmah potraživati ako mu nije određen rok. A ako mu je određen rok, onda ga nema pravo potraživati prije dogovorenog roka.
- Zabranjena je svaka uvjetovana, podrazumijevana ili dogovorena korist, jer to predstavlja kamatu.
- Korist koja nije uvjetovana, podrazumijevana ili dogovorena , koja predstavlja vid zahvalnosti je dozvoljena. Kao npr. da vrati više, ili kvalitetnije, ili sa poklonom.

Zalog (rehn)
Hadžr (zabrana raspolaganja imovinom)
Jemstvo duga (daman)
Poglavlja vezana za dug
Sporazum (sulh)
Jemstvo dovođenja dužnika (kefale)
Prenos duga na drugoga (hivale)

Zalog - Rehn
Ugovori o jemstvu ili garanciji
Jemstvo dovođenja dužnika - Kefale
Jemstvo duga - Daman

Zalog (rehn)

Definicija: Predstavlja vrstu ugovora o jemstvu u vidu davanja zaloga zajmodavcu kojim se garantuje vraćanje duga ili posuđene stvari, a iz kojeg se može nadoknaditi dug ili njegov dio.

- Vrste zaloga
  - Konkretan imetak
  - Korist
  - Dug
- Osnovni činioci ugovora o zalogu
  - Rahin (dužnik)
  - Murtehin (zajmodavac)
  - Rehn (zalog)
- Propis i vrijeme zaloga
  - Dozvoljen Kur‘anom, sunnetom i konsenzusom
  - Zalog se može tražiti kod sklapanja ugovora, kao i poslije toga
- Dodatni šartovi ispravnosti
  - Stabilnost duga za koji se stavlja zalog
  - Da založena stvar bude ono što je ispravno prodavati

Zalog (rehn)

Osnovna pravila i propisi

- Zalog je obavezujući samo za stranu dužnika.
- Ako dužnik ne vrati dug u dogovorenom roku, zajmodavac može zadržati ili prodati zalog da namiri dug.
- Ako zalog vrijedi više od duga, vratiće višak. A ako vrijedi manje, ono što nije namireno ostaje kao dug.
- Ni jednoj strani nije dozvoljeno raspolagati zalogom bez dozvole druge strane, niti je to raspolaganje izvršno.
- Održavanje založene stvari je obaveza dužnika.
- Imetak koji proizađe iz zaloga se smatra zalogom, tj.prati zalog u propisu.
- Zajmodavac se može okoristiti od zaloga pod uslovom da ga održava.
- Zalog je emanet u rukama zajmodavca.

Jemstvo duga (daman)

Definicija: Predstavlja vrstu ugovora o jemstvu u kojem se jedna osoba obavezuje pridržavanja obaveze duga druge osobe.

- Osnovni činioci ugovora o jemstvu duga
  - Damin (jemac ili žirant)
  - Medmun anhu (dužnik)
  - Medmun lehu (zajmodavac)
- Propis
  - Propisano Kur'anom, sunnetom i konsenzusom
  - Dozvoljeno je tražiti od drugog da bude jemac
  - Mustehab je prihvatiti biti jemac
- Dodatni šart
  - Da dug bude poznat jemcu
  - Zadovoljstvo jemca
- Propisi i pravila
  - Vlasnik duga može potraživati dug od koga želi između dužnika i jemca, živog ili umrlog
  - Obaveza jemstva ne spada osim:
    1-da dužnik vrati dug
    2-ili da zajmodavac oslobodi jemca obaveze jemstva

Jemstvo dovođenja dužnika (kefale)

Definicija: Predstavlja vrstu ugovora o jemstvu u kojoj se određena osoba obavezuje da će dovesti dužnika kad nastupi rok za isplatu duga:

- Osnovni činioci ugovora o jemstvu dovođenja dužnika
  - Kefil (jemac)
  - Mekful anhu (dužnik)
  - Mekful lehu (zajmodavac)
- Propis
  - Propisano Kur‘anom, sunnetom i konsenzusom
  - Dozvoljeno je tražiti od drugog da bude kefil
  - Mustehab je prihvatiti biti kefil
- Dodatni šart
  - Da je dug vezan za imetak dužnika ne tijelo
  - Zadovoljstvo kefila
- Obaveza kefila spada jednim od četiri načina
  - Dovođenjem dužnika kad nastupi rok
  - Da dužnik sam dođe
  - Smrću dužnika
  - Da ga zajmodavac oslobodi obaveze

Prenos duga na drugoga (hivale)

Definicija: Prenos duga je da dužnik ovlasti zajmodavca da preuzme dug od treće osobe koja je dužna dužniku.

- Strane ugovora o prenosu duga
  - Dužnik koji prenosi dug
  - Zajmodavac koji se upućuje na treću osobu
  - Treća osoba koja je dužnik dužniku i na koju se upućuje zajmodavac
- Dugovi u ugovoru o prenosu duga
  - Dug koji se prenosi
  - Dug na koji se prenosi
- Propis prenosa duga
  - Propisano sunnetom i konsenzusom
  - Dozvoljeno je prenijeti dug
  - Obaveza je prihvatiti prenos duga pod uslovom da je prenesen na melijja
- Posebni šartovi za prenos duga
  - Stabilnost duga na koji se prenosi
  - Slaganje dugova (prenešenog i na koji se prenosi) u vrsti, opisu i roku
  - Da je dužnik zadovoljan prenosom duga
  - Zadovoljstvo zajmodavca u slučaju prenosa na onog ko nije melijj

Melijj:
1-imućan da vrati dug
2-ne odugovlači
3-sposoban da se odazove sudu

Nagodba ili sporazum (sulh)

Definicija: Nagodba je ugovor između dvije suprostavljene strane kojom se postiže dogovor prije parničenja.

Propis

Dozvoljena Kur'anom, sunnetom i konsenzusom

Vrste nagodbi i šartovi

Nagodba na osnovu priznanja

Npr. tvrdim da mi je Alden dužan 100 maraka i on to prizna, a potom se nagodimo da mi vrati 80.

Ova nagodba ima propis odustajanja od prava u korist drugoga.

Uvjeti ispravnosti pored općih su:

- **Da nije uvjetovao priznanje nagodbom za manje**
- **Da onaj ko odustaje od svog prava bude onaj kome je to dozvoljeno**

Nagodba na osnovu negiranja

Npr. Medin tvrdi da je moja kuća na njegovoj zemlji, a ja to negiram ili prešutim, te se potom nagodimo da mu dadnem komad druge zemlje kao nadoknadu s ciljem da izbjegnemo sud.

Ova nagodba ima propis kupoprodaje u pogledu onog ko tvrdi, a propis odustajanja od prava u pogledu onog ko negira

Dodatni uvjeti su:

- **Uvjeti kupoprodaje i kamate u kupoprodaji za onog ko tvrdi imetak**

Nagodba da se odgođeno isplati trenutno

Nagodba na istu vrstu kao dug

Npr. da mi je Alden dužan 1000 odgođeno, pa se nagodimo da mi isplati 900 odmah, a 100 mu halalim.

Ovo ima propis odustajanja od prava.

Nagodba na različitu vrstu od duga

Npr. da mi je Muhedin dužan 3 komada redmi note 8 na odgođeno, pa se nagodimo da mi umjesto toga isplati odmah 500 maraka.

Ovo ima propis kupoprodaje , te se primjenjuju nj. šartovi kao i šartovi kamatnih roba kod istih.

Propisi susjedstva

Osnovne mesele

Obaveze komšije prema komšiji

- Velikodušnost riječju, djelom i ponašanjem
- Ustručavanje od svakog oblika ezijeta

Propis krošnje nad komšijinim dvorištem

- Prvo će tražiti od komšije da je ukloni
- Pa ako odbije, onda će je pokušati ukloniti savijanjem bez uništavanja
- A ako ne može, onda će je odsjeći koliko prelazi bez ikakve odgovornosti

Propisi zajedničkog imetka među komšijama

- Nije dozvoljeno išta graditi iznad puta, niti stavljati nastrešnice, niti odvoditi vodu na zajednički put ili prolaz bez dozvole ostalih učesnika
- Sve što zahtjeva popravku ili održavanje ili izgradnju od zajedničke imovine, poput zida, puta, kanala, odvoda, potoka i sl. obaveza je sviju da učestvuju

Blokiranje ili zabrana raspolaganja imetkom - Hadžr

Definicija: Predstavlja blokadu imovine ili zabranu raspolaganja vlastitim imetkom zbog potraživanja zajmodavca ili postojanja šerijatske prepreke.

Šerijatska utemeljenost

- Kur'an
- Sunnet
- Šerijatska pravila

Vrste zabrane raspolaganja imetkom

Zabrana zbog vlastitog dobra

- Maloljetniku, dok ne postane:
  1. punoljetan
  2. razborit
- Maloumnom, dok ne postane:
  1. pametan
  2. razborit
- Nerazboritom, dok to ne postane

Zabrana zbog tuđih prava

- **Dužniku** koji posjeduje sredstva za izmirenje dijela duga, odlukom suda, a na osnovu zahtjeva dužnika

Zabrana ili blokiranje raspolaganja imetkom - Hadžr

Propisi vezani za svaku vrstu

Propisi vezani za zabranu radi vlastitog dobra

- Zabrana raspolaganja imetkom maloljetniku, maloumnom i nerazboritom je osnova, osim kada se radi o nečem sitnom.
- Njihovim imetkom upravlja staratelj u njihovu korist, čuva ga i izdržava ih iz njega.
- Njihovo raspolaganje sa imetkom je neispravno i poništava se osim u nečem sitnom.
- Zabranjeno je staratelju da im uruči imetak osim kad se ispune šartovi za to: da maloljetan postane punoljetan i razborit, da se maloumnom vrati pamet i da bude razborit, da nerazborit postane razborit.
- Ne snose odgovornost za ono što oštete ili unište ako im je uručeno dobrovoljno, a mimo toga snose štetu.

Propisi vezani za zabranu radi tuđih prava

- Tri su vrste dužnika: 1.koji nema sredstva da vrati dugove, 2. koji ima sredstva da vrati sve dugove i 3. koji ima sredstva da vrati dio dugova. Samo trećem je dozvoljeno zabraniti raspolaganje imetkom.
- Procedura je sljedeća:
  1.Zabrana raspolaganja imetkom dužniku od strane suda, a na osnovu potraživanja dijela ili svih zajmodavaca.
  2.Sud prodaje imovinu i vraća dug zajmodavcima shodno procentu koji posjeduje dužnik u odnosu na ukupan iznos dugova (ako posjeduje pola ukupnih dugova vraća svakom po pola iznosa, ako posjeduje trećinu onda vraća svakom po trećinu).
  U slučaju duga za koji je položen zalog i sl. takav dug ima prednost i isplaćuje se u potpunosti, a potom se ostatak podijeli kako je prethodno spomenuto.
  Isto tako ako zajmodavac nađe svoju identičnu robu kod dužnika, a za koju nije naplatio ništa od cijene, onda on biva najpreči da uzme tu robu prije nego sud pristupi prodaji.
  3.Ostatak duga ostaje kao obaveza na dužniku dok ne bude u mogučnosti.
  4.Zabrana prestaje samo odlukom suda.

Ugovori o prenosu ovlaštenja i udruživanje
Prenos duga (hivale)
Zastupstvo u poslovanju (vekale)
Poslovno udruživanje (šerike)
Musaka (najam održavanja voćnjaka za udio u plodovima)
Muzarea (najam sijanja zemlje za udio u posijanom)

Opunomoćivanje - Vekale

Definicija:Predstavlja opunomoćenje zamjenika u određenoj radnji ili radnjama u svemu onome u čemu je opunomoćenje dozvoljeno

- **Propis**
  - Dozvoljeno
  - Ima utemeljenje u Kur'anu, sunetu i konsenzusu
  - Ugovor je dozvoljen obostrano
- **Ruknovi ugovora**
  - Muvekkil
  - Vekil
  - Siga
  - Muvekkel fihi
- **Šartovi ispravnosti**
  - Da bude dozvoljena ta vrsta postupanja objema stranama
  - Da je onaj koji opunomoćuje vlasnik ili nj.zamjenik
  - Da je predmet opunomoćenja poznat i dozvoljen
- **Način sklapanja ugovora**
  - Dozvoljeno na svaki način koji se u običaju smatra sklapanjem

Opunomoćivanje - Vekale

Vrste prava s obzirom na ispravnost opunomoćenja u njima

Allahovo pravo

- Ono u čemu je opunomoćenje neispravno, jer se nj.ispunjenje traži od svakog roba ponaosob. Kao namaz, abdest, post...
- Ono u čemu je opunomoćenje ispravno, jer nije vezano za pojedinca, već jeobaveza da se ispuni. Kao npr.ezan, ikamet, imamet, zekat, šerijatske kazne...
- Ono u čemu opunomoćenje nije dozvoljeno osim u potrebi, poput hadža.

Prava ljudi

- Ono u čemu je neispravno, jer je vezano za svakog pojedinca ponaosob. Poput zakletve, svjedočenja itd.
- Ono u čemu je ispravno, jer nije vezano za određenu osobu, već je bitno da se izvrši. Kao npr. ugovori prodaje, kupovine, iznajmljivanja, zaloga, poklona, nagodbe, pravnog zastupanja, sklapanja i rastave braka itd.

Opunomoćivanje - Vekale

Odgovornost opunomoćenika i ostali propisi

- Opunomoćenik je emin a ne damin
- Emin postupa shodno preuzetom emanetu te od svega bira bolje
- Emin postupa shodno datim ovlašćenjima i ne postupa bez dozvole
- Sve što nije precizirano ugovorom se vraća na urf
- Nije dozvoljeno da opunomoćenik opunomoći drugog da radi nj.posao, osim u tri situacije
  - Dozvola vlasnika
  - Da je preko nj. mogučnosti traženo
  - Da mu je povjereno ono što u osnovi ne radi ili je ispod nj.nivoa
- Ugovor završava
  - Istekom, prekidom jedne strane, otkazom, smrću, zabranom raspolaganja imovinom.

Poslovno udruživanje - Šerike

Definicija: Predstavlja poslovno udruživanje dvije ili više strana

Propis

- Dozvoljeno konsenzusom
- Predstavlja vrstu ugovora koji su dozvoljeni obostrano

Vrste poslovnog udruživanja

- **INAN: predstavlja poslovno udruživanje ortaka tako da svaki uloži imetak i rad.**
- **MUDARABE: predstavlja poslovno udruživanje ortaka, tako da jedan uloži imetak, a druga rad.**
- **VUDŽUH: predstavlja poslovno udruživanje ortaka u kojem oni založe svoj ugled da kupe robu na odgođeno, a potom je obrću i posluju njome.**
- **EBDAN: predstavlja poslovno udruživanje ortaka vlastitim radom i sposobnošću ili zanimanjem.**
- **MUFAVEDA: predstavlja poslovno udruživanje ortaka u svemu što je spomenuto u prethodnim vrstama**

Uvjeti ispravnosti

- Da uloženi imetak (glavnica) bude poznat
- Da bude poznat svačiji udio u vlasništvu nad glavnicom
- Ako glavnica bude u robi, uvjet je da bude procijenjena vrijednost
- Da zarada bude određena procentom od ukupne dobiti

Poslovno udruživanje - Šerike

Opšti propisi

Ortak je emin.

Zarada je predmet dogovora ortaka.

Gubitak se nadoknađuje iz dobitka ako nije podijeljen, a ako jeste ili ga nema onda iz glavnice. Gubitak se dijeli na ortake shodno udjelu u vlasništvu glavnice.

Musaka i muzarea

Definicije: Musaka je najam održavanja voćnjaka za određeni procenat od ukupnog roda.
A muzarea je najam sijanja zemlje za određeni procenat ukupnog roda.

Propis

- Dozvoljeno, jer je to osnova i jer je došlo u sunetu
- Ispravno je da je ugovor obavezujući obostrano

Uvjeti ispravnosti

- **Kod musake da predmet ugovora bude drveće sa korisnim plodovima**
- **Da radniku bude određen dio procentualno od ukupnog roda, ili ako je više vrsta od svake vrste**
- **Da zajednički učestvuju u dobitku i gubitku**
- **Da ugovor bude ograničen vremenskim periodom**

Obaveze radnika i vlasnika

- Osnova za to je urf
- Obaveza je radniku sve što treba za održavanje plodova i usjeva
- Obaveza je vlasniku da dovede vodu, dostavi gnojivo, ogradi, čuvar itd.

Ostali propisi

- Sjemenje, nije uvjet da bude od vlasnika
- Radnik je emin
- Ugovor završava istekom određenog perioda
- Ugovor ne završava smrću strane

Iznajmljivanje - Idžara

Definicija: Predstavlja ugovor o iznajmljivanju poznate dozvoljene stvari tj.njene koristi za preceizno def. naknadu, ili unajmljivanje radnika da radi precizno def. posao za precizno def. naknadu.

Šerijatska utemeljenost i propis

- Kur'an, sunet i konsenzus
- Dozvoljeno
- Ugovor je obavezujući obostrano

Vrste najma

- Najam stvari, tj. njene koristi
- Najam radnika za rad

Uvjeti ispravnosti

- Dozvola raspolaganja obostrano
- Poznatost stvari, koristi, posla
- Dozvoljenost stvari, koristi, posla
- Da je stvar odnosno korist u vlasništvu onog ko je izdaje
- Poznatost naknade, njenog početka, period ili rok za nju
- Ako se unajmljuje za radnju da ista ne bude fard-ajn

Iznajmljivanje - Idžara

Ostali propisi

Pravo izbora

- Izbor kod sklapanja ugovora
- Uslovljeni izbor

Propis onog ko unajmljuje

- Emin
- **Nije dozvoljeno koristiti iznajmljenu stvar u neku drugu svrhu mimo predviđene ili uobičajene**

Šta prekida ugovor

- Propast iznajmljene stvari
- Nemogučnost korištenja
- Onemogučenje korištenja od strane vlasnika
- Prestanak potrebe za poslom za koji je unajmljen
- Da jedna strana trpi značajnu štetu nastavkom ugovora

Vrste najamnih radnika

- Radnik koji je unajmljen da radi određeno radno vrijeme
- Radnik koji je unajmljen da izvrši posao neovisno o radnom vremenu
- Radnik koji je unajmljen da izvrši određen posao do određenog roka

Natjecanje - Sebk

Definicija: Predstavlja natjecanje dvije ili više strana u nekoj disciplini ko će ostvariti bolji rezultat

Šerijatska utemeljenost i propis

- Kur'an, sunet i konsenzus
- Dozvoljeno
- Ugovor je dozvoljen obostrano

Vrste natjecanja

- U kojem je dozvoljena naknada
- Koje nije nikako dozvoljeno svejedno sa naknadom ili bez
- U kojim nije dozvoljena naknada

Natjecanja u kojim je dozvoljena naknada

- Trke konja i deva, i streljaštvo
- Ostalo čime se priprema za džihad od savremenih sredstava, a što je potvrđeno ispravnom analogijom
- Šerijatsko znanje

Uvjeti natjecanja za naknadu

- Da sredstva natjecanja budu precizno određena
- Da sredstva natjecanja budu od iste vrste i podvrste
- Kod streljaštva da budu određeni takmičari
- Da bude određena razdaljina, start, cilj, meta

Posudba - Arije

Definicija: Predstavlja davanje stvari na korištenje ili upotrebu bez nadoknade, a koja se potom vrati vlasniku.

Posudba - Arije

Opšti propisi

- Dozvoljeno je vlasniku tražiti povrat kad god želi osim da u tome bude šteta
- Troškove vraćanja snosi onaj ko je uzeo posudbu
- Osnova je da se treba vratiti tamo odakle je i uzeta
- Propis onog ko uzima posudbu je propis emina
- Obaveza je požuriti sa vraćanjem čim završi svrhu ili kad je dogovoreno
- Nije dozvoljeno upotrebljavati posuđeno u ono za šta nije predviđeno, ili nije uobičajeno, ili nije zadovoljan vlasnik time
- Štetu snosi ako je izazvao svojim neodgovornim ili neispravnim ili prekomjernim postupanjem
- Ne snosi štetu koja je nastala uobičajenom ili ispravnom upotrebom
- Potpuno uništena stvar se nadoknađuje odgovarajućom u vrsti i svojstvima ako je moguče, a ako ne onda vrijednost na dan uništenja

Nasilno uzurpirana imovina - Gasb

Definicija: Predstavlja bespravno nasilno uzurpiranje tuđeg imetka

- **Propis**
  - Haram Kur'anom, sunetom i konsenzusom
- **Propis onog što uzurpator izgradi ili posadi na uzurpiranoj zemlji**
  - Obaveza je sve ukloniti
  - Poravnati zemlju, tj. vratiti je u prvobitno stanje
  - Obavezan je platiti kiriju za period uzurpiranosti
- **Propis raspolaganja uzurpiranom imovinom**
  - Neispravno i poništava se
  - Sva dobit se vraća
  - Obavezan je nadoknaditi svaku štetu i manjkavost
- **Odgovornost za štetu koju učini domaća životinja**
  - Zbog neodgovornosti vlasnika – snosi je vlasnik
  - I pored vlasnikovog ispravnog postupanja – ne snosi štetu
  - Zbog tuđeg uticaja – ko je izazvao on je snosi

Pravo prvokupnje - Šufa

Definicija: Predstavlja pravo ortaka u vlasništvu nad ortakovim dijelom prilikom prodaje, tj ako bi ga ovaj prodao trećem licu, ortak ima pravo da uzme taj dio od kupca po istoj cijeni.

Šerijatska utemeljenost

- Sunet
- Konsenzus

Uvjeti ispravnosti

- Da bude ortak onaj koji traži pravo prvokupnje
- Da dio imetka nad kojim se traži pravo prvokupnje bude prodat
- Da traži kompletan dio
- Da plati istu cijenu po kojoj je prodat
- Da ne uradi nešto što ukazuje na odustanak od prava prvokupnje

Ostavljanje stvari na čuvanje - Vedia

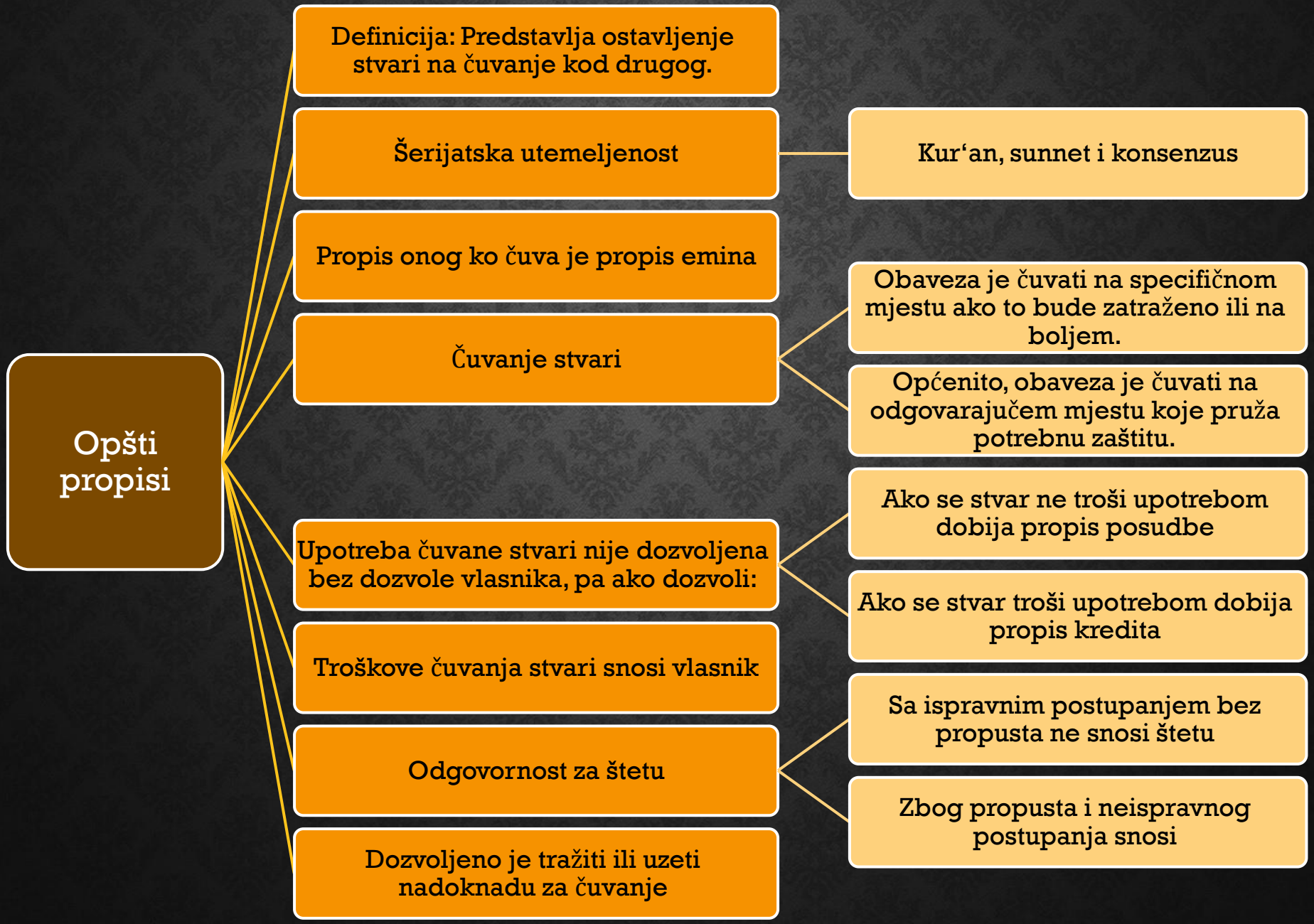
Opšti propisi
Definicija: Predstavlja ostavljenje stvari na čuvanje kod drugog.
Šerijatska utemeljenost
Kur'an, sunnet i konsenzus
Propis onog ko čuva je propis emina
Čuvanje stvari
Obaveza je čuvati na specifičnom mjestu ako to bude zatraženo ili na boljem.
Općenito, obaveza je čuvati na odgovarajućem mjestu koje pruža potrebnu zaštitu.
Upotreba čuvane stvari nije dozvoljena bez dozvole vlasnika, pa ako dozvoli:
Ako se stvar ne troši upotrebom dobija propis posudbe
Ako se stvar troši upotrebom dobija propis kredita
Troškove čuvanja stvari snosi vlasnik
Odgovornost za štetu
Sa ispravnim postupanjem bez propusta ne snosi štetu
Zbog propusta i neispravnog postupanja snosi
Dozvoljeno je tražiti ili uzeti nadoknadu za čuvanje

Kultivisanje ničije zemlje – Ihjau mevat

Opšti propisi
Definicije
Ničija zemlja je ona koja nije ni u čijem vlasništvu, niti se na njoj nalazi nešto što predstavlja opće dobro ili korist.
Kultivisanje ničije zemlje znači da neko zauzme takvu zemlju koja nikad prije nije kultivisana, ogradi je i učini pogodnom za izgradnju ili sijanje.
Šerijatska utemeljenost i propis
Sunet i konsenzus
Propis: dozvoljeno
Uvjeti da ničija zemlja kultivisanjem postane vlasništvo
Da je ničija zemlja
Da ne sadrži opšte dobro ili korist
Načini kultivisanja sa kojim postaje vlasništvo
Da je ogradi ogradom koja spriječava pristup
Da je obradi i zasije
Da dovede vodu
Da izgradi objekat

Kultivisanje ničije zemlje – Ihjau mevat

Propisi zauzimanja mjesta na tržnicama ili otvorenim pijacama i sl.

- Ako ima strana koja reguliše, pa na osnovu toga
- Ako nema strane koja dodjeljuje mjesta:
  - Mjesto pripada onom ko prvi zauzme
  - Ako stignu dvojica u isto vrijeme, spor će riješiti izvlačenjem

Pitanje općih dobara ili koristi

- U to spadaju vode, pašnjaci, šume, lovišta i sl.
- Niko ih nema pravo uzurpirati na način da spriječi pristup drugima da se okoriste

Nagrada za djelo - Džeale

Definicija: Predstavlja vrstu ugovora u kojem se jedna strana obavezuje da isplati precizno određenu naknadu onome ko uradi neku radnju ili posao.

Šerijatska utemeljenost i propis

- Kur'an, sunnet i konsenzus
- Propis: dozvoljena
- Vrsta ugovora: dozvoljen obostrano

Uvjeti ispravnosti

- Da nagrada bude poznata i dozvoljena
- Da posao bude dozvoljen
- Da onaj ko radi zna za nagradu

Ostali propisi

- Dozvoljeno je odrediti vremenski rok za posao
- Nagrada može biti materijalna i u vidu koristi i kao dio onog što radi

Razlika od najma

- Ovdje nije uvjet sklapanja ugovora pristanak radnika
- Niti poznatost radnika
- Niti potpuna poznatost posla
- I ugovor o nagradi nije obavezujući

Pronađena stvar - Lukata

Definicija: Predstavlja izgubljeni imetak ili svojinu koju neko pronađe.

Šerijatska utemeljenost

- Sunnet i konsenzus
- Propis uzimanja:
  1-Van Mekke:u osnovi dozvoljeno onom ko je siguran da će poštovati propise, osim što je izuzeto.
  2-U Mekki: nije, osim sa obavezom oglašavanja dok god se ne pronađe vlasnik
- Mudrost: čuvanje tuđeg imetka i svojine

Vrste pronađene stvari

- Ono što ne privlači pažnju većine ljudi: dozvoljeno je uzeti i prisvojiti osim ako zna kome pripada
- Ono što privlači pažnju većine ljudi: obaveza je oglašavati godinu dana ako uzme, a nakon toga dozvoljeno prisvojiti
- Pronađena životinja ima dvije vrste:
  1-nije dozvoljeno uzeti
  2-dozvoljeno je uzeti

Propis onoga što privlači pažnju većine ljudi

- Dozvoljeno uzeti sa obavezom oglašavanja godinu dana
- Ako se javi vlasnik, tražiti da je opiše, i na osnovu toga mu je predati
- Ako se ne javi nakon godinu dana dozvoljeno prisvojiti i raspolagati
- Ako se javi i nakon godinu dana, obaveza mu je vratiti stvar ili protuvrijednost

Pronađena životinja

- Nije dozvoljeno uzeti životinju koja može opstati sama i koja se umije zaštiti od sitne divljači, poput kamile
- Dozvoljeno je uzeti životinju od sitnije stoke koja se ne može sama zaštiti (poput ovce i koze), i nju je obaveza oglašavati godinu dana, međutim, dozvoljeno je pojesti ili prodati i sačuvati vrijednost ako bi se javio vlasnik

Pronađeni insan - Lekit

Opšti propisi

- Definicija: To je odbačeno dijete nepoznatog porijekla koje se pronađe ostavljeno na putu
- Propis uzimanja: fardu kifaje, a može biti i fardu ajn
- Nije ga dozvoljeno prisvojiti u smislu da ga pripiše sebi i svom porijeklu kao vlastito dijete
- Dozvoljeno ga je usvojiti u smislu da preuzme brigu o njegovom izdržavanju i odgoju, s tim da je žena obaveza da se zastre od njega kad dosegne određenu dob, i treba mu se objasniti da mu nisu roditelji kad bude sposoban to razumijeti
- On nije nasljednik izdržavatelja.
  A izdržavatelj njega nasljeđuje po jednom mišljenju.

Poglavlje o vakufu

Definicija: Predstavlja vrstu trajnog davanja imetka nekoj kategoriji ili za neko dobro kojim se približava Allahu, ili određenoj osobi ili osobama, a kojim se dozvoljava raspolaganje njegovom koristi a zabranjuje raspolaganje osnovom.

Šerijatska utemeljenost

- Kur'an, sunnet i konsenzus
- Propis se razlikuje od dozvoljenog do pohvalnog shodno situaciji
- Vrsta ugovora: obavezujući

Ruknovi ugovora o uvakuvljavanju

- Vakif
- Onaj na koga se uvakufljuje
- Ono što se uvakufljuje
- Konstrukcija ugovora kojom se smatra sklopljenim (govorna ili radnjom)

Uvjeti ispravnosti

- Da vakif bude džaiz teberu'u
- Da ono što uvakufljuje bude precizirano i da sadrži ciljanu korist
- Da ako uvakufljuje za neku kategoriju ili opće dobro da bude ono što približava Allahu

Upravljač vakufom (onaj ko ima obavezu brige o vakufu)

- Dvije vrste:
  1-onaj koga postavi vakif imenom ili opisom
  2-ako ga ne postavi, onda onaj na koga je uvakufljeno ako su određene osobe, a ako nisu onda šerijatski vladar odnosno nj.zastupnik
- Obavezno se pridržavati uvjeta vakifa: po pitanju svrhe vakufa, upravitelja itd.

Poglavlje o poklanjanju - Hedijje

Definicija: Predstavlja trajno davanje poznatog imetka za života drugome bez uzimanja protuvrijednosti.

Šerijatska utemeljenost

- Kur'an, sunnet i konsenzus
- Propis: pohvalno
- Vrsta ugovora: obavezujući

Uvjeti ispravnosti

- Da onaj ko poklanja bude džaiz teberu'u
- Da poklon bude onom ko postoji
- Da bude onom ko ima sposobnost posjedovanja
- Prihvatanje poklona

Preuzimanje poklona (kabd)

- je uvjet obaveznosti ne ispravnosti
- Prije toga je dozvoljeno tražiti i vratiti poklon natrag, a poslije toga nije

Propisi poklanjanja djeci

- Treba biti pravično, a razilaze se u tome šta je pravično
- Poklanjanje u stanju potrebe se razlikuje od onog kada nema potrebe
- Propis kod nepravičnog poklanjanja: vratiti višak ili nadoknaditi kome je manjak

Poklanjanje u stanju teške bolesti - Atijje

Definicija: Prestavlja vrstu poklanjanja koje biva u stanju teške bolesti sa mogućim smrtnim ishodom.

- Uvjeti ispravnosti
  - Da ne bude nasljedniku
  - Da ne prelazi trećinu
- Propis poklanjanja bolesnika shodno stanju
  - Teška bolest sa mogućim smrtnim ishodom: dozvoljeno pod dva spomenuta uvjeta
  - Lahka bolest: dozvoljeno bez spomenutih uvjeta kao i zdravoj osobi
  - Bolest koja je između dva spomenuta stanja: Uzima propis shodno tome da li ga je oborila na postelju, pa ako jeste, uzima propis prvog stanje, a ako ne, onda propis drugog
- Mudrost razdvajanja poklanjanja u ovom stanju od drugih stanja
  - ?

Poglavlje o oporuci - Vesijje

Definicija: Predstavlja uputstvo o davanju imetka ili o postupanju nakon smrti.

Šerijatska utemeljenost

- Kur'an sunnet i konsenzus
- Propis: razlikuje se shodno situaciji
- Vrsta ugovora: dozvoljen

Uvjeti ispravnosti

- Da oporučioc bude džaiz teberu'u
- Da ne bude nasljedniku
- Da ne bude više od trećine
- Da onaj kome se oporučuje bude preciziran
- Prihvatanje

Vrste oporuke shodno šerijatskom propisu

- Vadžib – za dug koji nema potvrde i rođacima koji ne nasljeđuju ako je imetak veliki
- Mustehab – za neko dobro ako je veći imetak i ako time neće naštetiti nasljednicima u potrebi
- Muharram – više od trećine ili nasljedniku
- Mekruh – oporuka siromašnog ili onog ko posjeduje malo a nasljednici mu u potrebi
- Dozvoljeno – sve što nije spomenuto

Čime oporuka biva poništena

- Smrću onog kome je opručeno prije smrti oporučioca
- Da oporučeni ubije oporučioca
- Da propadne oporučeni imetak ako je preciziran, ne procentualno

Poglavlje o oporuci - Vesijje

Uvjeti izvršioca oporuke

(To je onaj koga oporučioc odredi da se pobrine o raspodjeli imetka ili o udaji kćeri i sl.)

- Da bude šerijatski obaveznik, tj.punoljetan i razuman
- Rušd – da zna i da ispravno postupa sa onim što mu je povjereno
- Musliman
- Adl – Da bude postojan u vjeri i čuvanju ugleda

Nasljedno pravo - Feraid

Predmet poglavlja: Propisi raspodjele imetka umrlog na nasljednike i način računanja

- **Obaveze vezane za imetak umrlog**
  - Sredstva koja su potrebna za pripremu i ukop
  - Dugovi koji su osigurani zalogom
  - Ostali dugovi: prema Allahu i prema ljudima
  - Oporuka
  - Nasljedstvo
- **Ruknovi naslijeđivanja**
  - Onaj koji ostavlja nasljedstvo
  - Nasljednik
  - Nasljedstvo
- **Uvjeti ispravnosti naslijeđivanja**
  - Smrt onog ko ostavlja imetak ili ono što ulazi u propis smrti (npr. nestala osoba)
  - Da nasljednik bude živ u trenutku smrti ostavljača imetka ili da ulazi u propis živog (npr. začet plod u stomaku)
  - Postojanje razloga nalijeđivanja
- **Razlozi naslijeđivanja**
  - Srodstvo
  - Brak
  - Štićeništvo (ko oslobodi roba naslijeđuje ga)
- **Prepreke naslijeđivanja**
  - Nevjerstvo
  - Ropstvo
  - Ubistvo

Nasljedno pravo - Feraid

Vrste srodnika shodno strani sa koje se pripisuju umrlom

USUL – to je uzlazna strana srodstva od kojih umrli potiče. Svi nasljeđuju osim:

- Djed i pradjed između kojeg je i umrlog žensko na bilo kojem stepenu (npr. djed po majci)
- Nena i pranena između koje je i umrlog muško pa žensko na bilo kojem stepenu (npr. majka djeda po majci)

FURU'U – to je silazna strana srodstva tj. djeca i potomci umrlog. Svi nasljeđuju osim:

- Oni koji se pripisuju ili prilaze umrlom preko ženska (poput djece od kćeri i njihove djece itd.)

HAVAŠI – to je strana koja dijeli isto porijeklo tj. usule sa umrlim. Svi nasljeđuju osim:

- Muškarac koji se pripisuje umrlom putem ženske osobe, osim brata po majci (npr. dajđe, sinovi sestara)
- Svako žensko osim sestara (npr. kćeri sestara, kćeri braće, tetke po ocu i majci)

Nasljedno pravo - Feraid

Podjela nasljednika s obzirom na spol

Muški

- Sin
- Sin sina i nj.sin i tako silazno čisto muškom linijom
- Otac
- Djed sa očeve strane i nj. otac i tako silazno čisto muškom linijom
- Brat po ocu i majci
- Brat po ocu
- Brat po majci
- Sin brata po ocu i majci, i nj. sin i tako silazno čisto muškom linijom
- Sin brata po ocu, i nj.sin i tako silazno čisto muškom linijom
- Amidža po ocu i majci i brat djeda po ocu i majci i tako uzlazno
- Amidža po ocu, i brat djeda po ocu i taku uzlazno
- Sin amidže po ocu i majci, i nj. sin i tako silazno čisto muškom linijom
- Sin amidže po ocu i nj. sin i tako silazno čisto muškom linijom
- Suprug
- Oslobodioc roba

Ženski

- Kćerka
- Kćerka sina i kćerka sinovog sina i tako silazno čisto muškom linijom
- Majka
- Nena s majčine strane i njena mati i tako uzlazno čisto ženskom linijom
- Nena s očeve strane i njena mati i tako uzlazno čisto ženskom linijom
- Sestra po ocu i majci
- Sestra po ocu
- Sestra po majci
- Supruga
- Osloboditeljka roba

Nasljedno pravo - Feraid

Vrste naslijeđivanja

FARZOM – to je ono koje je precizno određeno. Ima šest farzova:

- Polovina
- Četvrtina
- Osmina
- Dvije trećine
- Trećina
- Šestina

TA'SIBOM – to je ono koje nije precizno određeno.

Nasljedno pravo - Feraid

Vrste naslijednika s obzirom na vrstu nasljeđivanja

Oni koji nasljeđuju samo farzom

- Majka
- Brat po majci
- Sestra po majci
- Nena sa majčine strane
- Nena sa očeve strane
- Suprug
- Supruga

Oni koji nasljeđuju samo ta'sibom

- Sin
- Sin sina itd.
- Brat po ocu i majci
- Brat po ocu
- Sinovi prvih i drugih itd.
- Amidže uzlazno
- Sinovi amidža silazno
- Oslobodioci roba

Oni koji nasljeđuju nekad farzom, a nekad ta'sibom, a nekad sa oboje

- Otac
- Djed

Oni koji nasljeđuju nekad farzom, a nekad ta'sibom

- Kćerka
- Kćerka sina
- Sestra po ocu i majci
- Sestra po ocu

Nasljedno pravo - Feraid

Nasljednici koji u osnovi nasljeđuju farzom i šartovi pod kojim dobijaju određeni udio

Nasljedno pravo - Feraid

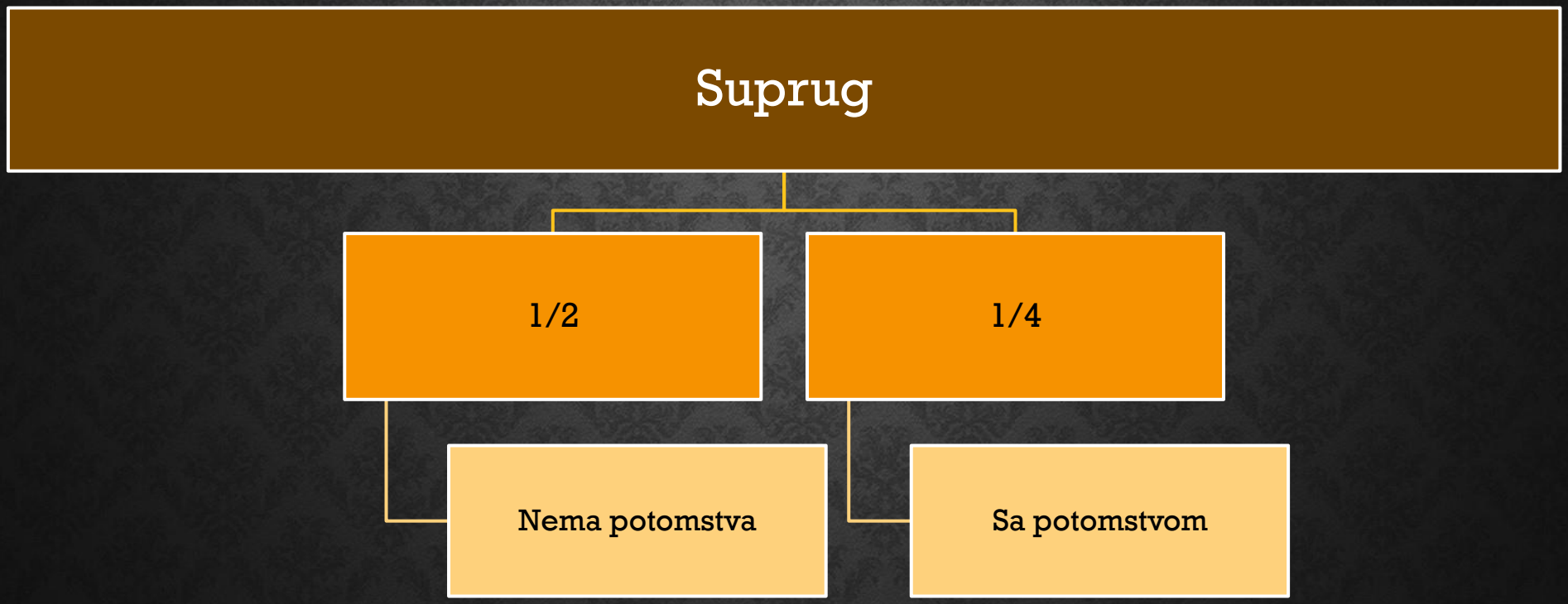

Nasljedno pravo - Feraid

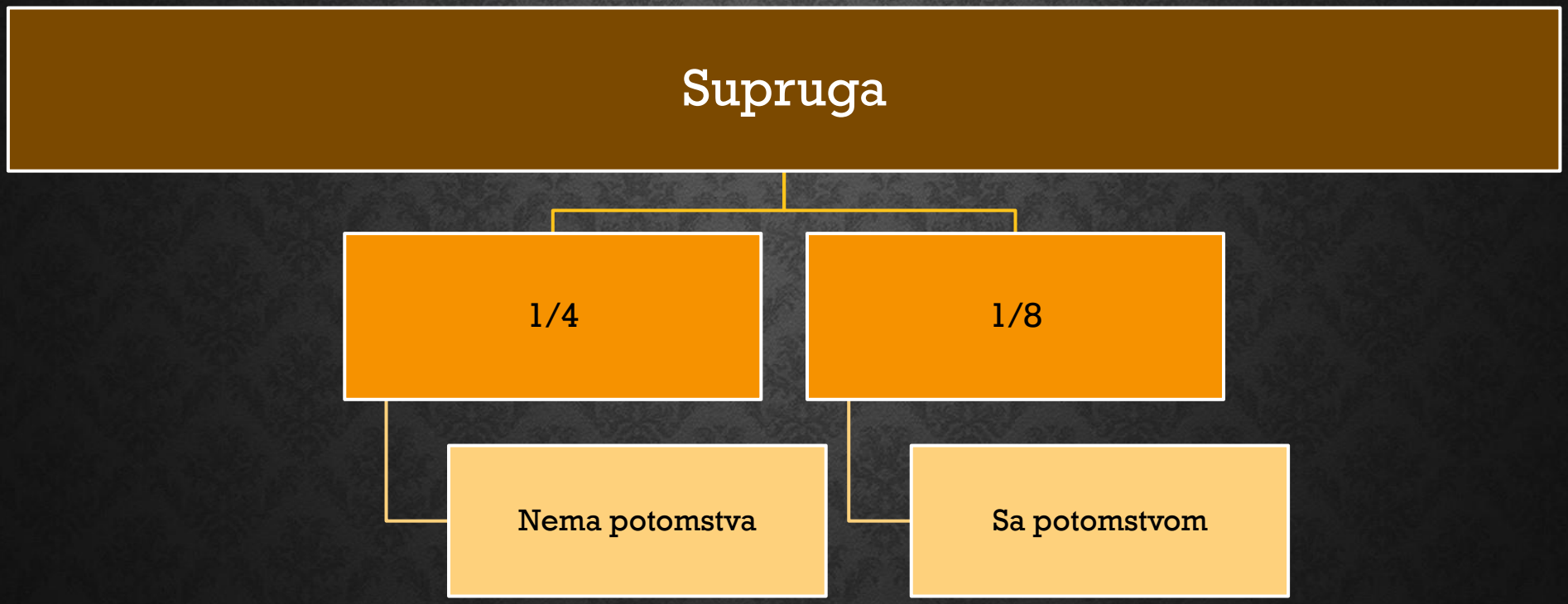

Nasljedno pravo - Feraid

Majka

- 1/3
  - Nema potomstva
  - Nema dvoje i više braće i sestara
  - Da nije Omerova mesela
- 1/6
  - Sa potomstvom
  - Sa dvoje i više braće i sestara
  - Da nije omerova mesela
- 1/3 ostatka u Omerovoj meseli
  - Da u meseli budu majka, otac i jedan od supružnika. Nakon što supružnik uzme svoj farz, ostatak će se dijeliti tako da majci pripadne 1/3 ostatka, a ocu preostale 2/3

Nasljedno pravo - Feraid

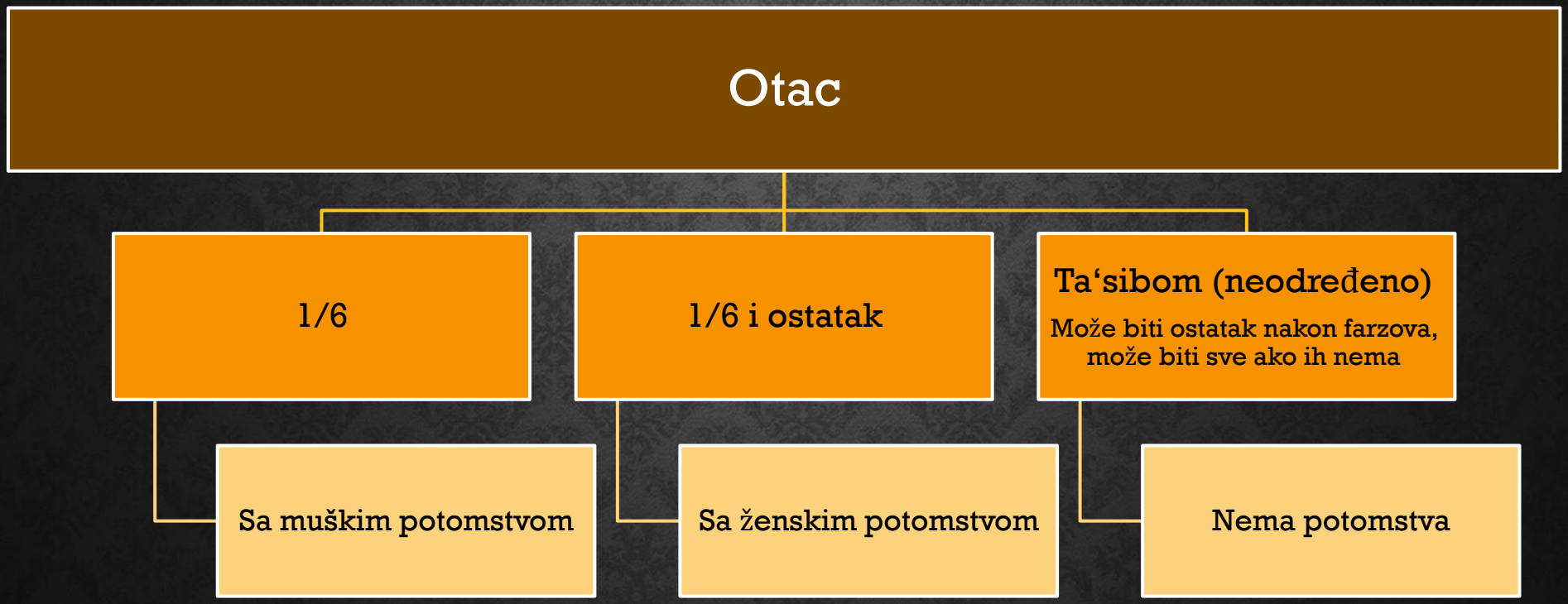

Nasljedno pravo - Feraid

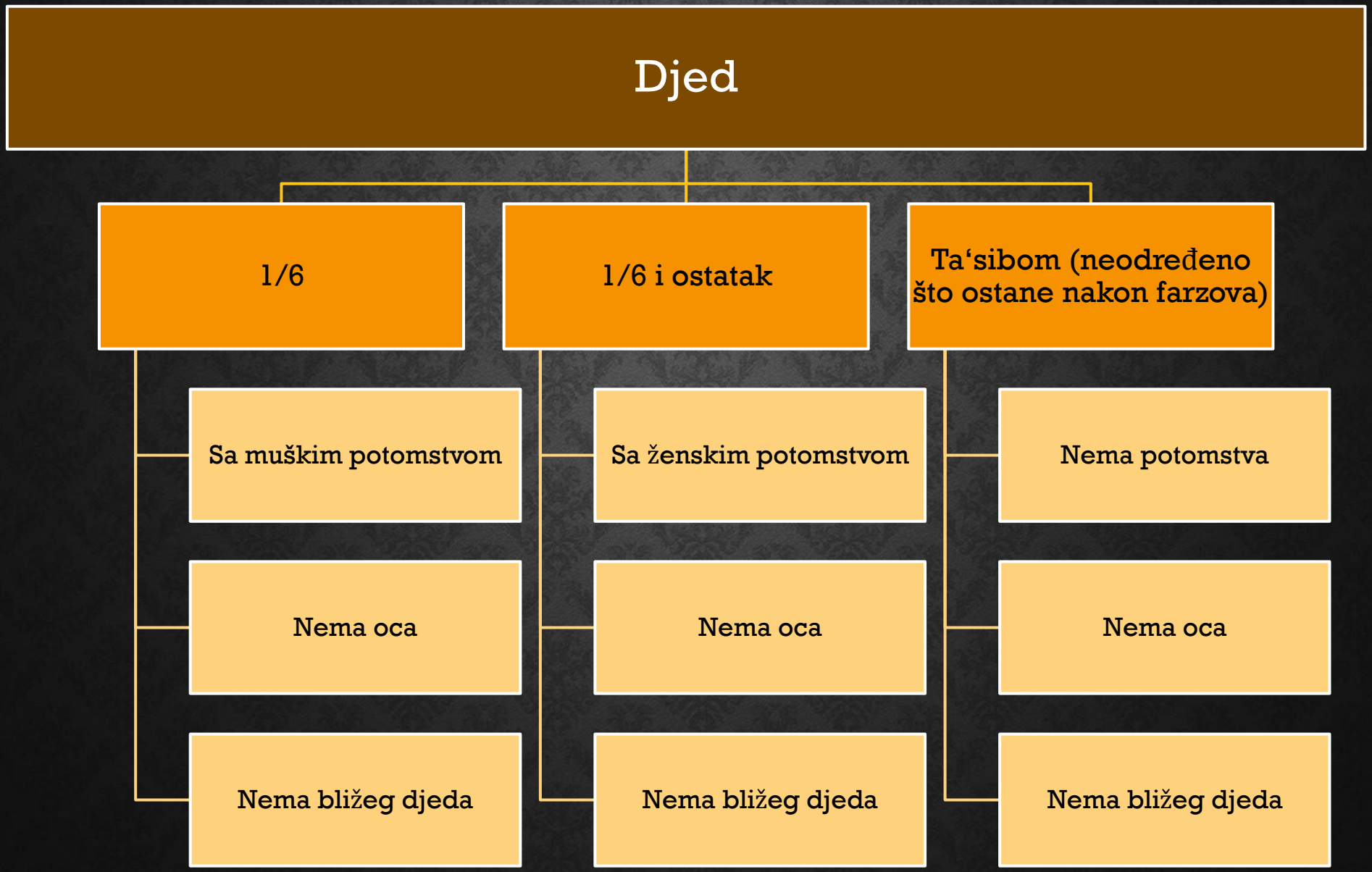

Nasljedno pravo - Feraid

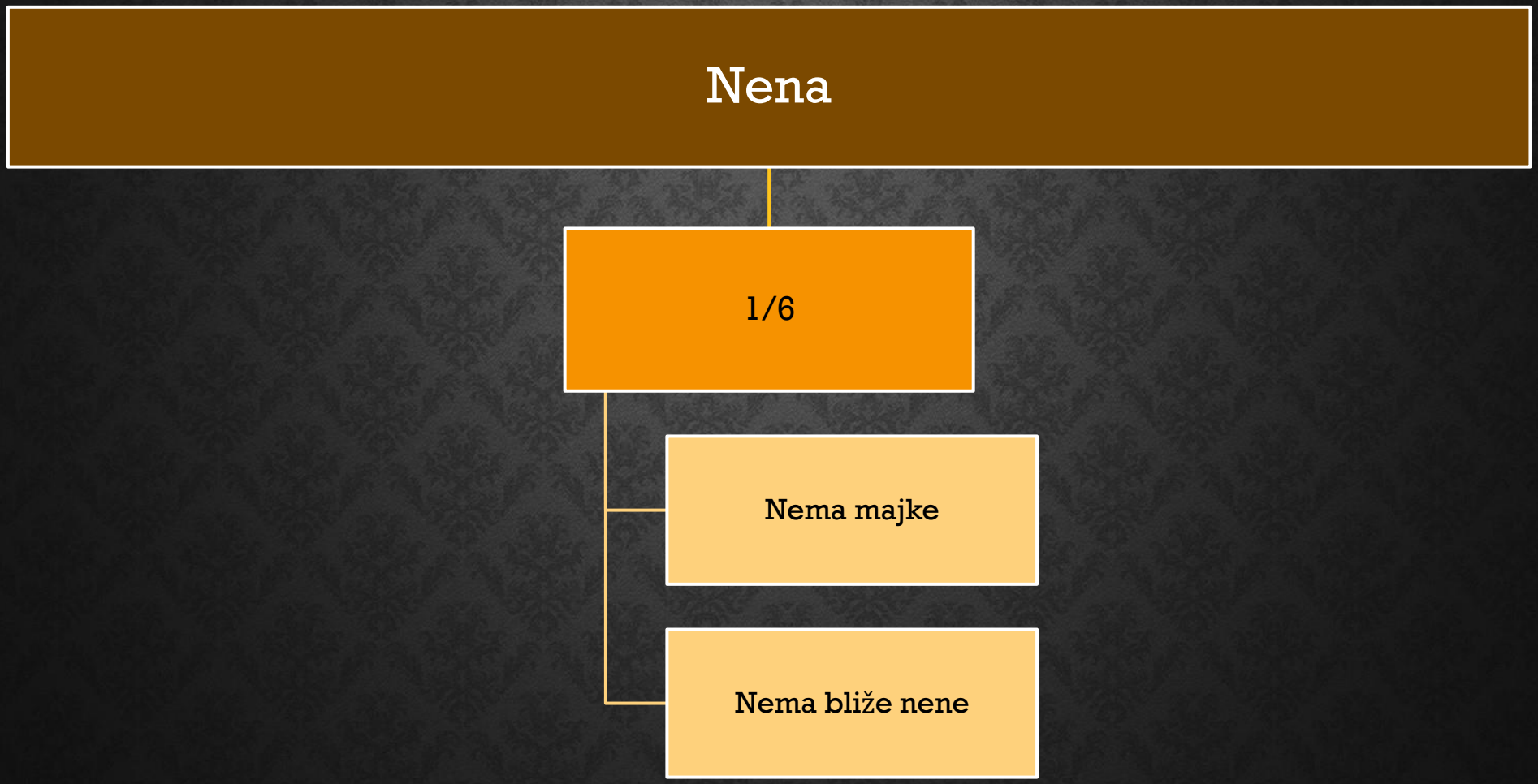

Nasljedno pravo - Feraid

Nasljedno pravo - Feraid

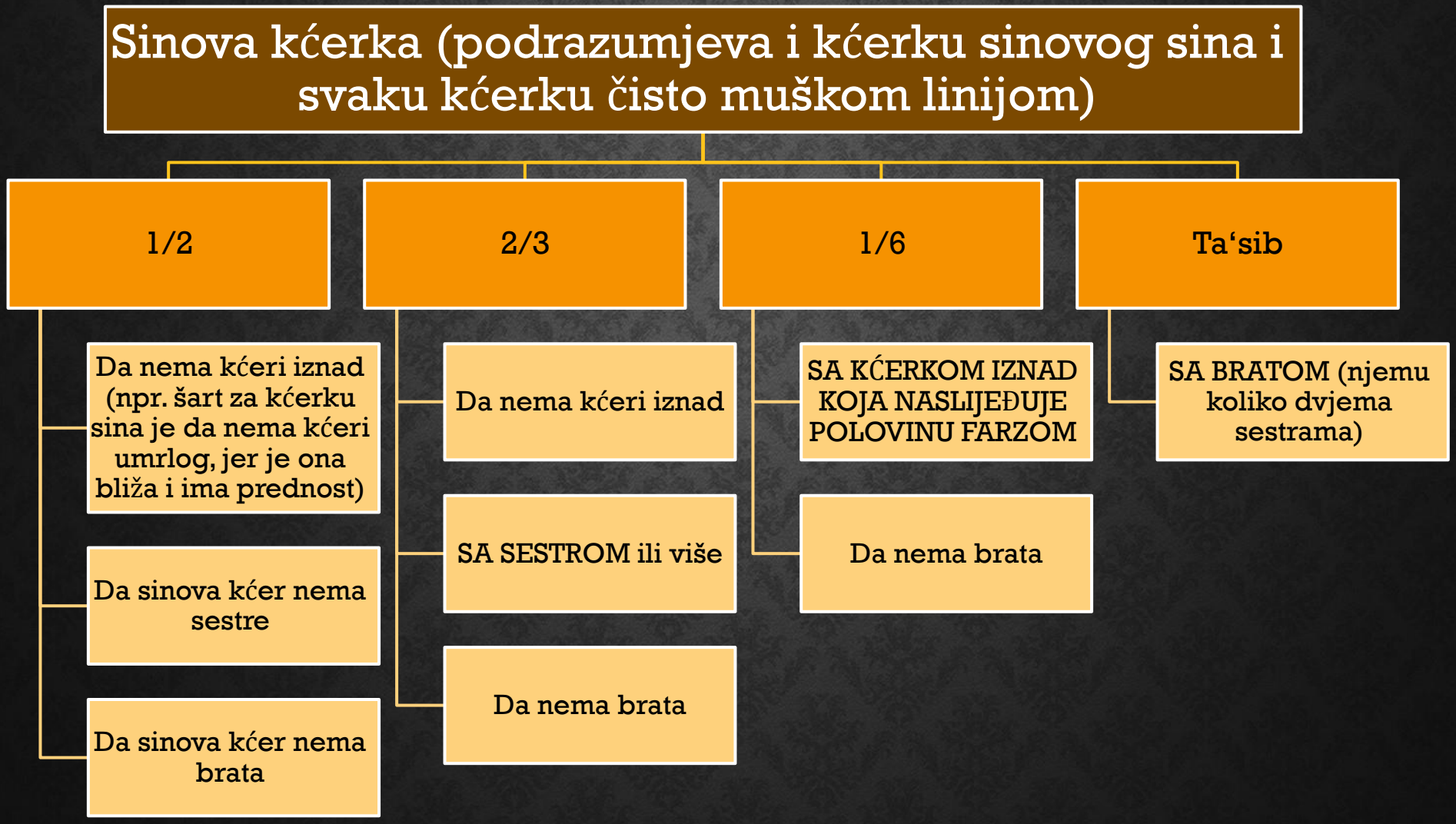
Sinova kćerka (podrazumjeva i kćerku sinovog sina i svaku kćerku čisto muškom linijom)
1/2
2/3
1/6
Ta'sib
Da nema kćeri iznad (npr. šart za kćerku sina je da nema kćeri umrlog, jer je ona bliža i ima prednost)
Da sinova kćer nema sestre
Da sinova kćer nema brata
Da nema kćeri iznad
SA SESTROM ili više
Da nema brata
SA KĆERKOM IZNAD KOJA NASLIJEĐUJE POLOVINU FARZOM
Da nema brata
SA BRATOM (njemu koliko dvjema sestrama)

Nasljedno pravo - Feraid

Sestra po ocu i majci

1/2

- Nema potomstva
- Nema muških usula
- Da nema još sestara po ocu i majci
- Da nema brata po ocu i majci

2/3

- Nema potomstva
- Nema muških usula
- SA SESTROM ili više po ocu i majci
- Da nema brata po ocu i majci

Ta'sib 1

- Nema potomstva
- Nema muških usula
- SA BRATOM PO OCU I MAJCI (njemu koliko dvjema svejedno jedna ili više sestra sa jednim bratom ili više)

Ta'sib 2

- Nema muškog potomstva
- Nema muških usula
- AKO BUDU NASLIJEĐIVALE JEDNA ILI VIŠE, SAME SA KĆERIMA (ili kćerima sinova) jednom ili više, naslijedit će ostatak

Nasljedno pravo - Feraid

Sestra po ocu

1/2	2/3	1/6	Ta‘sib 1	Ta‘sib 2
Nema potomstva	Nema potomstva	Nema potomstva	Nema potomstva	Nema potomstva
Nema muških usula	Nema muških usula	Nema muških usula	Nema muških usula	Nema muških usula
Nema brata po ocu i majci	Nema brata po ocu i majci	Nema brata po ocu i majci	Nema brata i sestre po ocu i majci	Nema brata i sestre po ocu i majci
Da nema još sestara po ocu	AKO IMA SESTRU PO OCU DIJELI SA SESTROM ili više	Da nema brata (po ocu)	DA IMA BRATA PO OCU (njemu koliko dvjema)	AKO BUDU NASLIJEĐIVALE JEDNA ILI VIŠE SA KĆERIMA (ILI KĆERIMA SINOVA) JEDNOM ILI VIŠE
Da nema brata (po ocu)	Da nema brata (po ocu)	DA IMA SESTRA PO OCU I MAJCI KOJA NASLIJEĐUJE POLOVINU FARZOM		
Da nema sestre po ocu i majci	Nema sestre po ocu i majci			

Nasljedno pravo - Feraid

Nasljedno pravo - Feraid

Nasljednici koji nasljeđuju neodređeno (ta'sibom)

- Ako bude onih koji nasljeđuju određeno (farzom), prvo će se njima dati njihovo, pa što ostane onim koji nasljeđuju neodređeno
- Ako ništa ne ostane poslije farzova otpadaju
- Ako bude sam nasljeđuje čitav imetak
- Ako ih bude više, prednost se daje po strani, pa po stepenu, pa po jačini veze

Nasljedno pravo - Feraid

Redoslijed nasljednika s obzirom na prednost u nasljeđivanju

- **Potomstvo**
  - Sin i kćerka
  - Pa sinovi i kćerke sinova
  - Pa djeca sinovljevih sinova
- **Supružnici**
- **Usuli**
  - Otac i majka
  - Djedovi i nene, bliži pa dalji
- **Braća, sestre i sinovi braće**
  - Braća i sestre po majci (ne utiču na nasljedstvo dr. braće, niti obrnuta)
  - Braća i sestre po ocu i majci
  - Braća po ocu
  - Sinovi braće po ocu i majci
  - Sinovi braće po ocu
- **Amidže i sinovi amidža**
  - Amidže po ocu i majci
  - Amidže po ocu
  - Pa amidže iznad (braća djeda)
  - Sinovi amidža po ocu i majci
  - Sinovi amidža po ocu
- **Oslobodioci robova**

Nasljedno pravo - Feraid

Nasljedno pravo - Feraid

Zaklanjanje osobom tj. drugim nasljednikom

Potpuno

- Ne ulazi na supružnike, roditelje i djecu
- Posrednik do umrlog zaklanja onog kome posreduje osim izuzetog
- Pravilo prednosti strane, potom stepena, potom jačine veze
- Usule zaklanjaju samo bliži usuli
  Furue zaklanjaju samo bliži furui
  Havaši zaklanjaju usuli, furui i havaši bliži od njih

Djelimično

- Spuštanje sa farza na manji farz
- Spuštanje sa ta‘siba na manji ta‘sib
- Spuštanje sa farza na manji ta‘sib
- Spuštanje sa ta‘siba na manji farz
- Povećanjem broja osoba u jednom farzu
- Povećanjem broja osoba u ostatku nakon farzova
- Mesela aul

Bračno pravo

Bračno pravo

Definicija braka: Predstavlja ispravan bračni ugovor između čovjeka i žene kojim postaju intimno dozvoljeni jedni drugome.

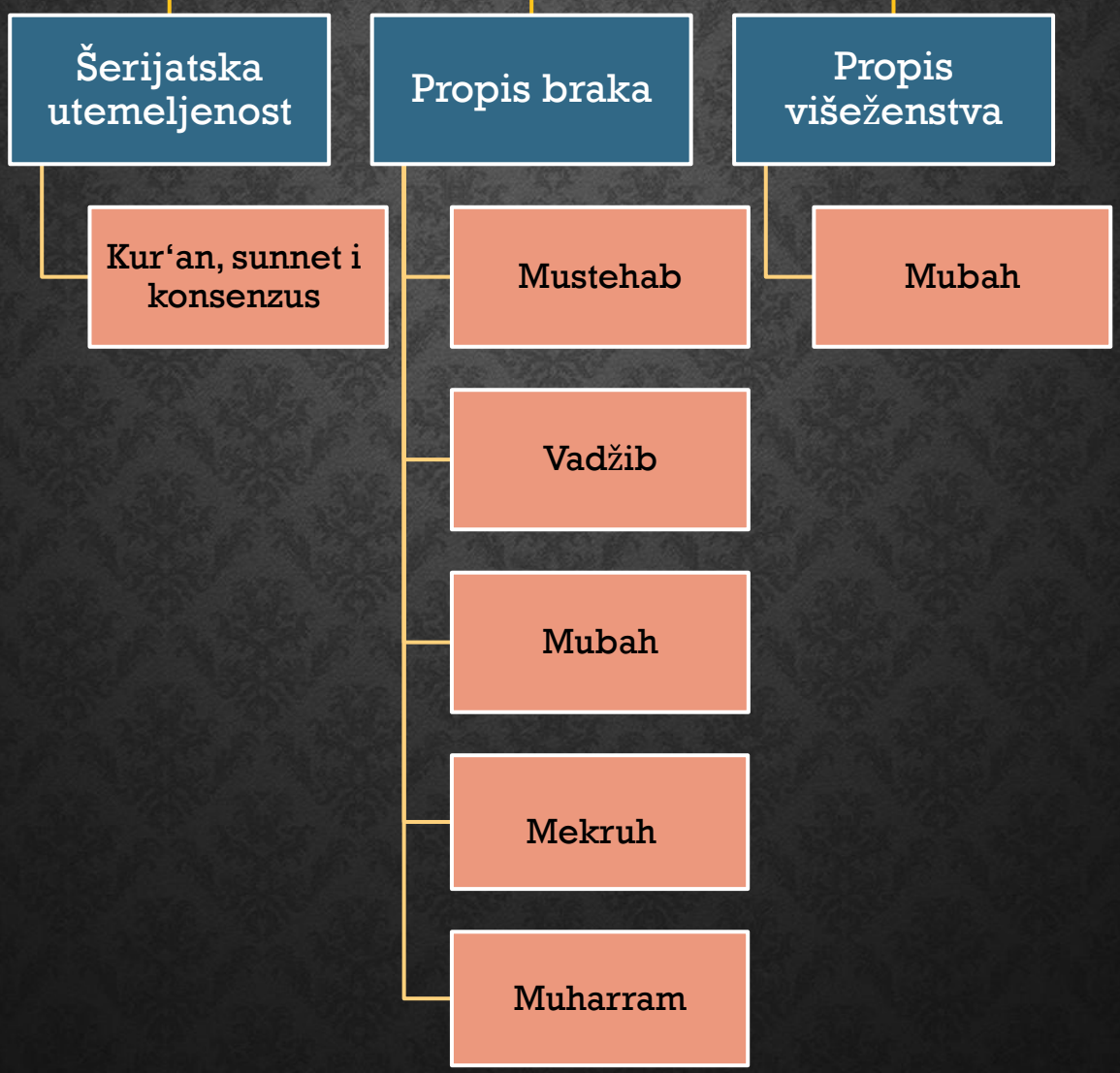

Bračno pravo

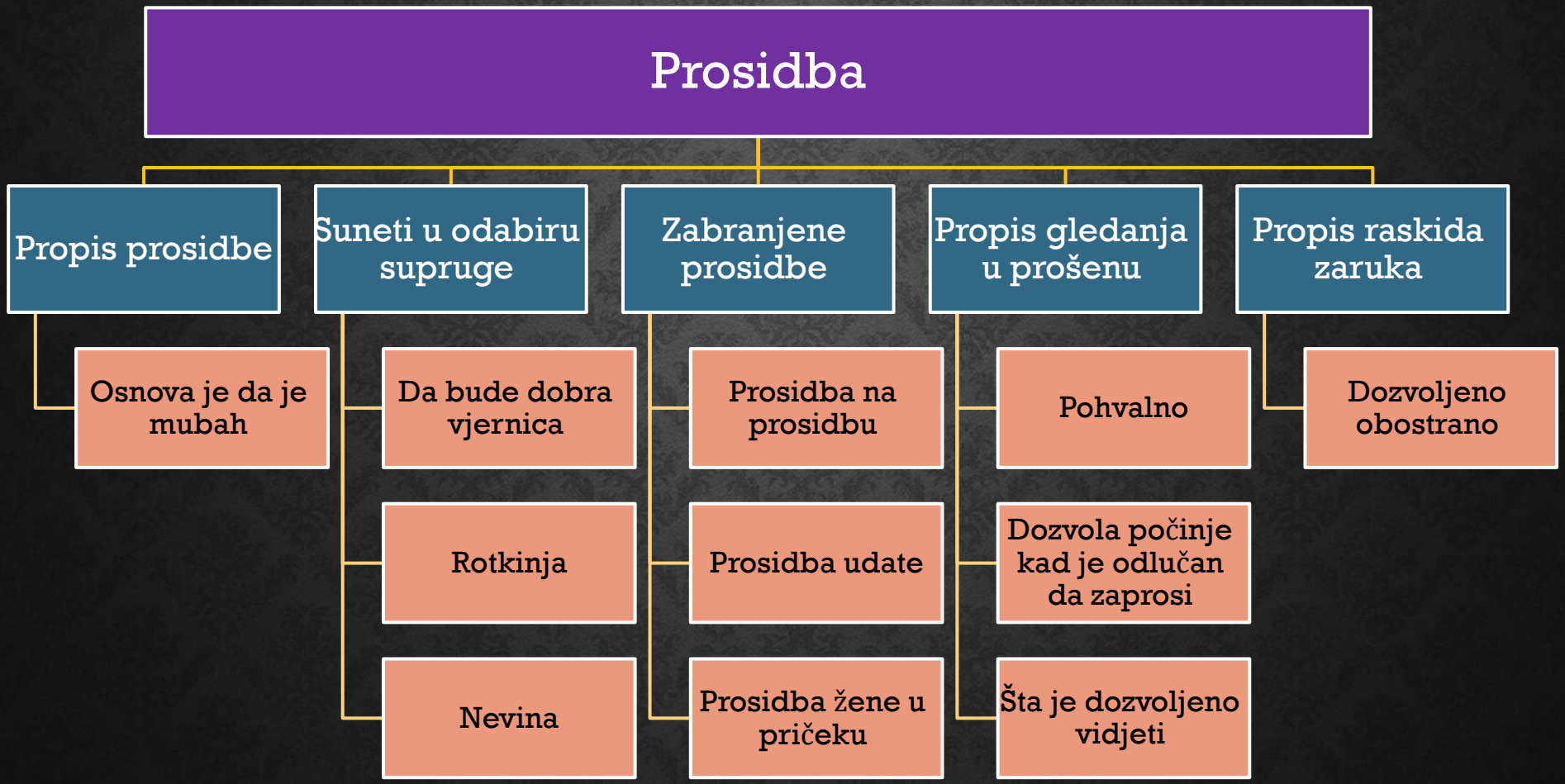

Bračno pravo

Bračni ugovor

Ruknovi
- Suprug
- Supruga
- Ponuda i prihvatanje

Šartovi ispravnosti
- Da supružnici budu precizirani
- Obostrano zadovoljstvo supružnika
- Da nema prepreka
- Prisustvo velija
- Prisustvo dva svjedoka

Šartovi ispravnosti velija
- Razuman i punoljetan
- Muškarac
- Iste vjere kao i mlada
- Da se razumije u brak i odabir životnog saputnika
- Da nije u ihramima

Šartovi ispravnosti svjedoka
- Razumni i punoljetni
- Muškarci
- Na vjeri supružnika
- Čulo sluha
- Da nisu od familije mladoženje, niti mlade, niti velija, uzlazno i silazno

Obznana braka
- Mustehab
- Propis tajnog braka

Bračno pravo

One sa kojima je brak zabranjen

Trajno

- Zbog SRODSTVA: majka, nena sa obe strane, kćerka, kćeri sinova i kćeri, sestre, kćeri sestara i braće, te očeve i majčine sestre (tetke)
- Zbog DOJENJA: zabranjeno je dojenjem ono što je zabranjeno srodstvom
- Zbog TAZBINSTVA:
  - Zabranjene bračnim ugovorom: su supruge očeva i djedova, supruge sinove, te sinova sinova i kćeri, majke supruga i nene.
  - Zabranjene spolnim odnosom u braku: kćeri supruga, te kćeri njenih sinova i kćeri.
- Bivša supruga zbog MEĐUSOBNOG PROKLINJANJA kod kadije

Dok postoji prepreka

- Koje su zabranjene da se sastave sa suprugom
- Zbog ispunjenog broja dozvoljenih supruga
- Nevjernice osim kitabija
- Ropkinja slobodnom
- Koja je u pričeku
- Koja je u ihramima
- Razvedena trećim talakom bivšem suprugu

Bračno pravo

Uvjetovanje supružnika

To su uvjeti koje postavljaju supružnici jedno drugome prije sklapanja bračnog ugovora, kojim žele da ostvare neku korist ili pravo

VRIJEME uvjetovanja koje se uzima u obzir, jeste sve dok se ne sklopi bračni ugovor.

PROPIS: Osnova je kao i kod ostalih ugovora dozvola, osim ono što je šerijatom zabranjeno.

Bračno pravo

Uvjetovanje supružnika - Vrste uvjeta

Ispravni uvjeti

Ovi uvjeti su obavezni da se ispoštuju, te u slučaju kršenja, druga strana ima pravo izbora da traži raskid ugovora

Primjer ispravnih uvjeta: da da završi mlada školovanje, ili da ne idu živjeti u drugu zemlju, ili da ne žive sa njegovim ili njenim roditeljima, ili da je ne rastavi od djece iz prošlog braka, ili da živi blizu roditelja, ili da se ne ženi na nju, ili da uvjetuje veličinu mehra ili odgodu itd.

Neispravni uvjeti koji ne utiču na ugovor

To su oni uvjeti kojim se oduzima neko pravo supružnika potvrđeno šerijatom.

Takvi uvjeti se odbacuju čak i ako se pristalo na njih, a bračni ugovor ostaje ispravan

Primjer takvih uvjeta je: da nema spolnog odnosa, da nema mehra, ili da talak bude u ženinim rukama, ili da nema izdržavanja, ili udjela supruge u boravku kod nje među drugim suprugama.

Neispravni uvjeti koji poništavaju ugovor

To su oni sa kojim je ugovor neispravan, tj. poništava se.

Ovdje spadaju:

1- uvjetovanje trajanja braka određeno vrijeme (muta brak)

2- uvjetovanje da je razvede nakon odnosa da bude halal bivšem (tehlil)

3- da uvjetuje velij drugome, oženit ću te svojom ako me oženiš svojom, svejedno sa mehrom ili ne (šigar)

Bračno pravo

Mahane supružnika

koje dozvoljavaju raskid bračnog ugovora

- Definicija: To je svaka ozbiljna mahana koju sakrije strana bračnog ugovora prilikom sklapanja istog, koju da je znala druga strana vjerovatno ne bi pristala na brak.
  - Ozbiljna mahana je ona koja izaziva međusobnu odbojnost ili onemogučava zdrav bračni život
- Šartovi mahane
  - Da je ozbiljna mahana koja bi uticala na odustajanje od bračnog ugovora
  - Da je postojala prije sklapanja ugovora
  - Da je sakrila strana ugovora, tj da nije za mahanu znala druga strana
- Osnova kod supružnika prilikom sklapanja ugovora
  - Je da nema takvih mahana i kod pristanka supružnika na brak se to podrazumijeva
- Vrste mahana
  - Tjelesne (sve što onemogučava spolni odnos, deformiteti itd.)
  - Duševne (mentalne bolesti)
  - Vjerske i moralne

Bračno pravo

Raskid bračnog ugovora (fesh)

- Mogu ga tražiti i čovjek i žena
- Uglavnom biva presudom kadije
- Fesh nije talak, niti se računa u broj talaka, niti ima mogučnost da je da je vrati dok je u pričeku
- Obavezan je priček nakon osamljivanja ili intimnog kontakta kao i kod talaka
- Obavezan je mehr nakon osamljivanja ili intimnog kontakta kao i kod talaka
- Ako čovjeku bude obavezan mehr, a žena ili njen velij su sakrili mahanu, obaveza mehra se vraća na onog ko je obmanuo

Bračno pravo

Brak nevjernika

Brak nevjernika podrazumijevamo ispravnim pod dva šarta

- Da je ispravan po njihovoj vjeri
- Da se ne obraćaju nama po pitanju njihovog braka

Ako traže od nas da im sklopimo brak ili riješimo spor

- Traže sklapanje braka: mora biti sklopljen po islamskim propisima
- Traže rješenje spora u braku:

  1- ako mu je dozvoljena u tom trenutku: potvrdit ćemo ispravnost braka

  2- ako mu je zabranjena u tom trenutku: raskinut ćemo im bračni ugovor

Ako supružnici prime islam

- Ako bude istovremeno ili primi islam suprug kitabijke: brak je ispravan
- Ako islam primi supruga nevjernika ili suprug nekitabijke: istog trenutka bivaju zabranjeni jedno drugom. Dok pitanje bračnog ugovora zavisi da li su imali spolni odnos: ako nisu brak se poništava, a ako jesu imaju izbor da čekaju drugog da primi islam, pa ako primi brak im je ispravan po prvobitnom ugovoru.

Ako se supružnik odmetne od islama

- Sva pitanja braka, a posebno rastave, a još posebnije odmetništva se moraju rješavati kod ovlaštenog kadije, a ako nema onda kod pouzdane učene osobe
- Ako neko učini jasno djelo kufra u kojem nema razilaženja, zabranjeni su jedno drugom dok se ne razjasni situacija ili dok se ne pokaje. Ako se pokaje prije nego istekne priček ne moraju obnavljati bračni ugovor.

Bračno pravo

Mehr

DEFINICIJA: To je nadoknada koju suprug daje supruzi zbog sklapanja bračnog ugovora.

PROPIS: vadžib činom sklapanja ugovora. Obaveza je požuriti sa isplatom, a najbolje prije odnosa, osim ako dogovore odgodu. Biva potvrđenim osamljivanjem ili intimnim kontaktom (u predavanju definicija osamljivanja i kontakta u šerijatu).

VELIČINA MEHRA: Nije propisana određena veličina mehra, ali je od suneta da bude olakšan i smanjen.

ŠTA MOŽE BITI MEHR: Dozvoljeno je sve što ima prodajnu vrijednost, bilo stvar ili korist.

Dozvoljena je odgoda i oprost mehra, kao i da supruga odbije odnos prije isplate pod uslovom da već nisu imali odnos ili ga odgodili.

Mehr je u potpunosti pravo supruge i postaje njenim vlasništvom sklapanjem bračnog ugovora, osim ako je odgođen

Bračno pravo

Mehr

NEODREĐENI MEHR: To je mehr koji nije spomenut ili nije određen prije sklapanja bračnog ugovora. U njegov propis ulazi neispravan mehr, kao i situacija da je velij vjenča bez mehra. Tada joj je obavezan mehr žena poput nje.

MEHR PRILIKOM RASTAVE ILI SMRTI SUPRUŽNIKA:

1- čitav mehr kod smrti i kod prekida braka nakon odnosa ili osamljivanja ili intimnog kontakata

2- pola mehra ako je bio određen, a nije bilo odnosa ili osamljivanja ili intimnog kontakta (kod talaka i fesha u kojem je muž uzrok fesha, a ne ako je ona uzrok)

3- nema mehra ako nije bio određen, i nije bilo odnosa ili osamljivanja ili intimnog kontakta (kod talaka i fesha).

VJENĆANI I VJERIDBENI POKLONI imaju isti propis kao i mehr po pitanju zadržavanja ili vraćanja svega, ili vraćanja polovine.

Bračno pravo

Velima ili svadbena gozba

- PROPIS: mustehab
- MUDROST VELIME:
- VRIJEME VELIME:
- KAKVOĆA I TROŠAK VELIME: Osnova je da se to vraća na materijalno stanje supruga
- PROPIS ODZIVA NA VELIMU: vadžib pod šartovima
- PROPIS JEDENJA NA VELIMI
- PROPISI VEZANI ZA SVATOVE I SLAVLJENJE (šta je dozvoljeno, a šta zabranjeno)

Bračno pravo

Bračne obaveze supružnika

- Predaja mlade
- Zajedničke obaveze
  - Međusobno lijepo postupanje
  - Čuvanje tajni
- Obaveze supruge
  - Da se dopusti
  - Da vođstvo prepusti suprugu
  - Poslušnost u dobru
  - Da bude na usluzi mužu shodno običajima i mogučnosti
  - Traženje dozvole
- Obaveze muža
  - Izdržavanje
  - Pravedno raspoređivanje u boravku i izdržavanju među suprugama
  - Noćenje ili boravak kod supruge
- Propisi spolnog odnosa
  - Vadžib
  - Haram
  - Mustehab
  - Mubah

Bračno pravo

Nušuz – Loše postupanje supružnika

- Definicija
  - Značenja koja obuhvata
  - Ako se upotrijebi u kontekstu muža
  - Ako se upotrijebi u kontekstu žene
- Osnovne napomene vezane za bračni život supružnika
  - Osnove lijepog bračnog života
  - Poznavanje i pridržavanje vlastite uloge
  - Ostavljanje onog što islam zabranjuje
- Liječenje nesuglasica lakše prirode
  - Kontrolisanje srdžbe
  - Ostavljanje svađe i rasprave
  - Priznavanje greške i traženje halala
  - Praštanje, velikodušnost i zanemarivanje
- Preporučene mjere kod lošeg postupanja supružnika
  - Muža
  - Žene

Bračno pravo

Sporazumna rastava braka (khul‘)

- **Definicija**
  - Predstavlja raskid bračnog ugovora u zamjenu za nadoknadu koju žena daje mužu.
- **Propis**
  - Dozvoljen sa valjanim razlogom
  - Haram bez razloga
  - Ima propis feskha ne talaka
- **Šartovi ispravnosti**
  - Šerijatska ispravnost braka
  - Postojanje validnog razloga
  - Da bude za nadoknadu
  - Da davanje nadoknade bude bez prisile
  - Dobrovoljni pristanak muža osim da bude prisiljen s pravom
  - Da ga izrekne muž ili onaj ko ga zastupa
- **Načini sporazumne rastave braka**
  - Bez kadije
  - Sa kadijom
- **Ostale mesele**
  - Izrazi kojim se žena rastavlja za nadoknadu
  - Veličina nadoknade
  - Razlike između khul‘a i talaka

Bračno pravo

Talak

Definicija

- Talak je muževo pravo da razvede suprugu, koje predstavlja određenu proceduru koja se završava prekidom bračnog ugovora

Propis

- Mubah – sa razlogom ili potrebom
- Mekruh – bez razloga
- Mustehab – ako žena trpi štetu
- Vadžib – kad se zakune da joj ne prilazi pa prođe četiri mjeseca
- Muharram – dok je žena u stanju hajza ili čistoće u kojoj su imali odnos ili više od jednog talaka istovremeno

Načini, obaveznost i izvršnost talaka

- 1- Jasni nedvosmisleni izrazi (obavezuju talak makar i u šali)
- 2- Dvosmisleni izrazi (nijet je uvjet da bi obavezivali talak)
- Talak biva izvršnim bez presude kadije nakon što se ispuni određena procedura

Šartovi ispravnosti

- Da brak bude ispravan ili fasid
- Da ga da suprug ili onaj ko ga zastupa
- Da bude bez prisile osim sa pravom
- Punoljetnost muža
- Da razumije značenje riječi koje izgovara
- Da je u stanju svijesti i razuma (talak u pijanstvu i srdžbi ?)

Bračno pravo

Talak

Broj talaka i propisi vezani za njih

Prvi i drugi talak

- Nakon izricanja žena ostaje suprugom dok traje priček ako su imali odnos (ili osamljivanje), a ako nisu odmah biva izvršnim
- Sve dok traje priček može je vratiti bez novog ugovora (sunet kod talaka i vraćanja je da neko posvjedoći)
- Uvjeti vraćanja: 1- ispravan brak, 2- odnos ili osamljivanje, 3- da nema nadoknade, 4- da priček nije završio.
- Prava i obaveze za vrijeme pričeka traju, osim mebita i kasema, i nije dozvoljeno da napušta kuću muža niti da je istjeruje
- Kad istekne priček, a nije je vratio, prekida se bračni ugovor, ali se mogu opet vjenčati novim ugovorom

Treći talak (konačni)

- Izvršan je samim izricanjem i bračni ugovor se prekida
- Ne mogu se vjenčati osim da je bila u ispravnom braku sa drugim i da je imala odnos sa njim

Bračno pravo

Talak

- Propisani (dozvoljeni) talak
  - Da bude jedan talak i da bude u vremenu čistoće žene u kojoj nisu imali odnos ili u trudnoći
- Talak novotarija (muharram)
  - 1- u vrijeme hajza
  - 2- u vrijeme čistoće u kojoj su imali odnos
  - 3- više od jednog talaka istovremeno

Bračno pravo

Talak

Kad žena ima status supruge, a kada ne

- **Status supruge**
  - Nakon prvog i drugog talaka
    - u ispravnom braku
    - u kojem su imali odnos (ili osamljivanje)
    - da nema nadoknade
    - dok traje priček
- **Prestaje biti suprugom ali je dozvoljeno da se opet vjenčaju**
  - Kad istekne priček nakon prvog ili drugog talaka
  - Nakon prvog ili drugog talaka ako nisu imali odnos (ili osamljivanje)
  - Nakon khula ili feskha
  - Nakon talaka u fasid braku (onaj oko čije se ispravnosti razilaze)
- **Prestaje biti suprugom i ne mogu se vjenčati osim da bude u braku sa drugim**
  - Nakon trećeg talaka

Bračno pravo

Priček (iddet)

Definicija

Predstavlja šerijatski određen period čekanja žene kojoj je umro muž ili koju je rastavio talakom ili nekim drugim prekidom bračnog ugovora.

Propis

Utemeljen Kur‘anom, sunetom i konsenzusom

Vadžib u šerijatski određenim situacijama

Uvjeti ispravnosti

Da brak nije batil

Postojanje spolnog odnosa ili osamljivanja, osim kod smrti

Bračno pravo

Priček (iddet)

Vrste i trajanje pričeka

- Priček trudnice (u svim situacijama)
  - Dok se ne porodi
- Priček nakon smrti muža
  - Četiri mjeseca i 10 dana
- Priček nakon talaka
  - Tri hajza ako ima hajz
  - Tri mjeseca ako nema nikako hajz
  - **Ako joj je hajz prekinuo zbog poznatog razloga te očekuje da se vrati: traje sve dok se ne vrati hajz, te dok ne upotpuni tri hajza**
  - **Ako joj se hajz prekinuo zbog nepoznatog razloga ili ne očekuje da joj se vrati: traje godinu dana**
- Priček nakon fesha
  - Jedan hajz ako ima hajz
  - Jedan mjesec ako nema hajz

Bračno pravo

Žalost za umrlim mužem (ihdad)

- **Definicija**
  - Predstavlja obavezno suzdržavanje žene kojoj je preselio muž od svakog oblika uljepšavanja i ukrašavanja, te od napuštanja kuće šerijatski određen period osim izlaska radi potrebe
- **Propis**
  - Vadžib za mužem
  - Dozvoljen za ostalim mimo muža
- **Trajanje**
  - Za mužem traje koliko i priček
  - Za drugim mimo muža nije dozvoljeno više od tri dana
- **Propis uljepšavanja i ukrašavanja u tom periodu**
  - Zabranjeno (muharram)

Bračno pravo

Zakletva da neće imati odnos sa suprugom (ila)

Definicija

- To je zakletva muža Allahom ili Njegovim svojstvom da neće imati odnos sa suprugom

Propis

- Ako je više od četiri mjeseca: zabranjeno Kur'anom, sunetom i konsenzusom
- Četiri mjeseca i manje
  - Ako je sa valjanim razlogom (npr. nušuz): dozvoljeno
  - Ako je bez valjanog razloga ili s ciljem nanošenja štete: zabranjeno

Postupak

- Kod više od četiri mjeseca
  - Ako žena bude saburala: muž ili će ispuniti zakletvu ili je prekršiti
  - **Ako se požali kadiji: odredić će mu se 4 mjeseca roka od zakletve, pa ako prođe, naredić će mu da ili ima odnos ili da da talak, pa ako odbije kadija će presuditi talakom ili raskidom**
- Manje od četiri mjeseca
  - Ako je bez valjanog razloga ili s ciljem nanošenja štete: žena ima pravo da traži raskid (fesh) kod kadije
  - Ako je s valjanim razlogom: nema pravo na raskid

Bračno pravo

Zihar

Definicija

To je da muž uporedi ženu ili dio njenog tijela koji je uobičajen za uživanje sa leđima ili drugim dijelom tijela ženske osobe kojoj je mahrem

Propis

Zabranjen Kur‘anom, sunetom i konsenzusom

Izrazi kojim se dešava

Jasni nedvosmisleni: Ti si mi kao leđa majke ili sestre i sl. Ovo ima propis zihara i bez nijeta.

Dvosmisleni: Ti si mi poput majke. Nema propis zihara osim ako je nijetio tako.

Uvjeti ispravnosti

Da muž bude šerijatski obaveznik

Da bude upućen od strane muža prema ženi

Kefaret (iskup) je vadžib redoslijedom

Da oslobodi roba

Pa ako nema, da posti dva mjeseca neprekidno osim sa opravdanjem

Pa ako ne može, da nahrani 60 siromaha

Bračno pravo

Prizivanje prokletstva (lian)

Definicija

Predstavlja šerijatski propisan postupak kad muž optuži ženu za blud ili je jasno nazove bludnicom, a nema svjedoka niti priznanja, pa mu kadija naredi da ili će pristupiti prizivanju prokletstva ili da bude bičevan.

Propis

Utemeljen Kur'anom, sunetom i konsenzusom

Uvjeti ispravnosti

- Da bude među supružnicima
- Da su oboje šerijatski obaveznici
- Da izrazi kojim se desila optužba za blud budu jasni nedvosmisleni
- Da bude pred kadijom

Postupak

Čovjek će prvi reči ponavljajući četiri puta: Svjedočim sa Allahovim imenom da govorim istinu da je ta i ta (imenujući je ili pokazujući na nju) moja supruga počinila blud. A potom u petoj rečenici reči: Neka je Allahovo prokletstvo na njega ako laže.

A potom će žena odgovoriti ponavljajući četiri puta: Svjedočim sa Allahovim imenom da on laže opružujući me za blud. A potom u petoj reči: neka je na nju Allahova srdžba ako govori istinu.

Posljedice prizivanja prokletstva

- Spada kazna optuživanja za blud sa čovjeka
- Spada kazna za blud sa žene
- Rastavljanje supružnika feshom
- Trajna zabrana stupanja u brak jedno sa drugim
- Ako negira dijete od nje, biće prihvaćeno i neće mu se pripisivati

Bračno pravo

Dojenje i zadojavanje

Definicija

- Dojenje predstavlja dolazak ženinog mlijeka do utrobe djeteta, svejedno na koji način se desilo.
- Zadojavanje predstavlja dolazak ženinog mlijeka do utrobe djeteta mlađeg od dvije godine u pet navrata tj. dojenja.

Propis

- Dojenje je vadžib majci koja nije razvedena i koja je u mogučnosti, ako je dijete u potrebi
- Zadojavanje je dozvoljeno Kur‘anom, sunetom i konsenzusom

Uvjeti ispravnosti zadojavanja

- Da bude mlijeko žene
- Da bude pet dojenja
- Da bude do dvije godine djeteta

Bračno pravo

Dojenje i zadojavanje

Propisi koji nastupaju šerijatski ispravnim zadojavanjem

- Mahremstvo
- Zabrana stupanja u brak
- Dozvola osamljivanja i pogleda

Osobe za koje se vežu propisi zadojavanja

- Za dojenče i njegovo pomstvo (furue)
- Za dojilju, njene usule, furue i havaši
- Za vlasnika mlijeka (dojiljinog muža), njegove usule, furue i havaši

Svjedočenje o postojanju zadojavanja

- Dovoljna je jedna muška ili ženska osoba

Sumnja u postojanje zadojavanja

- Ne uzima se u obzir

Bračno pravo

Izdržavanje

Definicija

Predstavlja obavezno trošenje imetka na šerijatski određene kategorije, onoliko koliko je potrebno da se zadovolje njihove osnovne potrebe od hrane, odjeće, stanovanja i drugog što je uobičajeno

Propis

Utemeljeno je Kur‘anom, sunetom i konsenzusom.

Vadžib je na određene kategorije pod određenim uslovima.

Uzroci obaveznosti

- Brak
- Srodstvo
- Vlasništvo

Bračno pravo

Izdržavanje

Izdržavanje supruge

- **Uvjeti obaveznosti**
  - Izdržavanje supruge je bezuslovna obaveza
- **Kad počinje, a kad završava obaveza**
  - Počinje sa sklapanjem ugovora
  - Završava smrću muža, istekom pričeka nakon prvog i drugog talaka, finalnim talakom i feshom
- **Kad spada obaveza**
  - Kod neposlušnosti supruge u obaveznom
  - U svakoj situaciji u kojoj mu neopravdano uskrati da uživa u njoj
- **Kakvoća i količina**
  - Vraća se na običaj i stanje muža
- **Propisi izostanka obaveznog izdržavanja**
  - Zbog škrtosti: dozvoljeno je da uzme bez pitanja koliko joj treba
  - Zbog odsustva
  - Zbog siromaštva

Bračno pravo

Izdržavanje

Izdržavanje zbog srodne veze

- Uvjeti obaveznosti
  - Mogučnost izdržavatelja
  - Potreba srodnika
  - Islam srodnika osim roditelja
  - Da izdržavatelj bude nasljednik koga niko ne zaklanja od nasljedstva
- Prednost u izdržavanju
  - Prednost imaju djeca, pa roditelji, pa braća i sestre itd
- Ako ima više izdržavatelja
  - Podijelit će obavezu shodno udjelu u nasljedstvu

Bračno pravo

Skrbništvo (hadane)

- **Definicija**
  - Predstavlja prvenstveno brigu o djetetu ali i svakom onom ko se ne može o sebi starati
- **Propis**
  - Kur'an, sunnet i konsenzus
  - Vadžib nad određenim kategorijama
- **Prednost u skrbništvu nad djetetom**
  - Blizina srodstva
  - Ženskoj osobi
  - Sa očeve strane
- **Uvjeti prava na skrbništvo**
  - Islam
  - Punoljetnost
  - Razum
  - Mahrem ženskoj osobi
  - Da se majka ne preuda za stranca djetetu
  - Sposobnost
- **Gubljenje prava skrbništva**
  - Nevjerstvom
  - Gubitkom pameti
  - Zapuštanjem povjerenog

Krivično pravo

Krivično pravo

Napad na tijelo i život - Džinaje

Definicija

Predstavlja napad na tijelo ili život, koji obavezuje odmazdu ili materijalnu nadoknadu

Propis

Zabranjen Kur'anom, sunnetom i konsenzusom

Vrste

Amd – Predstavlja namjerni napad na nevina insana sa ciljem ubistva , načinom ili sredstvom koje uglavnom ubija, pa ga ubije.

Šibhu amd – Predstavlja namjerni napad na nevina insana, bez namjere ubistva i sa sredstvom koje uglavnom ne ubija, pa završi smrtnim ishodom.

Greška – Predstavlja dozvoljenu radnju ili čin koji prouzrokuje smrt nevina insana greškom

Krivično pravo

Krivično pravo

Odmazda - Kisas

Definicija

- Odmazda znači da se učini sa zločincem kao što je učinio

Uvjeti potvrde odmazde

- Zaštičenost života ili tijela žrtve
- Da zločinac bude šerijatski obaveznik: razuman i punoljetan
- Da žrtva ne bude ispod zločinca u vjeri i slobodi
- Da žrtva ne bude dijete ili unuk zločinca
- Da zločin bude amd bez imalo sumnje

Uvjeti izvršenja odmazde

- Da onaj ko polaže pravo na odmazdu bude šerijatski obaveznik
- Da se slože svi koji polažu pravo na izvršenju odmazde
- Da izvršenjem odmazde ne strada osim zločinac

Krivično pravo

Saučesništvo u ubistvu

- Definicija
  - Predstavlja čin namjernog ubistva u kojem učestvuje više osoba zajedno
- Uvjet izvršenja odmazde nad saučesnikom je jedno od dvoga:
  - Da čin svakog učesnika predstavlja čin ubistva kojim je oduzet život žrtvi, makar i bez prethodnog dogovora
  - Ili da su djelovali na osnovu prethodnog dogovora, makar i ne bio čin svakog učesnika čin ubistva
- Dvije vrste saučesnika
  - Saučesnici koji su učestvovali u ubistvu na osnovu prethodnog dogovora, nad svima će biti izvršena odmazda svejedno bili izvršitelji ili pomagači
  - Saučesnici koji su izvršili čin ubistva bez prethodnog dogovora, odmazda će biti izvršena samo nad onim koji su izvršili čin ubistva kojim je oduzet život žrtvi

Krivično pravo

Odmazda za napade na tijelo

- Dvije vrste napada na tijelo
  - Napadi kojim se odsijeca dio tijela ili oduzima njegova funkcionalnost
  - Napadi na tijelo u vidu nanošenja rana
- Dodatni uvjeti odmazde za dio tijela
  - Da je moguče izvršiti odmazdu u istoj mjeri bez viška štete
  - Da je nad identičnim dijelom tijela, imenom i stranom, odnosno nad njegovom sposobnosti
  - Da taj dio tijela kod zločinca ne bude potpuniji od oštečenog dijela tijela žrtve
- Dodatni uvjet odmazde za rane
  - Da rana završava do kosti

Krivično pravo

Odmazda za napade na tijelo

Neke vrste rana

- Mudiha
- Hašime
- Munekkale
- Me‘mume
- Damiga

Siraje

- Definicija: To je svaka dodatna šteta nastala zbog rane koju je nanio napadač.
- Propis: Napadač snosi odgovornost za sve što je posljedica rane
- Ako je djelo napada amd: odmazda ili krvarina; a ako je šibhu amd ili greška: krvarina
- Propis odmazde prije nego rana zacijeli
- Propis siraje nakon što je izvršena odmazda

Krivično pravo

Krvarina

Definicija

Predstavlja šerijatom određenu materijalnu nadoknadu za lišavanje života ili oštećenje tijela nedužna insana nedozvoljenom radnjom, svejedno bila direktna ili indirektna.

Utemeljenost i propis

Utemeljena je Kur'anom, sunnetom i konsenzusom.

Vadžib

Osnova za iznos krvarine

Jedna osnova: DEVE odnosno njihova protuvrijednost (odabrani stav).

Pet osnova

Krivično pravo

Krvarina

Krvarina za život

- Musliman: 100 deva
- Muslimanka: 50 deva
- Kitabija: 50 deva
- Kitabijka: 25 deva
- Mušrik: 10 deva
- Mušrikinja: 5 deva
- Rob: njegova vrijednost ili 5 deva
- Plod u stomaku: vrijednost roba ili 5 deva ili desetina krvarine majke

Krivično pravo

Svojstva krvarine shodno vrsti ubistva

Krivično pravo

Krvarina dijelova tijela, nj.funkcija i osjetila

- Ono što je na tijelu jedno: čitava krvarina ili 100 deva (jezik, nos, spolni organ, vid, sluh, miris, govor, razum, hvatanje, hodanje)
- Ono što je na tijelu dvoje: ½ krvarine ili 50 deva (oko, obrva, usna uho, vilica, ruka, sisa, debelo meso, testis, noga)
- Ono što je na tijelu troje: 1/3 krvarine (dijelovi nosa: hrskavica i dvije strane nosa, dijelovi prstiju)
- Ono što je na tijelu četvoro: ¼ krvarine (kapci i trepavice)
- Krvarina prstiju: 10 deva
- Krvarina zuba: 5 deva
- Krvarina dlaka: samo za kosu, bradu, obrve i trepavice (puna krvarina za potpuno nepovratno uništenje, tj.100 deva)

Krivično pravo

Krvarina rana

1. Harisa: hukuma
2. Bazila: hukuma
3. Badia: hukuma
4. Mutelahima: hukuma
5. Semhak: hukuma
6. Mudiha: 5 deva
7. Hašima: 10 deva
8. Munekkala: 15 deva
9. Me‘muma: 1/3 krvarine
10. Džaifa: 1/3 krvarine
11. Damiga: 1/3 krvarine i hukuma

Krivično pravo

Krvarina žene kod dijelova tijela, funkcija, osjetila i rana

- Pola krvarine muškarca ako iznos krvarine bude 1/3 krvarine i više
- Jednako kao muškarac ako krvarina bude iznosila manje od 1/3 krvarine

Krivično pravo

Krvarina za lomove

- Nadlaktica, podlaktica, butna i cjevanica: 2 deve pod uslovom da ispravno zaraste i normalno funkcioniše
- Rebro i ključna kost: 1 deva pod uslovom da ispravno zaraste i normalno funkcioniše

Krivično pravo

Hukuma

- Definicija, propis i uvjet ispravnosti
- Način računanja

Krivično pravo

Kefaret za ubistvo

Definicija	Šerijatska utemeljenost i propis	Čin iskupa (vadžib redoslijedom)
Predstavlja šerijatom propisanu radnju koju je obavezan učiniti počinilac ubistva greška i šibhul amd, kako bi se iskupio za počinjeni grijeh.	Kur'an, konsenzus i analogija.	Osloboditi roba vjernika
	Vadžib	Post 60 dana uzastopce

Krivično pravo

Kassama

Definicija

Predstavlja zaklinjanje sa pedeset zakletvi u posebnoj vrsti tužbe za ubistvo kada nema jasnog dokaza koji ukazuje na ubicu, međutim postoji jaka indicija koja ukazuje na njega.

Utemeljenost kassame

Sunnet

Krivično pravo

Kasama

Situacija u kojoj se primjenjuje

Kada se pronađe žrtva ubistva čiji ubica nije poznat, te njegovi muški nasljednici optuže određenu osobu bez postojanja jasnog dokaza, već na temelju otvorenog neprijateljstva i mržnje među njima.

Opis kassame

Kadija ponudi muškim nasljednicima ubijenog da se zakunu pedeset puta da je optuženi ubica. Zakletve se podijele na njih shodno udjelu u nasljedstvu. Ako se zakunu, dobijaju pravo na odmazdu ili krvarinu ili oprost.

Ako odbiju, optuženi se mora zakleti 50 puta da bi bio oslobođen.

Ako odbije, mora platiti krvarinu.

Ako rodbina ubijenog ne prihvata zakletve optužanog, isplati im se krvarina iz bejtul mala.

Šartovi kassame

Postojanje žestokog neprijateljstva između optuženog i žrtve, odnosno njihovih porodica ili plemena, ili postojanje otvorene prijetnje smrću.

Da optuže određenog pojedinca.

Da ima barem jednog muškog nasljednika

Krivično pravo

Hudud – Tjelesne kazne

Definicija

To su tjelesne kazne određene šerijatom za počinjene grijehe radi njihovog suzbijanja i spriječavanja.

Šerijatska utemeljenost i propis

Kur‘an, sunnet i konsenzus

Vadžib

Opšti šartovi izvršenja tjelesnih sankcija

Teklif – šerijatska obaveznost (razum i punoljetstvo)

Iltizam – potčinjenost islamskim propisima

Znanje o zabranjenosti i stanju

Izbor ili slobodna volja

Krivično pravo

Hudud – Tjelesne kazne

- Grijesi za koje je propisana tjelesna kazna
  - Zinjaluk
  - Potvora nevinog za blud
  - Pijenje alkohola
  - Krađa
  - Razbojništvo